Univerza v Ljubljani

Fakulteta za socialno delo

Martina Poljšak

Sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za socialno delo

Martina Poljšak

Sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Petra Videmšek

Somentorica: as. dr. Tadeja Kodele

Ljubljana, 2020

Najprej bi se rada zahvalila mentorici, doc. dr. Petri Videmšek in somentorici as. dr. Tadeji Kodele – za pomoč, komentarje, strokovno usmerjanje, predvsem pa za razumevanje na moji poti do diplomske naloge.

Hvala socialnim delavkam, ki so si vzele čas in z mano delile svoje izkušnje.

Hvala mami in tatiju, ker sta verjela vame in me podpirala vsa leta študija. Hvala tudi vsem drugim članom družine, ki ste me spodbujali in mi stali ob strani – hvaležna sem, da vas imam.

Hvala vsem prijateljicam in prijateljem, ki so me kakor koli podprli na moji poti – vame ste verjeli, ko sem to najbolj potrebovala. Hvala, ker ste.

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Martina Poljšak

Naslov diplomske naloge: Sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Število strani: 111

Število prilog: 18

Mentorica: doc. dr. Petra Videmšek

Somentorica: as. dr. Tadeja Kodele

Povzetek:

V diplomski nalogi raziskujem sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino. Z raziskavo sem se osredotočila na šolske svetovalne delavke, ki so socialne delavke. Želela sem prikazati vidik sodelovanja z otrokovo družino in ne zgolj sodelovanje s starši, kot se po navadi, tudi glede na Programske smernice (2008), sodelovanje z družino v okviru šolske svetovalne službe razume. Zanimalo me je, kako šolske socialne delavke razumejo sodelovanje z otrokovo družino, v kakšnih oblikah prihaja do sodelovanja in kaj jih ovira, da bi lahko pogosteje sodelovale z otrokovo družino. Prav tako sem raziskovala prispevek socialnega dela za sodelovanje z družino in uporabo socialnodelovnih konceptov v praksi. Zanimalo me je tudi, kako kompetentno so se počutile socialne delavke za delo z družino po končanem izobraževanju. Raziskava je pokazala, da si šolske socialne delavke pri razumevanju pojma sodelovanje z otrokovo družino niso enotne. Prav tako se zelo razlikuje pogostost sodelovanja – nekatere z družinami sodelujejo zelo redko, medtem ko druge sodelujejo zelo pogosto. Raziskava je pokazala, da se šolske socialne delavke pri svojem delu opirajo na socialnodelovne koncepte. Po končanem študiju se je večina socialnih delavk počutila dobro teoretično pripravljeno za delo z družino, hkrati pa so menile, da jim je primanjkovalo več praktičnega usposabljanja in izkušenj.

Ključne besede: socialno delo v šoli, socialno delo z družino, kompetence

Title: Collaboration Between School Counsellor Services and Child's Family

Graduation Thesis Abstract:

In my graduation thesis, I analyse cooperation of the school counsellor services with child's family. Through my research, I focused on school counsellors who are social workers. I wanted to show the aspect of working with the child's family and not just working with the parents - as also according to the Program Guidelines (2008), working with the family is usually understood. I was interested in how school social workers understand collaboration with child's family, in what forms they collaborate with families, and what hinders them from being able to collaborate with the child's family more often. I researched the contribution of social work to collaboration with the family and applying social work concepts in practice. Furthermore, I was interested in how competent social workers felt at working with the family after graduation. Research has shown that school social workers are not unified in understanding the concept of collaborating with a child's family. The frequency of collaboration also varies significantly - some of the interviewed social workers work with families very rarely, while others work with them very often. Research has shown that school social workers rely on social work concepts in their work. After graduation, most social workers felt well theoretically prepared to work with the family, at the same time most of them felt as they needed more practical training and experience.

Keywords: social work in school, social work with family, working competence

PREDGOVOR

Med izobraževanjem na Fakulteti za socialno delo sem v okviru prakse dvakrat izbrala delo v šolski svetovalni službi. Prvo leto sem med prakso na eni izmed osnovnih šol spoznala, na kakšen način je šola vključena v delo z otrokovo družino. Prisotna sem bila na veliko pogovorih in delo z družino me je začelo vedno bolj zanimati. Odločila sem se, da raziščem to posebno vez.

Ko sem se avgusta 2018 udeležila konference o šolski svetovalni službi, me je še posebej pritegnil eden od pomembnih zaključkov, ki pravi, da je pomembna naloga šolske svetovalne službe krepitev strokovne podpore staršem, kar posledično pomeni tudi krepitev razvoja dela z družino.

Naslednje leto sem si v okviru prakse izbrala drugo osnovno šolo in videla zelo velike razlike pri delu s samimi otroki in sodelovanju z otrokovo družino. Zdelo se mi je zanimivo raziskati vidike različnih šolskih socialnih delavk v povezavi s sodelovanjem z otrokovo družino.

Z raziskavo sem želela ugotoviti, kako šolske socialne delavke razumejo sodelovanje z otrokovo družino. Zanimalo me je, v kakšnih oblikah prihaja do sodelovanja in kaj jih ovira, da bi lahko pogosteje sodelovale z družinami. Prav tako me je zanimal prispevek socialnega dela k šolski svetovalni službi in uporaba socialnodelovnih konceptov v praksi.

V teoretičnem delu diplomske naloge sem najprej prikazala naloge družine na splošno in povezavo med družino ter šolo. Nato sem predstavila razvoj šolske svetovalne službe in naloge, ki jih ima. Nazadnje sem predstavila še sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino, kjer sem se osredotočila na oblike sodelovanja, izzive, s katerimi se pri sodelovanju udeleženi srečujejo ter prispevek socialnega dela in socialnodelovnih konceptov k delovanju šolske svetovalne službe.

Sledi empirični del, v katerem sem predstavila problem raziskave in raziskovalna vprašanja ter metodologijo. V raziskavi je sodelovalo osem šolskih socialnih delavk, s katerimi sem izvedla intervjuje. Sledi predstavitev rezultatov, sklepi in predlogi.

Še nekaj pojasnil. V diplomskem delu uporabljam tako izraz šolska svetovalna delavka kot tudi šolska socialna delavka. Izraz šolska svetovalna delavka je uporabljen predvsem v teoretičnem delu, ko se teorija nanaša na vse zaposlene v šolski svetovalni službi. Uporabljena je ženska slovnična oblika, ki pa je vsakokrat zamenljiva. Ko želim poudariti specifike dela socialnih delavk, in predvsem v empiričnem delu, kjer sem sodelovala zgolj s socialnimi delavkami, uporabljam izraz šolska socialna delavka. Tudi ta izraz zapisujem v ženski slovnični obliki in je vsakokrat zamenljiv. Za žensko slovnično obliko sem se v obeh primerih odločila predvsem zaradi večje zastopanosti žensk v tem poklicu in zaradi dejstva, ker so v moji empirični raziskavi sodelovale zgolj šolske socialne delavke.

Za uporabo termina otrokova družina sem se odločila, saj gre v šolah pogosto za sodelovanje s starši in ne z družino, v čemer vidim pomembno razliko. Tudi v Programskih smernicah (2008) se govori le o sodelovanju starši. Z diplomsko nalogo sem želela iti korak dlje in pokazati pomen sodelovanja z otrokovo družino − sodelovanja, kjer se v delovni odnos vključijo tako starši kot otrok, v nekaterih primerih pa celo drugi pomembni člani otrokove družine.

KAZALO VSEBINE

1. TEORETIČNI UVOD 1

1.1 DRUŽINA 1

1.1.1 Temeljne naloge družine 1

1.1.2 Povezava družine in šole 4

1.2 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA 5

1.2.1 Zgodovina razvoja šolske svetovalne službe 5

1.2.2 Opredelitev šolske svetovalne službe 6

1.2.3 Naloge šolske svetovalne službe 7

1.2.4 Šola kot varovalni dejavnik in dejavnik tveganja neugodnih izkušenj 9

1.3. SODELOVANJE MED ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO IN OTROKOVO DRUŽINO 10

1.3.1 Oblike sodelovanja med šolsko svetovalno službo in otrokovo družino 10

1.3.2 Izzivi šolskega svetovalnega dela z družino 13

1.3.3 Prispevek socialnega dela k sodelovanju ŠSS-ja z otrokovo družino 14

1.3.4 Veščine socialnih delavk pri delu z družino 16

2. FORMULACIJA PROBLEMA 18

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA 18

3. METODOLOGIJA 20

3.1 VRSTA RAZISKAVE 20

3.2 MERSKI INSTRUMENT 20

3.3 POPULACIJA IN VZOREC 20

3.4 ZBIRANJE PODATKOV 20

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV 21

4. REZULTATI 23

4.1 ZAPOSLENI V ŠSS-JU 23

4.2 PODROČJE DELA ŠSS-JA 24

4.3 SODELOVANJE ŠSS-JA Z OTROKOVO DRUŽINO 25

4.4 PRISPEVEK SOCIALNEGA DELA 29

4.5 KOMPETENCE SOCIALNIH DELAVK 29

5. RAZPRAVA 31

6. SKLEPI 38

7. PREDLOGI 40

8. UPORABLJENA LITERATURA 41

9. PRILOGE 47

9.1 VPRAŠALNIK 47

9.2 INTERVJUJI 47

9.2.1 Intervju A 47

9.2.2 Intervju B 50

9.2.3 Intervju C 52

9.2.4 Intervju D 53

9.2.5 Intervju E 56

9.2.6 Intervju F 58

9.2.7 Intervju G 59

9.2.8 Intervju H *61*
9.3 ODPRTO KODIRANJE 63
9.3.1 Odprto kodiranje intervjuja A *63*
9.3.2 Odprto kodiranje intervjuja B *68*
9.3.3 Odprto kodiranje intervjuja C *72*
9.3.4 Odprto kodiranje intervjuja D *75*
9.3.5 Odprto kodiranje intervjuja E *82*
9.3.6 Odprto kodiranje intervjuja F *85*
9.3.7 Odprto kodiranje intervjuja G *89*
9.3.8 Odprto kodiranje intervjuja H *92*
9.4 OSNO KODIRANJE 95

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 DRUŽINA

Namen tega poglavja je prikazati, kako so družbene spremembe prispevale k širšemu pojmovanju pojma družine in kaj to pomeni za socialno delo (v nadaljevanju: SD) ter predstaviti temeljne naloge družine. Del poglavja je namenjen tudi povezavi družine in šole, saj kot poudarjata Constable in Walberg (2016), so družine bistvene za šole in šole ne morejo opravljati svojih nalog brez, da bi se povezale z družinami.

Družbene spremembe so prispevale k temu, da se družino pojmuje širše kot nekoč. O potrebi po širšem pojmovanju družine piše tudi Powell (2014). Poudarja (prav tam), da ljudje v današnjem času živijo v bolj različnih življenjskih ureditvah kot v preteklosti. To, ali se te družinske ureditve štejejo kot družina ali ne, ima lahko neposredne posledice na življenje ljudi. Družine namreč uživajo številne pravice in privilegije, formalne in neformalne, ki niso zagotovljene drugim. To neposredno vpliva tudi na SD in delo socialnih delavk, ki pri svojem delu sodelujejo z družinami. V SD odstopamo od potrebe, da bi definirali družino. Meni najbližja definicija je definicija družine po Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 130−131), ker zajema vse oblike družin:

»Družino tvorijo dva ali več posameznikov, ki so v interakciji, imajo skupne motnje in cilje; povezujejo jih skupna pravila, norme, vrednote; odnose v njej odraža relativno trajna struktura statusov in vlog, v družini se oblikujeta zanjo značilna struktura moči in način vodenja; izoblikuje se relativno trajna mreža komunikacij ter statusov in vlog posameznih družinskih članov; diferencirajo se vloge glede na delitev dela; razločijo se čustveni odnosi med člani.«

Pri tem pa je pomembno poudariti, da ne smemo pozabiti na samodefinicijo družine – torej je družina tam, kjer posameznik tako čuti in socialne delavke moramo to tudi upoštevati (Streib-Brzič in Quadflieg, 2011).

1.1.1 Temeljne naloge družine

Če povzamem Tomori (1998), so najpomembnejše naloge družine, ki vplivajo na otrokovo socializacijo: razvijanje občutka lastne vrednosti, učenje sposobnosti za obvladovanje stresa, razvoj odnosa do avtoritete, učenje socialne spretnosti in oblikovanje vrednostnega sistema.

O vrednostnem sistemu, ki ga otrok prevzame od družine, razpravlja tudi Žerovnik (1998). Pravi namreč, da je bistvo človekove osebnosti sestavljeno iz vrednot, ki vladajo v družini, iz katere vsak posameznik izhaja. Družina je sistem, ki živi po določenih notranjih zakonitostih, po katerih posamezniki delujejo v odvisnosti drug od drugega (Žerovnik, 1998). To je zelo pomembno za šolsko svetovalno službo (v nadaljevanju ŠSS), saj lahko pri delu z učenci opazimo, kako zelo različno imajo razvit občutek lastne vrednosti, na kakšen način se spopadajo s stresom, kakšen odnos imajo do avtoritete in kakšne so njihove vrednote. Velik vpliv na ta področja ima namreč ravno družina in zelo verjetno je, da bomo težave lahko razrešili le s pomočjo sodelovanja z otrokom ter njegovo družino.

O tem, da nam mora biti družinska struktura razvidna, da lahko dosežemo spremembe, pišeta tudi Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019). Poudarjata, da se razvidnost in ozaveščenost soustvarjata v odprtih prostorih za pogovor, kjer se slišijo vsi glasovi – naloga socialne delavke[1] pa je, da v delovnem odnosu zagotavlja in varuje ta proces.

Ena od tem, ki je za družino zelo pomembna in ki nam mora biti, kot socialnim delavkam, ki sodelujejo z družino razvidna, je komunikacija v družinski skupini. Komunikacija nosi breme izdelave pravil, oblikovanja vlog, ustvarjanja relativno trajne strukture in določanja pogojev za spreminjanje (Čačinovič Vogrinčič, 1998). V družini ima komunikacija dve pomembni, a hkrati nasprotujoči si funkciji: s komunikacijo se dogaja individualizacija, hkrati pa tudi integracija in vključevanje posameznika v celoto (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Naslednja pomembna tema in naloga družine je razvidnost pravil. Za pravila v družini naj bi veljalo, da so nujna, saj zagotavljajo ohranitev družine in ravnanje v varnih mejah. Pravila se po navadi oblikujejo z jasnim namenom, vendar lahko čez čas izgubijo razvidnost oz. pravila vsak član družine doživlja drugače. Zato so družinski člani pogosto presenečeni, ko se pravila izrečejo naglas in postanejo razvidna (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019). O pravilih piše tudi Asen (1998), ki navaja, da družina potrebuje pravila, da lahko deluje. Vsaka družina opredeljuje dobre/slabe stvari in kaj je dovoljeno/prepovedano. Nekatere od teh stvari so jasno povedane, druge pa so izražene le preko kršenja katerega izmed postavljenih pravil. Kot nadaljujeta Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019) se družine tudi na tem področju zelo razlikujejo – imamo družine, kjer so pravila trda, toga, definirana kot nespremenljiva. Hkrati pa imamo tudi družine,

[1] V diplomskem delu uporabljam naziv socialna delavka samo v ženskem spolu, ker tudi v praksi prevladujejo socialne delavke, prav tako pa sem v svojem empiričnem delu sodelovala samo s socialnimi delavkami. Ženska slovnična oblika je zamenljiva in se nanaša na oba spola.

kjer pravil ni mogoče določiti, oz. nimajo pravil. Kot socialnim delavkam nam mora biti dragoceno vsako pravilo, ki nam postane razvidno in zavedati se moramo, da imajo pravila v družini silno moč.

Ko delamo z družino, se moramo poleg vseh do sedaj naštetih nalog v družini zavedati tudi pomembnosti družinskih vlog. Procesi ustvarjanja rešitev namreč pogosto zahtevajo spremembe vlog. Pri spremembi vlog ne gre za spreminjanje osebnosti, temveč za spreminjanje nalog, ki jih oseba ima. Vsaka sprememba v vlogi je vzajemna in vpliva na oba, ki v odnosu sodelujeta – npr. oče-sin. Vsaka sprememba vloge v družini torej povzroči drugi spremembo in posledično spreminjanje vseh vlog (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Zadnji vidik razvidnosti, ki je zelo pomemben, pa je razvidnost psihološke naloge družine. Psihološka naloga družine je, da na svoj način obvlada razlike med posamezniki in ustvari skupino, ki bo omogočila srečevanja, soočanja in odgovornost za ravnanje. V vsaki družini potrebujemo dvoje – psihološki prostor za izkušnje individualnih razlik in organizacijo sistema, ki omogoča soočenje ter srečanje z edinstvenostjo človeka tako, da zagotavlja obstoj družine. Pomembna naloga družine je tudi to, da se nauči ravnati s konflikti (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Pravila, meje, vloge in komunikacijski vzorci so v družinah pogosto kaotični in poljubni. V družinah, kjer odnosi onemogočajo jasno družinsko strukturo, je težko delati na razvidnosti in želenih izidih. Za socialne delavke pa je razvidnost vseh teh tem pomembna, saj dogovarjanje za spremembe ni mogoče, kjer ni mogoče definirati sedanjosti, tako namreč tudi ni možno načrtovati spremembe v prihodnosti (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019). Vprašanje razvidnosti družine se vedno pojavi, kadar je družina pred spremembo. Možna razvidnost v odprtih družinah je razvidnost, ki jo potrebujemo za dogovarjanje in iskanje (Čačinovič Vogrinčič, 1998).

O nekoliko drugačni vlogi in nalogah družine govori tudi Erikson (v Čačinovič Vogrinčič, 1998), ki prikaže model osmih stopenj v življenju posameznika. Na vsaki stopnji naj bi posameznik moral rešiti specifične probleme in nato prešel na naslednjo stopnjo z novimi nalogami. Vsako razvojno obdobje oz. stopnjo lahko posameznik reši uspešno ali manj uspešno, prav tako pa vsako prinaša možnost krize. Kakšen bo izid stopenj je seveda odvisno od družine. Zelo konkretno opredeljeni cilji na posameznih stopnjah so: temeljno zaupanje, avtonomija,

iniciativnost, delavnost, razvoj osebnostne identitete, zmožnost za intimnost, ustvarjalnost in integralnost.

1.1.2 Povezava družine in šole

Constable in Walberg (2016) poudarjata, da so družine bistvene za šole in šole ne morejo opravljati svojih nalog, ne da bi se povezale z družinami. Ker je družina bistvena za delovanje in socializacijo otrok, šole ob možnem neuspehu otrok, ne smejo pozabiti, da so otroci del družin.

Ker je otrok del družine in je le ta zanj zelo pomembna, lahko težave, ki se pojavijo v družini, vplivajo na otrokovo šolanje in delovanje v šoli. O tem, kakšen vpliv imajo lahko izzivi v družini na otrokovo šolanje, pišeta tudi Early in Glen Mave (2000). Družine opisujeta kot primarne na področju zadovoljevanja otrokovih socialnih, izobraževalnih in zdravstvenih potreb. Izpostavita, da se družine srečujejo s številnimi izzivi pri ohranjanju sebe in izpolnjevanju nalog za vzgojo otrok. Številne muči revščina, brezdomstvo, kriminal in droge. Soočajo se z izzivi, ki povzročajo stisko, vključno z brezposelnostjo, boleznijo in spreminjajočimi se zahtevami družbe, ki lahko vplivajo tudi na šolanje otroka. Čeprav se družine soočajo z izzivi, imajo tudi znanje, veščine in kompetence za reševanje stisk (Early in Glen Maye, 2000).

O družinskih izzivih pišeta tudi Kodele in Mešl (2016). Šolski neuspeh otrok, nezaposlenost, revščina, fizična neaktivnost in socialna izključenost so med seboj pogosto povezani. To pa ni izziv le za družine same, temveč tudi za socialne delavke, saj je njihova najpomembnejša naloga ustvarjanje pogojev za varen prostor za pogovor, kjer se bodo v delovnem odnosu soustvarjale nove zgodbe o premaganih težavah in novih generacijah teh družin, katerih člani bodo učno uspešnejši, družbeno bolje sprejeti, socialno bolj vključeni ter bolj zdravi.

Na enega od vplivov – revščino se osredotoča tudi Mikuš Kos (2017). Ta navaja, da lahko revščina s svojimi dejavniki tveganja, pri otrocih, ki izhajajo iz revnih družin poleg socialnega in psihološkega področja ovira tudi izobraževalno uspešnost. Otroci in mladostniki, ki živijo v revščini, imajo lahko splošne učne težave pri večini izobraževalnih predmetov (Mikuš Kos, 2017).

Tudi Kodele in Mešl (2016) ugotavljata visoko korelacijo med revščino in slabim šolskim uspehom kot tudi slabim zdravjem in vedenjskimi težavami otrok. Izpostavita, da smo strokovni

delavci, ki sodelujemo z družinami soodgovorni, da neugodne okoliščine otroka, ne definirajo njegove življenjske zgodbe. Dober šolski uspeh je pomemben varovalni faktor v otrokovem življenju, ki prav tako vpliva tudi na njegovo prihodnost. Zato je naloga odraslih, da vsakemu otroku omogočimo dober šolski uspeh in pozitivno izkušnjo šolanja. Nekateri starši se soočajo s številnimi izzivi in kljub temu, da bi otroku radi omogočili boljšo šolsko izkušnjo, tega niso zmožni uresničiti sami, zato je pomembno, da jim ponudimo pomoč in podporo.

O tem, da družine včasih potrebujejo pomoč svoje skupnosti, saj vseh stisk niso zmožne rešiti same, pišeta tudi Constable in Walberg (2016). Včasih lahko konflikt, izguba, razpad družine ali celo fizični vzrok prekinejo generacijske povezave in ogrozijo družine. Izgube lahko pri naslednjih generacijah ustvarijo ranljivost družine, ki lahko napreduje. In vse to ima pomembne učinke na otrokov uspeh ali neuspeh v šoli.

Segal (2004) pa ugotavlja, da čeprav je otrok odgovornost družine, vemo, da so otroci vključeni še v mnoge druge socializacijske procese, ki vplivajo nanje. Poudarja, da se je družba vedno zanimala za otroke in jih z izobraževalnimi programi pomagala združevati s posebnimi spretnostmi ter znanjem zunaj meja družine. Po njenem mnenju je eden najpomembnejših programov, ki lahko pomaga otroku, ravno ŠSS.

1.2 ŠOLSKA SVETOVALNA SLUŽBA

V naslednjem poglavju je opisan začetek ŠSS-ja v Sloveniji in razvoj iz prvotnega koncepta ŠSS-ja v današnjega. Nato sledi opredelitev ŠSS-ja, tako iz zakonskega kot tudi socialno delovnega vidika. Sledijo naloge ŠSS-ja, kjer je poudarek na Programskih smernicah (2008), ki so krovni dokument ŠSS-ja. Na koncu poglavja je predstavljen še vidik šole kot varovalnega dejavnika ali dejavnika tveganja za otroka.

1.2.1 Zgodovina razvoja šolske svetovalne službe

Če pogledamo razvoj ŠSS-ja, vidimo, da se je v svetu razvijala različno. Najbolj se je njen razvoj opiral na pedagogiko, SD, kognitivno psihologijo, psihometrijo in poklicno usmerjanje (Lambie in Williamson, 2004).

Začetki svetovalne dejavnosti so se dogajali v štiridesetih letih dvajsetega stoletja po objavi Rogersove knjige Svetovanje in psihoterapija: novi koncepti in prakse (Lambie in Williamson, 2004). Na začetku razvoja se je delo ŠSS-ja osredotočalo predvsem na poklicno usmerjanje, ocenjevanje in usmerjanje učencev, kasneje pa se mu je pridružilo še osebno svetovanje s

poudarkom na učenčevem celotnem razvoju. Proti koncu 20. stoletja sta se tem nalogam pridružila še delo z učenci s posebnimi potrebami in koordinacija različnih dejavnosti (Lambie in Williamson, 2004).

V Sloveniji kot začetek svetovalnega dela štejemo leto 1953, ko so ob snovanju ljubljanske vzgojne svetovalnice ustanovitelji opozarjali na potrebe in možnosti za svetovalno delo znotraj šole (Bezič, 1999). Franc Pediček je leta 1967 s svojim delom Svetovalno delo in šola postavil teoretske temelje svetovalnega dela. ŠSS je opredelil kot službo treh profilov, katerih namen je pomagati otroku, da lažje rešuje osebne probleme (Vršnik, 2008). Ti profili so: šolski psihološki delavec, šolski socialni delavec in šolski pedagoški delavec. Vsi strokovnjaki naj bi s svojim znanjem in svetovalnim načinom pripomogli h kvalitetnemu vzgojno-izobraževalnemu delu na šoli (Pediček, 1967, str. 217).

Koncept ŠSS-ja se je čez čas spreminjal in konec devetdesetih let je oblikoval svojo današnjo podobo (Gregorčič Mrvar, 2018). Svetovalna služba se je najbolj ukoreninila v osnovnih šolah, saj je ta del šolskega sistema tudi najbolj razširjen. Tam se posveča šolskim, razvojnim, socializacijskim in učnim potrebam otrok in učencev (Programske smernice, 2008).

1.2.2 Opredelitev šolske svetovalne službe

Leta 1996 je bilo v 67. členu Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanje opredeljeno, da v javnem vrtcu oziroma šoli deluje svetovalna služba (Gregorič Mrvar in Parić, 2018).

Po Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja svetovalna služba deluje v javnem vrtcu oz. šoli. Njen namen je svetovanje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem. Pri tem sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oz. šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter poklicnega svetovanja. Svetovalna služba prav tako sodeluje pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Delo svetovalne službe opravljajo svetovalne delavke, ki so psihologinje, pedagoginje, socialne delavke, socialne pedagoginje in defektologinje. Pri opravljanju poklicnega svetovanja se svetovalna služba povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje (Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2007).

Kot je že v zakonu opredeljeno, je ŠSS pravzaprav služba v službi vseh udeleženih v vrtcu in šoli, kjer je središče zanimanja učenec. Učenčeva korist mora biti v središču našega razmišljanja, prav tako pa mu mora omogočiti potrebno izkušnjo sodelovanja in soustvarjanja ter mu v celoti nuditi kakovosten vzgojno-izobraževalni proces (Mrvar, 2013).

Šolsko svetovalno delo pri nas ni mišljeno zgolj kot svetovanje oziroma neposredna pomoč učencem pri njihovem osebnostnem razvoju in učenju, temveč poleg tega zajema tudi posredno pomoč v obliki sodelovanja pri oblikovanju ustreznega šolskega prostora, vzgojno-izobraževalnega dela in procesa (Mrvar in Mažgon, 2016).

Ena od nalog izobraževanja je zagotoviti priložnost, da vsak učenec doseže svoj polni potencial na področjih izobraževanja, poklicnega, osebnega in čustvenega razvoja. Svetovanje je sestavni del izobraževanja in je neposredno osredotočen na doseganje teh ciljev. Svetovalne službe pripravljajo učence na prevzemanje odgovornosti za njihova dejanja in na njihovo rast, prav tako pa jih pripravljajo na razumevaje, da sprejemajo posledice njihovih odločitev (Gibson, 2008).

O tem pišeta tudi Privošnik in Urbanc (2009), da ŠSS pomaga in sodeluje s poglavitnim namenom, da bi bili vsi posamezni udeleženci v šoli, in tudi šola kot vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota, čim uspešnejši pri uresničevanju temeljnih in vseh drugih sistemsko zastavljenih splošnih ter posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev.

1.2.3 Naloge šolske svetovalne službe

Krovni dokument, ki ureja in definira naloge ŠSS-ja, so Programske smernice svetovalne službe v osnovni šoli (2008) (v nadaljevanju: Programske smernice), ki jasno opredeljujejo naloge šolske svetovalne službe. Kot je v Programskih smernicah zapisano, je temeljni vzgojno-izobraževalni cilj šole in s tem svetovalne službe optimalni razvoj otroka, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost in telesno ter duševno konstitucijo. Svetovalna služba s šolo sodeluje in ji pomaga z namenom, da bi bili vsi posamezni udeleženci v vrtcu in šoli čim bolj uspešni pri uresničevanju splošnih ter posebnih vzgojno-izobraževalnih ciljev (Programske smernice, 2008).

Temeljna naloga šolske svetovalne službe je, da se na podlagi svojega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških ter socialnih vprašanj. Njena naloga je, da pomaga in sodeluje z vsemi

udeleženci v šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi ustanovami. Svetovalna služba je tako strokovni sodelavec na šoli, ne pa strokovni servis šole oz. za šolo (Programske smernice, 2008).

Če povzamem Programske smernice (2008) se svetovalna služba vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj v vrtcu oziroma šoli prek treh osnovnih med seboj prepletenih dejavnosti svetovalne službe:

1. dejavnosti pomoči,
2. razvojno preventivne dejavnosti,
3. dejavnosti načrtovanja in evalvacije.

Preko teh treh osnovnih dejavnosti svetovalna služba pomaga vsem možnim udeležencem v šoli in z njimi sodeluje na naslednjih področjih:

1. učenje in poučevanje,
2. šolska kultura, vzgoja, klima in red,
3. telesni, osebni in socialni razvoj,
4. šolanje in poklicna orientacija,
5. socialno ekonomske stiske (Programske smernice, 2008).

Pri vsakem navedenem področju delo ŠSS-ja obsega delo z učenci, delo s starši, sodelovanje z vodstvom in sodelovanje z zunanjimi ustanovami (Programske smernice, 2008).

O ciljih ŠSS-ja in svetovanja piše tudi Lunenburg (2010). Izpostavi, da so cilji ŠSS-a podobni ciljem izobraževanja na splošno – pomoč učencu pri izpolnjevanju njenih osnovnih fizioloških potreb, razumevanje sebe in sprejemanje drugih, razvijanje povezav z vrstniki, uravnovešanje med permisivnostjo in nadzorom v vzgojnem okolju, uresničevanje dosežkov in zagotavljanje možnosti za osamosvojitev. Po njegovem mnenju so cilji ŠSS-ja predvsem:

- pomoč in realizacija potenciala učencev: pomembna funkcija izobraževanja je pomagati učencem prepoznati in razviti svoje potenciale;
- pomoč učencem s težavami v razvoju: šolska svetovalna delavka s tem, ko učencem pomaga pri reševanju njihovih težav, učiteljico v učilnici razbremeni in ji omogoči, da bolj učinkovito izkoristi svoj čas z ostalimi učenci, ki jim drugače ne more nameniti toliko časa;

- prispevanje k razvoju šolskega kurikuluma: šolske svetovalne delavke lahko z dobrim poznavanjem učencev, zagotovijo informacije, ki služijo kot osnova za razvoj učnega načrta in lahko pomagajo razvijalcem učnih načrtov, da oblikujejo kurikulum, ki natančneje odraža potrebe učencev;
- pomoč učiteljem: v večini šol obstaja potreba po pomoči pri usmerjanju in svetovanju učiteljem, ki so bistvene za izobraževalni program;
- prispevanje k medsebojnem prilagajanju med učenci in šolo: učitelji in svetovalne delavke morajo biti seznanjeni s potrebami učencev. Tudi učenci se morajo prilagoditi šoli. Odgovorni so, da tudi oni prispevajo k šoli. Takšno medsebojno prilagajanje učencev in šole je olajšano s podajanjem predlogov za izboljšave programa, izvajanjem raziskav za izboljšave v izobraževanju, prispevanjem k prilagajanju učencev s svetovanjem in s spodbujanjem dobrega odnosa do šole (Lunenburg, 2010).

1.2.4 Šola kot varovalni dejavnik in dejavnik tveganja neugodnih izkušenj

Šola ima veliko možnosti, da nadomesti kognitivne primanjkljaje otroka ali celo prepreči neugodne izkušnje otrok. Pri tem so pomembni nespecifični pristopi, vgrajeni v šolski vsakdan, kot so varno in podporno vzdušje v oddelku, vrtcu in šoli, psihosocialna podpora strokovnih delavcev, njihovo prepoznavanje potenciala, aktiviranje virov za individualno pomoč otroku v šoli in skupnosti ter sodelovanje s starši (Mikuš Kos, 2018).

Vrtec in šola sta za družino otrokova najpomembnejša podsistema. V obeh je mogoče razviti in izvajati vrsto varovalnih pristopov, nadomestiti primanjkljaje, odpraviti disfunkcije, okrepiti otrokovo psihično odpornost, torej vplivati pozitivno na njegovo čustveno dobrobit in duševno zdravje ter na videnje samega sebe in sveta (Mikuš Kos, 2018).

Kljub temu da je šola v mnogih primerih varovalni dejavnik za otroka in se v šoli strokovni delavci trudijo pomagati otroku pri reševanju njegovih problemov, pa včasih otrokove stiske povzroči prav šola in naloga ŠSS-ja je, da otroku pri tem pomaga. O tem piše Mikuš Kos (1991), in sicer, da se neuspešnost v šoli odraža tudi v otrokovem čustvenem življenju. Šolski uspeh namreč lahko zelo prizadene otroka. V šoli je uspeh vsakodnevno jasno razviden iz ocen. Šola je izrazito tekmovalno naravnana. Marsikateri otrok je zaradi svojih neuspehov lahko zmerjan, zasmehovan ali kaznovan. Vse to pa lahko prizadene otrokovo samopodobo. Neuspeh v šoli pa je pomemben še zaradi enega vidika, in to je, da lahko vpliva tudi na odnos s starši, prav tako pa lahko vpliva tudi na njegov prosti čas. Otrokom je šolski uspeh zelo pomemben tudi zato,

ker vpliva na otrokovo nadaljnje življenje: na možnosti nadaljnjega šolanja in nadaljnjega zaposlovanja (Mikuš Kos, 1991).

Šola je torej poleg družine tisto okolje, ki je za otrokov razvoj zelo pomembno. Pomaga mu namreč pri doseganju znanja, razčiščevanju stališč in razvijanju spretnosti (Pucelj in Bevc Stankovič, 2007). Ravno šolski uspeh in počutje v šoli lahko pomembno vpliva na otrokovo življenje. Zato je šola lahko za otroka v nekaterih primerih varovalni dejavnik, vendar je hkrati lahko tudi dejavnik tveganja. Vrstniško preganjanje, šolski neuspeh in druge šolske težave namreč večajo verjetnost, da se bodo pri otroku pojavile težave v psihosocialnem razvoju ali duševne motnje (Mikuš Kos, 2017).

Mikuš Kos (2017) tezo o tem, da je šola dejavnik tveganja, tudi podrobneje razloži. Piše namreč o tem, da številni otroci, niso po meri šole, v katero sodijo in so jo zaradi zakona dolžni obiskovati. Individualne lastnosti zaradi katerih »niso po meri šole« (motnje branja in pisanja, nemirnost, šibka koncentracija, nezrelost), dobijo v šoli značaj motnje na podlagi storilnosti ali vedenja in se zelo pogosto preoblikujejo v psihosocialno motnjo.

Pri otrocih šolska neuspešnost torej lahko povzroča čustvene težave, ki pa navzven niso vedno vidne, vendar se večinoma izražajo skozi tesnobo, depresivnostjo, psihosomatskimi znaki, vedenjskimi motnjami in zmanjšano delovno učinkovitostjo. Nekateri otroci pa odreagirajo drugače in si nadenejo masko neprizadetosti, toposti posmehljivosti ter podcenjevanja pomena uspeha (Mikuš Kos, 1991).

1.3. SODELOVANJE MED ŠOLSKO SVETOVALNO SLUŽBO IN OTROKOVO DRUŽINO

V poglavju pišem o prispevku SD-ja k sodelovanju ŠSS-ja in otrokove družine. Delo z družino pogosto namreč še vedno ni pravilno razumljeno, saj si kot delo z družino pogosto predstavljamo le starše in ne otrokove družine. O tem pišeta tudi Čačinovič Vogrinčič in Mešl, (2019), ki navajata, da je za SD pomembno razločiti delo s starši od SD-ja z družino. Prav tako pišeta o tem, da socialne delavke najpogosteje govorijo o sodelovanju s starši, le redko pa uporabljajo formulacijo SD-ja z družino.

1.3.1 Oblike sodelovanja med šolsko svetovalno službo in otrokovo družino

Kljub temu da pri uporabnikih šole najprej pomislimo na sodelovanje z otroki, moramo biti pozorni na to, da damo dovolj velik pomen tudi sodelovanju z otrokovo družino. Menim, da

smo ravno socialne delavke zelo dobro ozaveščene in opremljene o pomenu otrokovega okolja in družine, zato je naša naloga v šolskem svetovalnem timu, da opozarjamo na sodelovanje z otrokovo družino in uporabo socialnodelovnih znanj pri delu z njimi.

Bouwkamp in Bouwkamp (2014) navajata, da ima tako delo s posameznikom kot delo z družino kar nekaj prednosti, hkrati pa obe obliki prinašata tudi kar nekaj izzivov oz. slabosti. Zato je pomembno, da znamo socialne delavke presoditi, katero vrsto sodelovanja bomo izbrale.

Prednosti individualnega pristopa so:

- priložnost za identificiranje individualnih problemov;
- strokovni delavci so izšolani za to;
- lažje je biti v odnosu z eno osebo kot s celotnim sistemom;
- nobenih nevšečnosti zaradi prepletajočih se problematik;

Slabosti, ki jih prinaša sodelovanje s posameznikom, pa so:

- ne podpira potrebe staršev, da bi bili otroku pomembni;
- ne podpira potrebe starše, da bi dobili orodja za spremembo svojega ravnanja;
- strokovni delavec lahko zavzame vlogo staršev;
- strokovni delavec si lahko ustvari pomanjkljivo podobo o starših;
- izvzeti družinski člani se lahko počutijo nesposobne in odveč;
- strokovni delavec je edini odgovoren za pomoč.

Kot prednosti k družini usmerjenega dela avtorja (prav tam) navajata:

- podpira potrebo staršev po angažiranosti v procesih podpore in pomoči;
- podpira potrebo staršev, da dobijo orodja za boljše ukrepanje;
- priložnost za razreševanje težav vseh družinskih članov;
- pomaga družinskim članom, da so drug drugemu pomembni in tako obogatijo svoj odnos;
- jasnejša slika o dogajanju;
- strokovni delavec lahko neposredno vpliva na interakcijske vzorce v družini;
- družinski člani so tudi odgovorni za pomoč otroku.

Kot izzive k družini usmerjenega pa naštejeta:

- tveganje, da prehitro preidemo od individualnega problema k reševanju problemov v družini;
- tveganje, da strokovnega delavca posrka v družinski sistem;
- tveganje za spor z delom družine;
- težje je spremljati individualne potrebe in interakcijo.

ŠSS lahko z družino sodeluje na različne načine in na več ravneh. V Programskih smernicah (2008) sicer ni opredeljenega dela z družino. Na več mestih pa je opredeljeno delo s starši, za katerega v Programskih smernicah (prav tam) preberemo, da je lahko individualno (individualno svetovanje staršem) in skupinsko (npr. predavanja in delavnice za skupine staršev na temo učenja, učnih navad in motivacije otrok). Poudarek pri delu s starši je na posvetovalnem delu s ciljem preventive ali intervencije in načrtovanja, pomembnega za šolsko delo. Pri delu s starši mora svetovalna delavka upoštevati načelo zaupnosti in prostovoljnosti, prav tako pa načelo celostnega pristopa ter načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu. Svetovanje naj bi bilo staršem v podporo in pomoč pri zagotavljanju osnovne varnosti ter spodbudnega okolja za učenje, prav tako pa naj bi jih ozaveščali o osnovnih vzgojnih načelih, jim svetovali in se z njimi posvetovali o vzgojnih smernicah za posamezne učence.

Žerovnik (1998) piše o tem, da sta družina in šola v današnjih socializacijskih procesih družbe prisiljeni tesneje sodelovati. Zato pri nas in v svetu iščejo različne modele in metode razvijanja partnerstev med njima kakor tudi teoretična izhodišča. Povezovanje družine in šole lahko razdelimo v štiri nivoje:

1. zakonodajni (urejanje sodelovanja med družino in šolo v zakonodaji);
2. metode dela, ki jih razvijajo šole;
3. inovacije posameznih šol;
4. projekti in raziskovanje.

Čačinovič Vogrinčič (1999) pa sodelovanje med šolo in starši opredeli na dveh ravneh. Na prvi naj bi šola nagovarjala starše za sodelovanje pri delu šole, njihovo materialno pomoč, načrtovanje, ustvarjanje in sodelovanje na roditeljskih sestankih ter govorilnih urah. Na drugi ravni pa šola potrebuje sodelovanje staršev, ko učenec potrebuje pomoč. Mnoge situacije so namreč rešljive šele, ko se začnejo reševati skupaj z vsemi udeleženimi v problemu.

O svetovalnem delu z družino govorimo takrat, ko povabimo vse člane družine, da prispevajo svoj delež k rešitvi problema. To pomeni, da svetovalni odnos zajame vse, ki družino sestavljajo, da mora biti zagotovljen vsakemu posebej in vsem skupaj (prav tam, 1999).

Okvir za svetovalno delo z družino je vedno reševanje problema, ki ga ima otrok v šoli, in težava družine, da ne najde več rešitve. Ko učencu ne moremo več pomagati brez udeležbe njegove družine, je škoda, če mu ne ponudimo te oblike pomoči (prav tam, 1999).

1.3.2 Izzivi šolskega svetovalnega dela z družino

Šolske svetovalne delavke se pri delu z otrokovo družino srečujejo s številnimi izzivi, ki jim sodelovanje otežujejo ali celo onemogočajo. Eden takih izzivov je, da družina s šolo ne želi sodelovati. Starši imajo lahko za to različne razloge:

- preobremenjenost z delom in skrbjo z družino – šola je za njih nedostopna zaradi negativnih izkušenj in kritik učiteljev;
- pretirana kritičnost do strokovnih delavcev;
- sovražnost staršev, kot posledica osebnostnih težav;
- zloraba otrok;
- preobčutljivost in ranljivost staršev;
- prevelika ali premajhna pričakovanja do svojih otrok;
- drugačno kulturno okolje in razlike v normah (Kalin, 2009).

Žerovnik (1998) definira glavne ovire pri sklepanju partnerstva med šolo in družino. To naj bi bile odtujenost medsebojnih odnosov, prepad med mladino in odraslimi, pomanjkanje tradicije v stikih med starši in učitelji, prezaposlenost staršev, nezaposlenost staršev in še nekateri drugi.

Ovire, ki se lahko pojavijo pri sodelovanju med šolo in domom definira tudi Liontos (1992).

Kot ovire pri starših vidi:

- občutke neuspeha in nizke samopodobe;
- negativen odnos in slabe izkušnje z lastnim šolanjem;
- občutek, da jih šola oz. učitelj ne spoštujejo in ne sprejemajo;
- prepričanje, da je otrokovo delo v šoli stvar šole;
- kulturne in jezikovne ovire;

- socialnoekonomske in čustvene zadrege;
- logistične težave: pomankanje časa, težave s prevozom, z delovnim časom.

Kot ovire, ki se lahko pojavijo na strani šole, pa vidi:

- vključevanje staršev kot neprijetna obveznost;
- premalo znanja za delo z družinami, kjer se izvaja nasilje;
- premalo znanja za delo z družinami, ki prihajajo iz drugega kulturnega in jezikovnega okolja;
- stereotipi o revnih družinah;
- komunikacija šole s starši se osredotoča na slabe in negativne novice;
- pomanjkanje finančnih sredstev;
- pomanjkanje časa.

Tudi Hornby (2000) se osredotoča na dejavnike, ki ovirajo učinkovito sodelovanje med šolo in otrokovo družino:

- demografske spremembe v zadnjih desetletjih, ki otežujejo vključevanje staršev zaradi preobremenjenosti;
- tradicionalni pogled na vlogo šole, kjer so učitelji odgovorni za otrokovo izobraževanje;
- večina staršev ne ve, kaj šola pričakuje od njih in kako lahko prispevajo k šolanju svojih otrok;
- šolska kultura;
- vizija in postopki, ki jih ima šola za delo s starši;
- vključevanje staršev zahteva več dela in časa.

Eden od izzivov, s katerimi se tudi srečujejo socialne delavke pri delu z družino, je tudi prenašanje teoretičnega znanja v prakso. Kot pravi Mešl (2010) so dosedanje raziskave tako v Sloveniji kot drugje pokazale, da socialne delavke v praksi teoretskih znanj ne uporabljajo dovolj eksplicitno.

1.3.3 Prispevek socialnega dela k sodelovanju ŠSS-ja z otrokovo družino

SD z družinami je bilo vedno pomembno področje SD. Prav SD z družinami je pomembno prispevalo k razvoju znanja o družini in znanja o pomoči, o tem, kako pomagati. V SD-ju smo

socialne delavke potrebovale posebna znanja, kako deluje družina, in znanja, kako pomagati tej skupnosti ali posamezniku v njej. V Sloveniji ima SD razvite posebne, socialnodelovne oblike pomoči in načine dela, ki vzpostavlja pomoč družini na poseben socialnodelovni način (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Socialna delavka pri delu v šolski svetovalni službi in delu z družino uporablja socialnodelovne koncepte, ki ji nudijo oporo. Odnos med socialno delavko in uporabniki definiramo kot delovni odnos, ki je opora socialni delavki, da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov. Prva naloga socialne delavke je, da vzpostavi delovni odnos (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2011).

Elementi delovnega odnosa po Čačinovič Vogrinčič (2008), ki so izrednega pomena tudi za šolsko svetovalno delo, so: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje. Poleg teh treh elementov se v delovnem odnosu opiramo še na štiri pomembne koncepte v SD-ju. To so: perspektiva moči, etika udeleženosti, znanje za ravnanje in ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-navzočnosti.

Čačinovič Vogrinčič (2020) poudarja, da je naloga SD-ja v svetovalni službi intenzivna skrb v projektih reševanja socialnih problemov otrok in družin, tako da v delovnem odnosu in izvirnih projektih pomoči v šoli, dobijo učinkovito pomoč za uspešno učenje in vključenost v učečo se skupnost.

Nadaljuje z razlago, da SD v šoli pripomore k temu, da se stiske in neuspehi, s katerimi se srečuje otrok, rešujejo tam, kjer so ključni viri pomoči v okolju – to so v procesu SD soustvarjene spremembe, ki sežejo od dela z družino do sodelovanja z učitelji za nove oblike pomoči v razredu. Naloga socialne delavke je, da v delovnem odnosu poveže vse – učenca, učitelje in starše – v izvirni delovni projekt pomoči (prav tam, 2020).

Predmet SD-ja pa ni zgolj dajanje pomoči, temveč pomoč pri reševanju kompleksnih socialnih problemov skupaj z njo. V središču našega prizadevanja je vedno sodelovanje za krepitev moči družine. Družino moramo oskrbeti; naša naloga je posredovati, da dobi iz pravic, kar ji pripada. A naloga SD-ja je veliko kompleksnejša; delovni odnos vzpostavlja pogoje za spreminjanje, ki ga družina potrebuje in v procesu sodelovanja odkriva. Koncept delovnega odnosa temelji ravno na tem, da ga z družino sooblikujemo (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

V SD-ju se pogosto srečujemo s težavami, pri katerih potrebujemo udeleženost družin uporabnikov, da bi jih rešili. Družina nam lahko pomaga na več načinov; lahko sodelujejo kot vir podpore in krepitve moči, včasih moramo v družini posredovati, da obvarujemo člana, ki ga prav družina ogroža ali ravno obratno – družino lahko ogroža en član. Včasih pa potrebujemo celo družino v vlogi uporabnika, saj potrebujejo spremembe, ki jih člani brez naše pomoči ne morejo oblikovati (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

SD veliko prispeva k delovanju ŠSS-ja, saj prinaša v šolski prostor novo paradigmo: koncept soustvarjanja v delovnem odnosu, ki temelji na perspektivi moči in etiki udeleženosti. Proces pomoči pri reševanju kompleksnih psihosocialnih problemov prinese pomembno spremembo v odnosu. Naloga socialne delavke je, da se učencu pridruži in z njim začne grajenje rešitve, s predpostavko, da je on tisti, ki ima odgovor za prvi korak na poti k želenim izzivom (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

1.3.4 Veščine socialnih delavk pri delu z družino

Franklin in Jordan (1999) naštevata veščine, ki naj bi jih socialne delavke potrebovale pri sodelovanju z družinami:

- sposobnost, da vzpostavi stik in odnos;
- sposobnost, da jasno sporoči specifični namen srečanja z družino;
- sposobnost, da usmeri in pouči uporabnika, kako lahko koristno uporabi podporo in pomoč, v srečanjih, ki jih imata na voljo;
- veščine, ki jih uporablja, omogočajo strokovnjaku, da so-ustvari odprto okolje, v katerem lahko klient izrazi svoja čustva, misli, vednost in soustvarja instrumentalno definicijo problema in rešitve;
- veščine, da oceni uporabnikove probleme, moč, motivacije in pričakovanja in svoje razumevanje vedno znova razišče skupaj z uporabnikom, da bi jih skupaj lahko uporabila v procesu pomoči in sodelovanja;
- sposobnost, da skupaj z uporabnikom postavi določene cilje pomoči, ki jih je mogoče doseči v določenem času;
- veščina, da intervenira hitro, oceni posledice svojih intervencij in jim prilagodi svoje ravnanje, ko je treba;
- sposobnost za oblikovanje ustreznih nalog za uporabnika;
- poslovna in marketinška sposobnost.

O tem, kakšne naj bi bile šolske socialne delavke in kakšne sposobnosti naj bi imele, piše tudi Openshaw (2008). Pojasni, da šolske socialne delavke delujejo na številnih ravneh, vključno z delom s posamezni učenci in njihovimi starši, skupinami učencev, učiteljev ter zunanjimi institucijami. Izpostavi dve od veščin, ki jih mora imeti šolska socialna delavka. In sicer, ocenjevanje (šolske socialne delavke morajo imeti spretnost sistematičnega ocenjevanja. Sposobnost pravilnega ocenjevanja in obravnave učenca[2] je namreč bistvo zagotavljanja ustrezne neposredne pomoči.) ter neposredna praksa (šolske socialne delavke morajo imeti sposobnosti za praktično delo s posamezniki, skupinami in skupnostmi) (Openshaw, 2008).

O tem, kakšne lastnosti imamo socialne delavke in kako kompetentne smo za delo v ŠSS-ju piše tudi Šugman Bohinc (2014). Avtorica (prav tam) meni, da je lahko prispevek SD-ja na področju vzgoje in izobraževanja predvsem v:

- usposobljenosti diplomantk SD za delo s sistemi različnih velikosti in ravni kompleksnosti;
- usposobljenost za povezovalno oz. koordinacijsko vlogo v najrazličnejših procesih mreženja;
- razumevanje revščine in usposobljenost za ravnanje z družbenimi neenakostmi;
- razumevanje nasilja in usposobljenost za izdelavo analize tveganja oz. ogroženosti in načrtov varnosti;
- poznavanje dela v skupini in skupinske dinamike;
- usposobljenost za ocenjevanje, spodbujanje in spremljanje kakovosti dela na področju vzgoje in izobraževanja.

[2] Avtor govori o ocenjevanju in obravnavi učenca – v SD uporabnikov ne ocenjujemo in obravnavamo temveč z njimi sodelujemo, saj so oni eksperti iz izkušenj. Ocenjevanje v tem kontekstu vidim kot prepoznavanje uporabnikovih močnih točk in krepitev moči.

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Delo ŠSS-ja me je začelo zanimati v tretjem letniku, ko sem prakso opravljala na osnovni šoli. Pod mentorstvom šolske socialne delavke sem spoznala, na kakšen način je šola vključena v delo z otrokovo družino. Prisotna sem bila na veliko pogovorih in delo z družino me je začelo vedno bolj zanimati. Odločila sem se, da raziščem to posebno vez.

Ko sem se avgusta 2018 udeležila konference o ŠSS-ju, me je še posebej pritegnil eden od pomembnih zaključkov, ki pravi, da je pomembna naloga ŠSS-ja krepitev strokovne podpore staršem, kar posledično pomeni tudi krepitev razvoja dela z družino. Čačinovič Vogrinčič (2018) je na konferenci denimo poudarila, da se morajo meje šolskega SD-ja širiti tudi v okolje in družino.

Čačinovič Vogrinčič (2020) ugotavlja, da socialne delavke na šoli zelo redko uporabijo delo z družino v procesu pomoči. Svetovalne delavke pogosteje govorijo o sodelovanju s starši oziroma o potrebi po tem, da bi več delali s starši, le zelo redko je uporabljena formulacija SD z družino. Večina avtorjev (npr. Čačinovič Vogrinčič, 1999, Cankar et al., 2009, Kodele, 2011) v svojih delih in raziskavah piše o sodelovanju s starši, sama pa bi se rada osredotočila na sodelovanje z otrokovo družino. Zato sem se odločila, da bom raziskala pomen šolskega svetovalnega dela z otrokovo družino, kaj delo z družino pomeni za delo z otrokom in kako se v praksi izvaja. Kot piše tudi Čačinovič Vogrinčič (2020) bo svetovalno delo s starši in družinami pomembna naloga ŠSS-ja v prihodnosti in SD kot nujno potrebne stroke v njej.

Glede na zgoraj navedeno, sem želela v diplomski nalogi raziskati, ali se šolske socialne delavke sploh odločajo za sodelovanje z družino, kako ta pojem razumejo, na kakšne načine sodelujejo z družinami, prav tako pa tudi, kakšne prednosti in slabosti oz. izzive zaznavajo pri sodelovanju z družino.

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V diplomski nalogi želim odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

RV1: Kakšen je pomen sodelovanja ŠSS-ja z otrokovo družino za vse udeležene?

RV2: Kako se šolske socialne delavke opirajo na socialnodelovne koncepte pri delu z družinami učencev?

RV3: Kakšen prispevek ima SD z družino za delo z otrokom?

RV4: Na kakšne načine ŠSS sodeluje z otrokovo družino?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna in poizvedovalna (eksplorativna). Kvalitativna je zato, ker sem zbirala besedne opise, ki so se nanašali na raziskovani pojav. Eksplorativna pa zato, ker sem opredelila osnovne značilnosti in jih definirala, pri raziskovanju pa sem se omejila na manjše število primerov in ne na celotno populacijo (Mesec, 1997).

Raziskava je empirična, saj sem s pomočjo intervjujev zbirala izkustveno gradivo oseb, ki so z menoj delile svoj način dela in svoje izkušnje. Informacije sem pridobivala z gostimi besednimi opisi, ki sem jih dobila preko individualnih osebnih intervjujev (Mesec, 1997).

3.1 MERSKI INSTRUMENT

Merski instrument je vprašalnik. Metoda zbiranja podatkov je delno standardiziran intervju (Mesec, 1997). Za intervju sem si vnaprej pripravila dvanajst vprašanj, ki so bila vodilo pri izvedbi intervjuja, vendar sem se po potrebi sproti tudi prilagajala intervjuvancem.

3.2 POPULACIJA IN VZOREC

Moja populacija so vse socialne delavke, ki so zaposlene v ŠSS-ju v vseh OŠ v Sloveniji v šolskem letu 2018/2019.

Vzorec je nenaključni in priložnostni, sestavljen iz osmih šolskih socialnih delavk, na različnih osnovnih šolah v Sloveniji. V svoj vzorec sem izbrala socialne delavke, s katerimi sem se uspela dogovoriti za pogovor. Socialne delavke zaposlene v ŠSS-ju sem iskala s pomočjo informacij dostopnih na spletnih straneh šole, po poznanstvih in po metodi snežne kepe (prve intervjuvane socialne delavke so mi predlagale kolegice, za katere so vedele, da spadajo v izbrano populacijo).

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Metoda zbiranja podatkov so bila vodila za intervju. Intervjuje sem opravljala v časovnem intervalu od 4. 12. 2018 do 11. 1. 2019. Pogovore sem opravljala po predhodnem dogovoru, na osnovnih šolah, kjer so socialne delavke zaposlene – vedno v njihovi pisarni.

Intervjuji so trajali od trideset minut do ene ure. Celotna srečanja so bila praviloma daljša, saj smo se pred samim začetkom s socialni delavkami najprej spoznale in poklepetale. Vsako sem

prosila ali lahko pogovor posnamem in razložila, da bo posnetek služil zgolj za transkripcijo besedila, vendar se kljub temu s tem niso strinjale vse, zato sem za nekatere prepise intervjujev uporabila svoje zapiske, ki sem si jih delala med pogovorom.

Srečanja so potekala brez zapletov, v dveh primerih se je zgodilo, da so pogovor prekinili učenci, ki so potrebovali pomoč socialne delavke, vendar smo ga v obeh primerih lahko zelo hitro nadaljevale. To me ni zmotilo, saj je bil zame dober pokazatelj, kako pestro je delo socialne delavke.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Zbrano gradivo sem analizirala po metodi kvalitativne raziskave (Mesec, 1997). Postopek analize podatkov je potekal tako, da sem individualne intervjuje posnela in naredila transkripcijo, ki sem jo uredila ter v določeni meri ohranila neknjižni pogovorni jezik. Pri tistih socialnih delavkah, ki snemanja niso dovolile, sem za zapis intervjuja uporabila svoje zapiske, ki sem jih delala med samim intervjuvanjem.

Ko sem imela zapisane vse intervjuje, sem vsak intervju označila s svojo črko (A, B, C, D, E, F, G, H) in označila posamezne izjave v vsakem intervjuju (npr. A1, A2, A3 itd.).

Izjave sem sproti zapisovala v tabelo, ki sem jo uporabila za odprto kodiranje. Tabelo sestavljajo: številka izjave, izjava, pojem, kategorija in tema.

PRIMER ODPRTEGA KODIRANJA (celoten postopek v prilogah)

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
A1	*Zaposleni sva dve.*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
A2	*Jaz sem socialna delavka., kolegica, ki je 50 % svetovalna delavka pa je socialna pedagoginja.*	Socialna delavka in socialna pedagoginja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
A3	*Sem koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci*	Delo z nadarjenimi učenci	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A4	*vodim karierno orientacijo*	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A5	*delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami*	Delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A6	*koordinacija dela z zunanjimi inštitucijami*	Koordinacija sodelovanja z zunanjimi institucijami	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS

A7	*koordinacija in izvajanje preventivnih programov*	Preventivna dejavnost	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A8	*so pa tudi intervencije, ki se zgodijo sproti*	Intervencije	Delo z učenci	Področje dela ŠSS

Sledilo je osno kodiranje, kjer sem združila sorodne pojme znotraj kategorije in dodala številke izjav posameznega pojma.

PRIMER OSNEGA KODIRANJA (celoten postopek v prilogah)

- Prispevek FSD-ja:
    - dobro teoretično znanje (A58, B57, D53, E40, D58, E41, H53);
    - organizacija izobraževanj (A60);
    - razlika med teorijo in prakso (C45, D57, G39, H55);
    - več pogovora o tem kako reagirati v praksi (C46);
    - pomanjkanje praktičnega dela (C47, D59);
    - pomankanje izkušenj (F37, G42, D60);
    - hospitacije (H56);
    - pomoč študentov (D54);
    - naloga fakultete je dobra podlaga (F36).

4 REZULTATI

V nadaljevanju predstavljam rezultate, ki sem jih dobila s pomočjo analize intervjujev, opravljenih z osmimi socialnimi delavkami zaposlenimi v ŠSS-ju. Rezultati so razvrščeni po temah, ki sem jih dobila z odprtim kodiranjem intervjujev. Tem je pet, in sicer: zaposleni v ŠSS-ju, področje dela v ŠSS-ju, sodelovanje ŠSS-ja z otrokovo družino, prispevek SD-ja in kompetence socialnih delavk. Rezultati so podkrepljeni z izjavami intervjuvank, te zaradi boljše preglednosti zapisujem z ležečo pisavo v oklepaju, skupaj s številko izjave.

4.1 ZAPOSLENI V ŠSS-ju

Število zaposlenih v ŠSS-ju je bilo v večini intervjujev enako – na šestih od osmih šol je ŠSS sestavljena iz dveh zaposlenih. Na eni osnovni šoli so ŠSS sestavljale tri zaposlene, še bolj pa je izstopala šola, na kateri imajo v ŠSS-ju zaposlenih kar sedem strokovnih delavcev (F2: *Torej nas je sedem, s tem da niso vsi 100 % zaposleni kot svetovalni delavec.).*

Profili zaposlenih so me zanimali predvsem iz vidika, kako so sestavljeni timi zaposlenih. V dveh šolah ŠSS zastopata socialna delavka in socialna pedagoginja, v eni poleg socialne delavke dela še pedagog-sociolog kulture, v drugi pa je poleg socialne delavke zaposlena še pedagoginja. Le en tim sestavljajo trije različni profili, in sicer psihologinja, socialna delavka in socialna pedagoginja (D2: *Profili so: psihologinja polni delovni čas, socialna delavka polni delovni čas in socialna pedagoginja polovico delovnega časa na mestu svetovalne delavke.)*. V dveh šolah poleg socialne delavke dela še psihologinja, na največji šoli, kjer imajo kar sedem svetovalnih delavk, pa skupaj sodelujejo psihologinja, pedagoginja, dve socialni pedagoginji, dve specialno rehabilitacijski pedagoginji in socialna delavka.

Skoraj vse intervjuvane socialne delavke pa so poleg zaposlenih v ŠSS-ju omenile tudi zaposlene strokovne sodelavce, ki sicer niso del ŠŠS-ja, so pa pomembni pri pomoči učencem in s ŠSS-jem pogosto tesno sodelujejo kot del aktiva. Iz intervjujev sem izvedela, da so to pogosto socialni pedagogi, logopedi, defektologi, specialni in rehabilitacijski pedagogi (D3: *Potem pa imamo zaposleno še eno specialno pedagoginjo in eno in pol socialne pedagoginje vendar oni dve neposredno učita in vodita pouk za otroke s posebnimi potrebami, hkrati pa sta to dva profila, ki sodita v naš ožji aktiv*).

4.2 PODROČJE DELA ŠSS-ja

Naloge ŠSS-ja so opredeljene v Programskih smernicah za ŠSS. To je omenila tudi ena izmed vprašanih SD-ja (A9: *Naloge so narejene po smernicah za svetovalno službo).* Prav tako je poudarila o tem, da so po Programskih smernicah naloge šolske svetovalne delavke, ne glede na profil, enake (A10: *ki so za vse profile enake.).*

Ko so intervjuvanke podrobneje opisovale svoje delovne naloge, je bilo največ nalog vezanih neposredno na delo z učenci. Nekatere se z učenci srečujejo že pri vpisu v prvi razred (E9: *Vodim celotno organizacijo vpisa otrok v šolo in sodelujem z vrtcem.*). V šoli pa z učenci sodelujejo na različne načine. Nekatere delajo z nadarjenimi učenci (B9: *Sem tudi koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci.),* druge pomagajo učencem s posebnimi potrebami in učnimi težavami. Veliko je pogovorov in reševanja učnih, vedenjskih in socialnih stisk, včasih pa pride tudi do t. i. intervencij, ko je pogovor treba izpeljati takoj (A8: To je večinoma to, *so pa tudi intervencije, ki se zgodijo sproti)*. Delo šolskih socialnih delavk je vezano tudi na posamezno obdobje šolskega leta, saj imajo glede na to različne zadolžitve – ena takih, ki je pogojena s posameznim obdobjem šolskega leta, je tudi poklicna orientacija (C12: *Je pa vezano tudi npr. na mesece – sedaj je moj fokus na karierni orientaciji, pri devetošolcih. Sedaj potekajo vse aktivnosti, vezane na nadaljnje šolanje.).* Prav tako pa se naloge šolskih socialnih delavk in področje dela razlikuje tudi glede na njihovo osebno zanimanje in interese – tako intervjuvane šolske socialne delavke poleg osnovnih nalog in zadolžitev organizirajo tudi tabore, delavnice učenja, vodijo planinsko skupino, ena od socialnih delavk pa v svoje delo vključuje celo terapijo z malimi živalmi (H24: *Sedaj pa se izobražujem tudi za terapije z malimi živalmi in imam morskega prašička, ki ga bom imela tukaj.).*

Pri nalogah, ki jih opravljajo kot šolske socialne delavke, je veliko tudi sodelovanja z zunanjimi institucijami. Od same koordinacije dela z zunanjimi institucijami (A6: *Koordinacija dela z zunanjimi institucijami.)* do prenosa podatkov državnim institucijam, sodelovanj z zdravstvenim domom, nevladnimi organizacijami (npr. Rdeči Križ, Karitas). Nekatere izmed intervjuvanih šolskih socialnih delavk so zadolžene tudi za koordinacijo predavanj in izobraževanj. Med zunanje institucije, s katerimi sodelujejo, spadajo tudi fakultete in študenti, ki prihajajo kot prostovoljci ali v okviru prakse (D16: *Povezovanje s fakultetami in možnost prostovoljnega dela študentov.).*

Dve od intervjuvanih šolskih socialnih delavk sta omenjali tudi pomoč in sodelovanje z učitelji, ki je še eno od področij dela v Programskih smernicah za ŠSS. Zanimivo pa je, da je delo z vodstvom, ki je prav tako kot eno od področij navedeno v smernicah, je omenila samo ena SD.

Pri opredelitvi nalog polovica intervjuvanih socialnih delavk dela s starši ni niti omenila. Druga polovica pa je delo s starši omenila v sklopu roditeljskih sestankov in prijav v srednje šole (B7: *Roditeljski sestanki za starše – to je ena taka velika akcija s temi prijavami.)*, pomoči staršem, predavanja za starše in sodelovanje s starši pri reševanju socialno- ekonomskih stisk pri plačilu stroškov.

Veliko več je bilo omenjanja birokratskih del, za katere so šolske socialne delavke zadolžene. Naloge, ki jih imajo šolske socialne delavke, so različne – od pisanja poročil o poteku pogovorov in napredku otrok (B14: *V zadnjih letih se je tudi nabralo kar nekaj birokracije, pisanja poročil. Je tudi odvisno od tega, kakšen tip si. Narediš seveda kar je nujno, je pa od tebe odvisno, kako imaš to urejeno. Jaz nisem ravno človek za birokracijo, sem bolj človek za akcijo. To je vse odvisno od človeka.)*, načrtovanj in evalvacij, skrb za centralni register, vodenje podatkov (E5: *Vodim podatke za nacionalno preverjanje znanja.),* urejanje subvencij, vodenje postopkov za izbirne predmete, prav tako pa tudi urejanje spletne strani (G5: *Urejam tudi spletno stran.)*.

Pri opažanju razlik med profilom socialne delavke in drugimi profili, ki so zaposleni v šolskih svetovalnih službah, nekatere izmed intervjuvanih socialnih delavk ne opažajo razlik (C13: *Pravzaprav midve v osnovi delava obe vse.)*. Druge, ki razlike opazijo, menijo, da je profil socialne delavke poseben zato, ker je njihovo močnejše področje delo s skupnostjo ali skupino, znajo raziskovati rešitve znotraj možnega, imajo širši pogled na stvari, prav tako pa ena od socialnih delavk opozarja, da je ravno socialna delavka tista, ki išče močno področje otroka oz. dela iz perspektive moči (E16: *Socialni delavec je tisti, ki v timu vedno opozarja na to, kako bi tega otroka dvignili, da najdeš tisto njegovo močno področje.).*

4.3 SODELOVANJE ŠSS-ja Z OTROKOVO DRUŽINO

Preden sem šolske socialne delavke v intervjujih povprašala o njihovih izkušnjah sodelovanja z otrokovo družino, me je zanimalo, kako sodelovanje ŠSS-ja z otrokovo družino sploh razumejo. Odgovori so si bili med seboj zelo različni, kar kaže na to, da njihovo razumevanje sodelovanja ŠSS-ja z otrokovo družino ni enotno. Ena od intervjuvanih socialnih delavk je pri razumevanju sodelovanja ŠSS-ja z otrokovo družino poudarila predvsem to, da je ŠSS zavezan

in zakonsko zadolžen za sodelovanje z otrokovo družino (A16: *Zdaj v resnici smo mi zavezani za sodelovanje s celotno otrokovo družino.)*. Nekatere intervjuvanke kot sodelovanje z otrokovo družino štejejo pridobitev in sodelovanje družine – torej obeh staršev in sorojencev (D20: *To pomeni oba starša, res tudi sorojence, saj so pogosto vsi otroci naši učenci ali pa nekoč bodo.).* Nekatere šolske socialne delavke pa so pripravljene vključevati tudi druge družinske člane (B20: *Včasih je to tudi nona, ali kdo drugi.)*. Ena od vprašanih šolskih socialnih delavk, je o sodelovanju z otrokovo družino povedala tudi to, da je to edini možen način, da se stvari lahko rešijo (D42: *Jaz bi rekla, da je to pravzaprav edini možen način, da se med šolanjem stvari pravzaprav stvari razrešijo.).*

Pri tem, kako ŠSS prihaja v stik z otrokovo družino, je bilo nekaj več enotnosti. Največ šolskih socialnih delavk stopi v stik s starši tako, da jih povabijo na pogovor (H32: *Sodelujem, pa po navadi tako, da jih jaz pokličem na pogovor, v tem primeru se vnaprej pripravim.)*. Ena od socialnih delavk omenja tudi, da se starši obrnejo k njej po pomoč (A26: *Drugi način pa je, da starši zaznajo težavo in se obrnejo name.)*. Pri nekaterih je pomemben učitelj, ki jih prosi za pomoč in vključitev (A27: *Včasih tudi učitelj prosi za pomoč, ker nekako ne zna več razreševati težave z učencem in se potem še jaz vključim zraven.)*. Včasih z otrokovo družino sodelujejo tudi preko poklicne orientacije (B25: *Dostikrat se družine vključijo tudi pri poklicni karieri.).* Razlog za začetek sodelovanja med ŠSS-jem in otrokovo družino pa so še kompleksne težave otrok ter postopki usmerjanja.

Odziv staršev na sodelovanje s ŠSS-jem je različen. V nekaterih primerih se po oceni intervjuvanih šolskih socialnih delavk odzoveta in sodelujeta oba starša (B23: *Veliko je tudi razvezanih družin, ampak v večini primerov se odzivata oba starša.),* v nekaterih primerih pa želi sodelovati samo eden od staršev (H35: *Če je pa samo eden od staršev da želi, drugi ne, delamo samo z enim staršem in otrokom – raje tako kot nič.).* Ena od socialnih delavk navaja, da se velikokrat odzove samo mama in da oče v sodelovanje vstopi samo v primeru kompleksnejših težav (A21: *Potem, ko se zelo zakomplicira, vstopijo tudi očetje.).*

Pri vprašanju o tem, kako pogosto šolske socialne delavke sodelujejo z otrokovo družino, sem dobila precej raznolike odgovore. Nekateri so bili zelo konkretni in so jasno povedali kakšen je delež pogovorov, kjer je prisotna družina (A28: *Če rečem približno bi lahko rekla, da je 1/3 pogovorov izvedena s celotno družino.)*. Največ šolskih socialnih delavk je odgovorilo, da z družino sodelujejo malo, nekatere pa, da bi bilo lahko sodelovanja več. Pri nekaterih šolskih socialnih delavkah je sodelovanje samo z enim staršem izjema (D26: *Bi rekla, da so primeri,*

kjer sodelujem samo z enim staršem, prej izjema.). Nekatere z družino sodelujejo samo pri težkih primerih (H30: *Sodelujemo, ko je že zelo hudo.),* medtem ko ena izmed socialnih delavk pove, da je zelo malo primerov, ko ne sodeluje z družino (D26: *So pa seveda izjemni primeri, ko ni možno sodelovanje s celotno družino, vendar je to v manjšini.).*

Največji izziv pri sodelovanju z družino socialnim delavkam predstavljajo razlike v pogledih staršev na težavo (A34: *Starša imata vsak svoj pogled na težavo. Zelo redko se zgodi, da bosta oba starša na težavo na enak način gledala.)* in časovno usklajevanje (C30: *Kot sem že omenila, se je že časovno težje uskladiti z obema staršema, včasih je nemogoče, če en od staršev dela od jutra do večera.)*. Ena od socialnih delavk je kot največji izziv navedla soglasja, ki naj bi jih potrebovala, ko želi kakor koli delati z otrokom ali družino. Včasih so težava tudi jezikovne ovire oz. neznanje slovenskega jezika otrokovih staršev (F13: *Težko je, ko so starši priseljenci in ne znajo slovenskega jezika – takrat je težje.),* kar pa navadno rešujejo s prevajalko (F14: *V takih primerih smo se v preteklosti že večkrat dogovorili tudi s prevajalko, da je staršem lahko ona razložila, kar jim učiteljica ni mogla, oz. je niso razumeli.).*

Nekatere socialne delavke sicer sodelujejo z družino, vendar pogovore v nekaterih primerih opravljajo ločeno. Kot razloge so navedle drugačno sprejemanje otroka, željo otroka samega, da starš za težavo ne izve, nekatere pa pogovore opravijo najprej ločeno z otroki in starši, nato pa še z vsemi skupaj (B37: *Včasih se odločimo, da se najprej pogovorimo s starši, nato z otrokom in na koncu skupaj.).*

Pri tem, kdaj mora biti otrok vključen ali izključen, imajo socialne delavke različne poglede. Nekatere si prizadevajo za vključitev otroka v pogovor in ga vključujejo vedno, ne glede na starost (A42: *Tudi od prvega razreda naprej.)*. V nasprotju s tem je ravno starost otroka pri nekaterih socialnih delavkah ključna za odločitev, ali bo pri pogovoru zraven ali ne (B40: *Ja, včasih je ovira starost, da ni otrok zraven.).* O tem, ali je otrok zraven ali ne, se odločajo tudi na podlagi primerov. Ko gre za otrokovo šolsko delo, je otrok navadno vedno vključen (A41: *Medtem ko pa gre za razreševanje šolske težave, je pa otrok vedno zraven.)*. Otroka iz pogovorov izključijo pri izjemnih primerih, pri pogovorih, ki niso vezani na otrokovo šolanje, pri pogovoru o občutljivih temah (D24: *So izjemne situacije, ko se pogovarjamo odrasli, ko so to akutne, ekstremne situacije – v primeru nasilja, ko so kakšne hude izgube, je potrebno najprej govoriti samo z odraslimi, nato pa hitro vključimo tudi otroke na ravni, ki jo otrok zmore.)*.

Prednosti sodelovanja, ki so jih šolske socialne delavke naštele, je bilo veliko. Odgovori so si bili zelo različni, vendar so vse sogovornice našle pozitivne učinke sodelovanja z otrokovo družino. Ena prednost je zagotovo večji nabor rešitev (A35: *In to prispeva k večjemu naboru iskanja rešitev.)*, prav tako pa jih je več omenjalo, da otrok s sodelovanjem družine občuti skrb staršev in vidi, da je staršema mar (B47: *Otrok občuti, da je staršema mar. Otrok ve, sedaj vidi, da bosta prišla oba starša.)*. Šolske socialne delavke s sodelovanjem družine lažje spoznajo družinsko dinamiko in močna področja družinskih članov (C26: *Zato ker spoznaš dinamiko družine, med vsemi temi razgovori.)*. Večja je tudi razvidnost težav in s sodelovanjem vseh ne prihaja do prikrivanja (C39: *Če otrok ve, da je šola v sodelovalnem odnosu s starši, da ni prikrivanja je to definitivno pozitivno.*). Nekatere izmed vprašanih socialnih delavk so omenjale tudi hitre rezultate pri reševanju težav ali celo, da težava sama izzveni s prihodom obeh staršev (D29: *Zelo velika prednost za otroka je, da vidi oba starša. Ni tako malokrat, da kakšna težava izzveni ali se ublaži že samo s prihodom obeh staršev na šolo. To je res pomembna prednost.)*. Sodelovanje z otrokovo družino ima ogromen prispevek na otroka, ena od socialnih delavk je povedala tudi, da dober dialog z družino premaga vse (H46: *Starši so otrokovi bogovi. Če imamo dober dialog z družino, to premaga vse.)*.

Pri tem, kaj šolske socialne delavke ovira, da bi z družino lahko sodelovale pogosteje, je najbolj pogosta zaposlenost očetov (A33: *Veliko družin je takih, v katerih so očetje po cel dan zaposleni, npr. gradbeni delavci. Že iz tega vidika je težko včasih sodelovati z vsemi člani.)* in kulturno okolje, kjer je mati postavljena v vlogo skrbi za otrokovo šolanje, medtem ko oče dela (A44: *Pa kulturno okolje, kjer je potisnjeno v ženske roke opravljanje z družino in vse stvari, ki so vezane na otroke in šolanje otrok. S tem praviloma upravljajo v družinah matere. Njihova skrb je, da to pokrijejo.)*. Velikokrat je ovira tudi čas, saj se pogovorov ne more udeležiti družina, včasih pa je čas ovira tudi za socialne delavke, saj je organizacijsko težje se dogovoriti takšne pogovore (G30: *In organizacijsko predvsem težje, da bi sodelovali vsi skupaj pogosteje.)*. Kot oviro so sogovornice navedle tudi neodzivnost staršev (B43: *Včasih se tudi starši ne odzovejo, nimajo interesa, zato ne moremo sodelovati.)* in ne sprejemanje pomoči (E29: *Nekateri starši težko sprejmejo težave in tudi ne želijo sprejeti pomoči.)*, v nekaterih primerih pa tudi izgovore (H38: *Izgovori – npr. nimam časa)* in nezaupanje staršev (H43: *Ne čutijo potrebe ali pa morda ne zaupajo, imajo stigmo do tega.)*. Eno od intervjuvanih socialnih delavk za pogostejše sodelovanje ovira tudi to, da bi za pogovore potrebovala soglasja, prav tako pa se ne čuti kompetentno za kontinuirane pogovore z družinami (E19: *Imeli smo par pogovorov z družino, ampak da bi bili učinki je treba dolgoročno sodelovanje in mi nismo*

terapevti, mi nimamo kompetenc za to.). Pri tem pa socialne delavke navajajo, da slabosti samega sodelovanja ni (H34: *Slabosti ne more biti – naš skupni projekt je otrok. Če otroka pripeljemo varno po poti do odraslosti, smo zmagali.)*.

4.4 PRISPEVEK SOCIALNEGA DELA

Socialnim delavkam pri delu z otrokovo družino pomagajo predvsem koncepti delovnega odnosa (C42: *Najprej seveda vzpostavimo delovni odnos.)* in izviren delovni projekt pomoči (D49: *Vzpostavljanje in risanje izvirnih delovnih projektov pomoč.)*. Največkrat omenjena je instrumentalna definicija problema, pri čemer SD navaja, da je sama definicija problema zelo zahtevno delo (B55: *Ko pa ne uspeš definirati problema, je pa težko, zelo težko.)*. Tri socialne delavke navedejo tudi soustvarjanje rešitev (*Soustvarjanje rešitev – mi rešitve vedno soustvarjamo z otroki.* (E38)*)*. Ena izmed socialnih delavk je povedala, da pri svojem delu uporablja dogovor o sodelovanju (E37: *Pa seveda koncepti po G. Č. Vogrinčič – dogovor o sodelovanju,).* Kot ostale socialnodelovne metode navajajo še pridruževanje, zagovorništvo, etiko udeleženosti, raziskovanje možnega, proslavljanje uspehov in krepitev moči.

Prav tako pa so raznoliki načini sodelovanja, saj omenjajo individualno delo, skupinsko delo, delo s skupnostjo, mediacijo in supervizijo (F34: *Pri delu mi zelo pomaga tudi supervizija)*.

4.5 KOMPETENCE SOCIALNIH DELAVK

O tem, kako kompetentne so se šolske socialne delavke počutile za delo z družino v ŠSS po končanju šolanja, so imele intervjuvane socialne delavke različno mnenje. Na vprašanje, ki sem ga postavila s pomočjo lestvice od 1 do 10 (kjer je 1 pomenilo, da niso bile dovolj pripravljene na delo z družino, 10 pa, da so bile odlično pripravljene), jih je največ podalo oceno 8. Dve šolski socialni delavki sta podali oceno 7, dve oceno 5, ena pa oceno 6. Nižje ocene kot 5, ni podala nobena sogovornica.

Šolske socialne delavke so v odgovorih nakazale tudi njihove specifične kompetence in to, kako vidijo razlike od ostalih profilov, ki so lahko zaposleni v ŠSS-ju. Kot njihovo močno področje so izpostavile delo s skupnostjo in delo s skupino, to, da znajo raziskovati rešitve znotraj možnega, imajo širši pogled na stvari, prav tako pa ena od socialnih delavk opozarja, da je ravno socialna delavka tista, ki išče močno področje otroka oz. dela iz perspektive moči.

Pri tem, kako jih je študij SD-ja opremil za svetovalno delo z družinami in kaj bi socialne delavke potrebovale, da bi se počutile bolj kompetentne, jih je večina pohvalila zelo dobre

teoretične osnove, ki jim jih je dal študij (A58: *Mislim, da je fakulteta dala dovolj znanja, s katerim sem imela dovolj poguma da sem poskusila.)*. Nekatere so povedale, da jim je za boljšo kompetentnost manjkalo več prakse (C47: *Tistega konkretnega praktičnega dela manjka.*) oz., da so se bolj pripravljene počutile, ko so dobile izkušnje (G41: *Ko si začetnik, si izobražen, vendar ti manjka praktičnih izkušenj.)*. Prav tako je kar polovica intervjuvanih socialnih delavk omenila, da je kljub dobrim teoretičnim osnovam med teorijo in prakso razlika (C45: *Vendar so situacije, ko ne moreš celotne družine vključiti. Teorija je eno, praksa je drugo.)*.

O tem, kaj konkretno bi lahko spremenili v času študija, da bi bile šolske socialne delavke bolj kompetentne za delo z družino, je kot že omenjeno več prakse in več povezav med teoretičnim in praktičnim delom (*D57: Torej na fakulteti bi ob pomembnem teoretičnem znanju, ki se ga res zavedam in ne zmanjšujem pomembnosti in vrednosti, vendar ta del povezave s prakso malo manjka.)*. Prav tako je ena od sogovornic dala idejo o organizaciji izobraževanj, ki bi se jih lahko po zaključku šolanja udeleževale na FSD (A60: *Mogoče bi pa lahko fakulteta pripravila kakšna izobraževanja iz vidika, da stvari, ki smo jih že vedeli in imeli ozaveščene, se jih ponovno spomnimo.)*, druga pa je predlagala več pogovora o tem, kako reagirati v praksi že med šolanjem na FSD (C46: *Mogoče bi pomagalo to, da bi več govorili o tem, kako reagirati v praksi, v težkih primerih.)*. Med ideje, ki bi lahko bodočim socialnim delavkam pomagale, da bi se počutile bolje pripravljene, so tudi hospitacije (H56: *Pogrešala sem tudi kakšne hospitacije)*.

Med druga znanja in izobraževanja, ki jim pomagajo pri delu z otrokovo družino, je ena od izprašanih naštela še izobraževanje iz teorije izbire, dela Jesperja Julla, izobraževanje iz osnovne in družinske mediacije, delo na sebi in predvsem ohranjanje občutljivosti (F32: *Pomembno se mi zdi, da ohraniš to občutljivost in da ne pozabiš, da je pred tabo človek.).*

5 RAZPRAVA

V tem poglavju s pomočjo analize intervjujev odgovarjam na raziskovalna vprašanja, ki sem si jih na začetku postavila. Svoje odgovore bom podkrepila tudi s teoretičnimi izhodišči.

RV1: Kakšen je pomen sodelovanja ŠSS-ja z otrokovo družino za vse udeležene?

O sodelovalnem odnosu med šolo in domom govori belgijska raziskava (Dom in Verhoeven, 2006), kjer je bilo ugotovljeno, da se je vloga staršev pri sodelovanju s šolo v zadnjih tridesetih letih spremenila. Starši se v proces šolanja otrok pogosteje vključujejo, bolj pomembno in upoštevano pa je tudi njihovo mnenje.

O tem, kako pomembno je sodelovanje z družinami pišejo tudi Johnson, Pugach, in Hawkins (2004), ki menijo, da je eden od najpomembnejših ciljev, ki jih šola lahko izpolni ravno razvoj uspešnega partnerstva z družinami. Nadaljujejo (prav tam) s tem, da lahko sodelovalni odnos dosežemo samo z aktivnim in pozitivnim sodelovanjem z družinami. Družinski člani so namreč med seboj tako močno povezani, da individualne izkušnje vsakega od njih vplivajo na vse člane družine.

Čačinovič Vogrinčič (2020) kljub temu ugotavlja, da socialne delavke na šoli zelo redko uporabijo delo z družino v procesu pomoči – to ni običajno, pogosto ni želeno. A prav pri delu z družinami s številnimi izzivi, ki ne znajo in ne morejo pomagati svojim otrokom, da bi bili uspešni v šoli, delo z družino zagotavlja učinkovito podporo in pomoč.

O pomanjkanju sodelovanja so spregovorile tudi intervjuvane socialne delavke. Nekatere izmed njih so povedale, da je sodelovanja premalo, druge pa tudi, da do sodelovanja s celo družino pride samo pri kompleksnejših primerih, ko težav ni mogoče rešiti s sodelovanjem z otrokom in/ali samo s staršem.

Na sodelovanje ŠSS-ja z otrokovo družino vplivajo različni dejavniki, kot so kultura, norme, vrednote, socialno-ekonomski status, izobrazba staršev in njihova pričakovanja ter prizadevanja (Cankar, 2009).

Kulturno okolje je bilo pogosto omenjeno tudi iz strani intervjuvanih socialnih delavk. Ravno kulturno okolje je namreč lahko tudi ovira, ki jo vidijo na poti do pogostejšega sodelovanja, saj

je mati postavljena v vlogo skrbi za otroka, medtem ko oče dela in začne sodelovati šele, ko se težave pričnejo stopnjevati.

Najpogostejše izhodišče za sodelovanje socialne delavke s starši oz. družino otroka so težave učenca. Številne težavne situacije so rešljive šele, ko se začnejo reševati skupaj z vsemi udeleženimi v problemu (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Tudi intervjuvane socialne delavke so menile, da se težave otroka pogosto rešijo le s sodelovanjem z otrokovo družino. Sodelovanje vidijo kot pomemben prispevek, ki je lahko otroku v veliko pomoč, saj vidi, da je njegovi družini mar in s šolo sodeluje v odprtem dialogu.

SD z družino je dragoceno, ker lahko mobilizira vire podpore in pomoči v družini. Težave otroka v šoli nikakor niso edini izziv, s katerim se družina spoprijema in SD z družino omogoča, da se v izvirni projekt pomoči vključi vsa kompleksnost življenjske situacije, s tem pa tudi delež in prispevek šole (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

Šolske socialne delavke so povedale, da je sodelovanje z otrokovo družino pomembno tudi zato, ker tako lahko spoznajo družinsko dinamiko in močna področja družinskih članov. Poleg tega pa s sodelovanjem pride do večje razvidnosti težav.

Kljub veliki pomembnosti sodelovanja družine s ŠSS-jem ne smemo pozabiti na to, da je sodelovanje ustvarjalno le, če družina v procesu dobi dobre izkušnje enakopravnosti in občutek o lastni vrednosti (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

RV2: Kako se šolske socialne delavke opirajo na socialnodelovne koncepte pri delu z družinami učencev?

SD prinaša v šolski prostor novo paradigmo: koncept soustvarjanja v delovnem odnosu, ki temelji na perspektivi moči in etiki udeleženosti. Koncepti SD-ja odpirajo pot za paradigmatski premik v drugačno šolo (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Elementi delovnega odnosa po Čačinovič Vogrinčič (2008), ki so pomembni tudi za šolsko svetovalno delo, so: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje. Poleg teh treh pomembnih elementov se v delovnem odnosu opiramo še na štiri pomembne koncepte v socialnem delu. To so: perspektiva moči, etika udeleženosti, znanje za ravnanje in ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-navzočnosti.

Šugman Bohinc (2014) piše o tem, da so diplomanti po končanem študiju strokovno opremljeni za vzpostavitev delovnega odnosa z družino in posameznimi družinskimi člani. Pogovor znajo voditi v smeri želenih razpletov. Temeljno znanje, ki ga študenti pridobijo, je sposobnost soustvarjanja izvirnih delovnih projektov podpore in pomoči z vsemi udeleženci sodelovanja.

Socialne delavke so v intervjujih potrdile, da se pri svojem delu opirajo na nekatere socialnodelovne koncepte. Največkrat omenjen je bil koncept delovnega odnosa in instrumentalne definicije problema. Drugi koncepti, ki jih v socialnem delu poznamo, so bili pri vprašanih socialnih delavkah omenjeni redkeje.

Mešl (2007) pravi, da v socialnem delu potrebujemo znanje in besede, da svoje delo poimenujemo, da uporabnikom ubesedimo kaj delamo, kam nameravamo stopiti, da bi lahko skupaj z njimi raziskovali možne korake. Le tako lahko zagotovimo soudeleženost v procesu dela, ki vodi k dobrim razpletom, ker smo jih soustvarili z ljudmi – eksperti iz izkušenj.

Menim, da so intervjuvane socialne delavke potrdile, da jim zgoraj opisani koncept dela, kjer socialne delavke uporabnikom ubesedijo, kako delajo in skupaj z njimi preverjajo možne korake, ni tuj. V intervjujih so večkrat omenile, da z uporabniki najprej skupaj definirajo problem, nato pa še soustvarjajo rešitve. Na podlagi odgovorov socialnih delavk menim, da so uporabniki soudeleženi v procesu dela in pomoči, saj so večkrat poudarile, da rešitve soustvarjajo skupaj z družinami.

Mešl (2007) piše tudi o tem, da je ravno uporaba teoretičnih znanj v praksi SD-ja tista, ki določa pomembno razliko med slabo in dobro prakso SD-ja. Na žalost se še vedno prepogosto dogaja, da je uporaba teoretičnih znanj v praksi SD-ja delna, nereflektirana in dopolnjena z zdravorazumskimi razlagami in ukrepi.

Menim, da zgoraj navedeno tezo lahko potrdim ravno s tem, da so socialne delavke v intervjujih pogosto omenile, da jim je študij SD-ja dal močno teoretično podlago in koncepte, ki so jim pri delu pomagali. Pri ocenjevanju svoje kompetentnosti za delo z družino pa si nobena ni prisodila najvišje ocene – vse so menile, da bi lahko bile boljše. Nekatere so pogrešale več praktičnih izkušenj, ki bi jim olajšale uporabo konceptov kasneje pri delu, kar po mojem mnenju kaže na to, da je uporaba konceptov v praksi zahtevna, a hkrati zelo pomembna.

Kljub temu da intervjuvane socialne delavke pri svojem delu vidijo še možnosti za napredek, menim, da v šoli pomembno pripomorejo k boljši kakovosti šolanja in pomoči učencem. O tem

kakšno vlogo ima pravzaprav šolska socialna delavka, piše tudi Allen-Meares (2007), da socialne delavke šoli pomagajo ustvariti okolje za učenje, v katerem učenci dobijo občutek kompetentnosti, sposobnosti, da rešujejo probleme in sprejemajo odločitve, in se naučijo prilagajati spremembam ter sprejmejo odgovornost za nadaljnje učenje.

RV3: Kakšen prispevek ima SD z družino za delo z otrokom?

Sodelovanje s starši je pomembna naloga šole, a izkušnje raziskave in prakse v šoli kažejo, da je sodelovanje treba na novo definirati v soustvarjalnem procesu vseh udeleženih – učiteljev, staršev, učencev in svetovalnih delavk. Gre za sodelovanje v izvirnih delovnih projektih pomoči, ki povezujejo. Naloga socialnih delavk je ustvarjanje povezav v delovnem odnosu za izvirne delovne projekte pomoči (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Kot navaja Nichols (2013), so se v začetku SD-ja v šoli bolj posvečali individualnemu sodelovanju z učenci. To se je kasneje spremenilo in socialne delavke so začele sodelovati z družino kot enoto, saj so ugotovile, da je to učinkovitejše pri reševanju težav, ki se pojavijo (Nichols, 2013). Kot navajajo Esler, Godber in Christenson (2002) so v zadnjem desetletju številne študije prispevale k boljšemu razumevanju prednosti sodelovanja med šolo in domom – še posebej, kaj vse lahko šole dosežejo, če pri svojem delu sodelujejo z družinami (npr. sodelovanje šole z družino prispeva k lažjemu učenju otrok, akademski in družbeni rasti, ki se kaže na več življenjskih področjih ipd.).

O tem, kako lahko sodelovanje z družino pozitivno vpliva na delo z otrokom, pišeta tudi Bouwkamp in Bouwkamp (2014). Družina namreč v splošnem bolje pozna otroka kot kdor koli drug. Ve več o njegovih preteklih težavah in ima bogat nabor izkušenj o ravnanju z njim. Prav tako ima družina boljše predstave o tem, zakaj je nekaj dobro storiti oziroma ne. Poleg tega družinski člani govorijo skupen jezik. Vse te informacije nam lahko pomagajo pri razumevanju otroka. Strokovni delavci lahko namreč otrokove signale včasih brez pomoči družine popolnoma napačno interpretirajo.

O tem, da je sodelovanje z otrokovo družino zelo pomembno in ima velik vpliv na otroka, so spregovorile tudi intervjuvane socialne delavke. Potrdile so, da le pri delu z družino lahko spoznamo družinsko dinamiko, hitrejša pa je tudi razvidnost težav, kar po navadi pripelje do hitrejše in bolj učinkovite rešitve.

O tem, kako pomembno je delo z družino in kako velik vpliv ima na otroka pišejo tudi Johnson, Pugach, in Hawkins, (2004). Navajajo, da so družinski člani medsebojno tako povezani, da izkušnja vsakega posameznika vpliva na vse člane družine. Družine bodo najbolj trajno in najmočneje vplivale na razvoj učencev, s katerimi sodelujemo. To pomeni, da moramo za učinkovite odnose sodelovanja razumeti otrokovo družino.

To so potrdile tudi socialne delavke, s katerimi sem opravila intervjuje. Po njihovem mnenju je pozitivnih prispevkov na otroka pri sodelovanju z njegovo družino zelo veliko. Napredek pri otroku je po navadi hitrejši, če s šolo v procesu pomoči sodeluje otrokova družina. Otrok ob sodelovanju družine vidi in razume, da je njegovi družini mar zanj, da sta šola in družina v sodelovalnem odnosu in da mu s sodelovanjem želijo pomagati.

Za SD je pomembno razločiti delo s starši od SD-ja z družino. V šoli in svetovalni službi se praviloma govori o sodelovanju s starši, in sodelovanje s starši tudi prevladuje. V jeziku SD-ja bi rekli, da je pomembno, da je sodelovanje umeščeno v delovni odnos. Okvir za SD z družino je vedno reševanje problema, ki ga ima otrok v šoli in reševanje težave družine, ker nima rešitve na voljo. Ko učencu ni mogoče pomagati brez udeležbe njegove družine, je škoda, da svetovalna služba, ne bi ponudila te oblike pomoči bodisi na šoli sami bodisi v povezavi s svetovalno službo druge šole ali institucije (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

SD v šoli pripomore k temu, da se stiske in neuspehi, s katerimi se srečuje otrok, rešujejo tam, kjer so ključni viri pomoči v okolju – to so v procesu SD-ja soustvarjene spremembe, ki sežejo od dela z družino do sodelovanja z učitelji za nove oblike pomoči v razredu. Naloga socialne delavke je, da v delovnem odnosu poveže vse – učenca, učitelje in starše – v izvirni delovni projekt pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2020).

V intervjujih so socialne delavke povedale, da nas sodelovanje otrokove družine s šolo pripelje do razvidnosti družinskih vlog, kar nam omogoča, da spoznamo močna področja staršev in sorojencev in lažje soustvarimo naloge in cilje. Prav tako po njihovem mnenju s sodelovanjem pogosto preprečimo manipulacijo in laži med otrokom in starši, ki bi nas v nasprotnem primeru lahko ovirale pri napredovanju otroka.

RV4: Na kakšne načine ŠSS sodeluje z otrokovo družino?

Žerovnik (1998) povezovanje družine in šole deli v štiri nivoje:

- zakonodajni (urejanje sodelovanja med družino in šolo v zakonodaji);

- metode dela, ki jih razvijajo šole;
- inovacije posameznih šol;
- projekti in raziskovanje;

V Programskih smernicah (2008), ki so krovni dokument za delovanje ŠSS-ja delo z otrokovo družino ni posebej opredeljeno. Je pa opredeljeno delo z učenci in delo s starši.

ŠSS naj bi delovala prek treh osnovnih dejavnosti in sicer: dejavnosti pomoči, razvojno preventivne dejavnosti in dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Te tri osnovne dejavnosti naj bi delovale na naslednjih področjih:

- učenje in poučevanje;
- šolska kultura, vzgoja, klima in red;
- telesni, osebni in socialni razvoj;
- šolanje in poklicna orientacija;
- socialno ekonomske stiske (Programske smernice, 2008).

Pri vsakem od teh področij pa naj bi ŠSS delala tako z učenci, starši, vodstvom in zunanjimi ustanovami.

Socialne delavke so v intervjujih naštele različne načine sodelovanja z otrokovo družino. Poleg najbolj pogostega načina – pogovora z otrokovo družino, v stik stopajo še prek delavnic, govorilnih ur, poklicne orientacije, v nekaterih primerih pa z družinami sodelujejo pri reševanju socialno ekonomskih stisk.

Naj za konec navedem še omejitve in prispevek izvedene raziskave. Menim, da je omejitev raziskave predvsem število udeleženih socialnih delavk, saj menim, da je osem socialnih delavk premalo, da bi lahko rezultate posplošili na celotno populacijo. Razlog za tako nizko število je težava pridobivanja sodelujočih, saj veliko socialnih delavk ni želelo sodelovati zaradi pomanjkanja časa, ali kot so se same izrazile, prenasičenosti z intervjuji in anketami.

Prav tako so posamezni intervjuji mestoma pomanjkljivi. V ta namen bi posameznim socialnim delavkam lahko postavila dodatna podvprašanja, a me je skrbelo, da bi s tem preveč vplivala na podane odgovore.

Po drugi strani pa največji prispevek raziskave vidim v raziskovanju sodelovanja ŠSS-ja z otrokovo družino, saj je v večini raziskav poudarek na sodelovanju s starši.

Prav tako menim, da ugotovitve raziskave jasno prikažejo kompetentnost socialnih delavk za delo v ŠSS-ju in s tem pripomorejo k večjemu zaposlovanju socialnih delavk v prihodnje. Raziskava lahko služi tudi kot vpogled v to, kako socialne delavke razumejo sodelovanje z družino in kaj bi še potrebovale, da bi se po končanem študiju počutile (še) bolj kompetentne za delo z družino.

Prispevek raziskave vidim tudi v tem, da je jasno razvidno, kako je od nas samih odvisno, kako bomo socialne delavke socialno delovno znanje o delu z družinami vpeljale v prakso. To razvidnost vidim v tem, da socialne delavke z enakimi delovnimi nalogami in z upoštevanjem enakih zakonov z družinami sodelujejo zelo različno. Pri nekaterih je delo z družino redkost, druge si dela brez sodelovanja z družino ne predstavljajo. Nekatere v birokraciji in zakonodaji vidijo oviro na poti do sodelovanja, druge znotraj tega poiščejo možne poti.

6 SKLEPI

Sklepi, zapisani v nadaljevanju, se nanašajo na rezultate, pridobljene v intervjujih s šolskimi socialnimi delavkami.

- Socialne delavke poznajo Programske smernice in se držijo nalog, ki so v njih določene.
- Naloge šolskih svetovalnih delavk so zelo raznolike in so odvisne tako od organizacije šole, organizacije ŠSS-ja, porazdelitve dela s sodelavkami in tudi osebnih interesov (npr. vodenje planinskega krožka).
- Največ nalog šolskih svetovalnih delavk je vezanih neposredno na delo z učenci.
- Med šolskimi svetovalnimi delavkami ni enotnega razumevanja pojma sodelovanja ŠSS-jem z otrokovo družino. Večina intervjuvanih sodelovanje z otrokovo družino razume kot sodelovanje s staršema, nekatere pa v sodelovanje vključujejo tudi otrokove sorojence, druge sorodnike in ostale, ki so pomembni v otrokovi socialni mreži.
- V stik z otrokovo družino, šolske svetovalne delavke večinoma prihajajo tako, da starše povabijo na pogovore.
- Pogostost sodelovanja z otrokovo družino se zelo razlikuje med različnimi svetovalnimi delavkami. Medtem ko nekatere socialne delavke z otrokovo družino sodelujejo redko in samo v najnujnejših primerih, druge le izjemoma ne sodelujejo s celo družino.
- Odziv staršev na sodelovanje je različen. Zelo pogosto se zgodi, da s šolo sodeluje samo en starš. Kot najbolj pogost razlog socialne delavke navajajo kulturno okolje in porazdelitev vlog v družini.
- Največji izziv pri sodelovanju z otrokovo družino socialnim delavkam predstavljajo razlike v pogledih staršev na težavo, prav tako pa je velik izziv tudi časovno usklajevanje.
- O tem, ali je otrok vedno vključen v pogovor ali ne, so imele socialne delavke različne poglede. Nekatere najprej opravijo ločene pogovore in šele nato pogovor, z vsemi družinskimi člani skupaj.
- Pri nekaterih socialnih delavkah je razlog izključitve otroka iz pogovora otrokova starost, medtem ko pri drugih starost ni ovira za sodelovaje.
- Dve izmed najbolj pogosto omenjenih prednosti sodelovanja ŠSS-jem z otrokovo družino sta, da otrok občuti skrb staršev in da sodelovanje z družino pripelje do hitrejšega in boljšega napredka otroka.

- Ovira, ki so jo socialne delavke najbolj pogosto omenile kot razlog, da z družino ne sodelujejo pogosteje, je zaposlenost očetov in kulturno okolje, kjer je mati postavljena v vlogo skrbi za otrokovo šolanje. Poleg tega je bila pogosto omenjena ovira tudi pomanjkanje časa – tako na strani staršev kot tudi socialnih delavk.
- Socialne delavke se pri sodelovanju z otrokovo družino najbolj opirajo predvsem na koncept delovnega odnosa.
- Socialne delavke so se po koncu študija počutile teoretično dobro pripravljene za delo z družino. Več jih je omenilo, da po njihovem mnenju obstaja razlika med teorijo in prakso. K boljši pripravljenosti za sodelovanje z družino bi pripomoglo več prakse, izkušenj in navezovanja iz teorije na prakso v času študija.

7 PREDLOGI

- V namene pogostejšega sodelovanja in boljšega odnosa z družino predlagam, da se upošteva tudi mnenje in predloge staršev ter otrok, ki bi jim socialna delavka lahko vsako leto na začetku šolskega leta razdelila vprašalnike o tem, kakšnega sodelovanja si želijo s ŠSS-jem.
- Glede na doprinos, ki ga ima sodelovanje z otrokovo družino, menim, da bi ga bilo potrebno opredeliti tudi v Programskih smernicah, kjer je zaenkrat omenjeno zgolj delo s starši, ni pa posebej omenjeno sodelovanje s celo družino.
- Organizirati bi bilo potrebno več aktivov šolskih socialnih delavk, ki bi služili za medsebojno izmenjavo izkušenj iz prakse v povezavi s socialnim delom z družino. Tako bi lahko izvedele za praktične izkušnje kolegic, ki bi jim pomagale pri njihovem sodelovanju z družinami.
- Med vajami bi morali še več časa posvetiti tehniki igre vlog s primeri, za katere je verjetno, da bi se z njimi srečale kot šolske socialne delavke pri delu z družino. Pogovorom mora nujno slediti refleksija vodenja pogovora.
- Še dodatno bi bilo treba spodbujati šole in pristojne institucije k zaposlovanju socialnih delavk v ŠSS-ju in dokazati koristnost prisotnosti socialne delavke v kolektivu ŠSS-ja (uporaba socialno delovnih konceptov, iskanje rešitev znotraj možnega, opremljenost za delo z družino, opremljenost za skupnostno socialno delo, delo iz perspektive moči).

8 UPORABLJENA LITERATURA

Allen.Meares, P. (2007). *Social Work Services in Schools.* Boston: Pearson Allyn and Bacon.

Asen, E. (1998). *Družine.* Ljubljana: DZS

Bezić, T. (1999). Zaposlovanje šolskih svetovalnih delavcev v Sloveniji – od začetkov do današnjih dni. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Bezić, T. (2018). Zaključki devetnajste konference: Prispevki strok za svetovalno delo v praksi. *Šolsko svetovalno delo*, 22(2). Pridobljeno 1.5.2020 s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-4AY329IK/?query=%27keywords%3d%c5%a1olsko+svetovalno+delo%27&pageSize=25&fyear=2018

Bouwkamp, R. & Bouwkamp, S. (2014). *Blizu doma. Priročnik za delo z družinami.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete : Pedagoška fakulteta : Inštitut za družinsko terapijo.

Cankar, F. (2009). Sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja – priložnost za izboljšanje uspešnosti otrok. V: Cankar, F., Deutsch, T. (ur). *Šola kot stičišče partnerjev.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Constable, R., & Walberg, H. J. (2016). School social work practice with families of at-risk students. V Rippey Massat, C., Kelly, M.S., & Constable., R. (ur.). *School social work: Practice, policy, and research* (str. 533–563). Lyceum Books.

Čačinovič Vogrinčič G. (1998), *Psihologija družine.* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Čačinovič Vogrinčič G. (1999), Svetovalno delo s starši, svetovalno delo z družinami. V: Resman M., Bečaj J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič G., Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih osnovnih in srednjih šolah* (str. 175-191). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič G., Kobal L., Mešl N., Možina M. (2011), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). Socialno delo z družinami: razvoj doktrine. *Socialno delo, 45(3).* Pridobljeno 10.5.2020 s http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-MOZHKWR5

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Socialno delo z družino.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2020). Socialno delo v osnovni šoli: soustvarjanje podpore in pomoči družinam s številnimi izzivi in preprečevanje socialne izključenosti. *Socialno delo,* 59 (2-3), 163-175. Pridobljeno, 1.8.2020 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Spletna_2020-2-3.pdf/2020062313394997/

Čačinovič Vogrinčič, G. et al. (2008) Programske smernice. *Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2008

Čačinovič Vogrinčič, G. in Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje želenih izidov in družinske razvidnosti.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Davis, K. M., & Lambie, G. W. (2005). Family Engagement: A Collaborative, Systemic Approach for Middle School Counselors. *Professional School Counseling,* 9(2). Pridobljeno 1.5.2020 s https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/2156759X0500900202

Dom, L. in Verhoeven, J.C. (2006). Partnership and conflict between parents and schools: how are schools reacting to the new prticipation law in Flanders (Belgium)? *Journal of Education Policy,* 21 (5). Pridobljeno 8.9.2020 s https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02680930600866132

Early, T. J., & GlenMaye, L. F. (2000). Valuing Families: Social Work Practice with Families from a Strengths Perspective. *Social Work, 45(2).* Pridobljeno 3.5.2020 s https://www.researchgate.net/publication/12604766_Valuing_Families_Social_Work_Practice_with_Families_from_a_Strengths_Perspective

Esler, A. N., Godber, Y., Christenson, S. L. (2002). Best practices in supporting home-school collaboration. V: Thomas, A., Grimes, J. (ur.). *Best practices in school psychology IV* (str. 389–411). Bethesda, MD: NASP.

Franklin, C., Jordan, C. (1999), *Family Practice: Brief Systems Methods for Social Work.* Pacific Grove: Brooks/Cole.

Gibson, R. L. (2008). *Introduction to guidance and counseling.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Gregorčič Mrvar, P. (2018). Šolsko svetovalno delo danes in jutri. *Vzgoja (Ljubljana), 20(78).* Pridobljeno 23.4.2020 s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DCOCJ1CP/?query=%27keywords%3d%c5%a1olsko+svetovalno+delo%27&pageSize=25

Gregorčič Mrvar, P., & Šarić, M. (2018). Šolska svetovalna služba danes. *Šolsko svetovalno delo,* 22(2). Pridobljeno 25.4.2020 s http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-LPSOC6J0/?euapi=1&query=%27keywords%3d%c5%a1olska+svetovalna+slu%c5%beba+danes%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25

Hornby, G. (2000). *Improving Parental Involvement.* London and New York: Cassell.

Johnson, L., Pugach, M., & Hawkins, A. (2004). School-family collaboration: A partnership. Focus on Exceptional Children, 36(5). Pridobljeno 14.9.2020 s https://www.researchgate.net/publication/326948598_School-Family_Collaboration_A_Partnership

Kalin, J., Govekar-Okoliš, M., Mažgon, J., Mrvar, P., Resman, M., Šteh, B. (2009). *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši.* Ljubljana: Filozofksa fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kodele, T. in Mešl, N., (2016). Co-creating desired outcomes and strengthening the resilience of multi-challenged families. *CEPS journal,* 6 (4), str. 51-72. Pridobljeno 2.8.2020 s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BL2M4DER/?query=%27keywords%3dresilience%27&pageSize=25&frelation=CEPS+journal

Kodele, T. in Mešl N. (2016). *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Konferenca o šolskem svetovalnem delu – Prispevki strok za svetovalno delo v praksi (2018). Ljubljana.

Lambie, G. W. in Williamson, L. L. (2004). The challenge to change from guidance counseling to professional school counselling: a historical proposition. *Professional School Counselling* 8(2), str. 124–131.

Liontos, L.B. (1992). *At-Risk Families & Schools: Becoming Partners.* Oregon: University of Oregon.

Lunenburg, C.F. (2010) School Guidance and Counseling Services. Sam Houston State University. *Schooling* 1(1). Pridobljeno 15.5.2020 s https://wikieducator.org/images/a/a7/Guidance_&_counselling_services.pdf

Lunenburg, F. C. (2010) School Guidance and Counselling Services. *Schooling*, 1 (1). Pridobljeno 10.5.2020 s http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Lunenburg,%20Fred%20C.%20School%20Guidance%20and%20Counseling%20Services%20Schooling%20V1%20N1%202010.pdf

Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II* (študijsko gradivo za interno uporabo). Ljubljana: Visoka šola za socialno delo

Mešl, N. (2007). *Teorije ravnanja in uspešnost procesov pomoči v socialnem delu z družinami*. Doktorsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Mešl, N. (2010). Socialno delo z družino: uporaba in soustvarjanje znanja v praksi. *Socialno delo,* 49(1). Pridobljeno 22.4.2020 s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-JMAELAIH

Mikuš Kos, A. (1991). *Šola in duševno zdravje*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Mikuš Kos, A. (2017). *Duševno zdravje otrok današnjega časa*. Radovljica: Didakta.

Mikuš-Kos, Anica (2018). Kaj lahko vrtec in šola storita za zmanjšanje škodljivih posledic revščine za otrokov razvoj in psihosocialno dobrobit. *Šolsko svetovalno delo*, 22 (2). Pridobljeno 5.9.2020 s: http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-

UW79YNA4/?euapi=1&query=%27keywords%3danica+miku%c5%a1+kos+%c5%a1ola%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25

Mrvar, P. (2013). Pomen svetovalne službe za kakovostno vzgojo in izobraževanje, sklepi okrogle mize. *Sodobna pedagogika,* 64(1). Pridobljeno: 3.5. 2020 *s* https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-F73229K8/?euapi=1&query=%27keywords%3dpomen+svetovalne+slu%c5%bebe+za+kakovostno+vzgojo+in+izobra%c5%beevanje%2c+sklepi+okrogle+mize.%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25

Mrvar, P., & Mažgon, J. (2016). Sodelovanje šolske svetovalne službe s posamezniki in institucijami v skupnosti. *Sodobna pedagogika,* (67 (1). Pridobljeno 5.5.2020 s http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-AXC9SVQD/?euapi=1&query=%27keywords%3dsodelovanje+%c5%a1olske+svetovalne+slu%c5%bebe+s+posamezniki+in+institucijami+v+skupnosti%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25

Nichols M.P. (2013) *Family therapy: Concepts and methods,* 10th ed.. Boston: Pearson Allyn and Bacon.

Openshaw, L.(2008), *Social Work in Schools: Principles and Practice.* New York: Guilford Press.

Pediček, F., 1967. *Svetovalno delo in šola*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Powell, B. (2014) "Changing Counts, Counting Change: Toward a More Inclusive Definition of Family," *Journal of the Indiana Academy of the Social Sciences*, 17 (1). Pridobljeno 4.5.2020 s https://digitalcommons.butler.edu/jiass/vol17/iss1/2

Privošnik, N. in Urbanc, K. (2009*),* Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja. *Sodobna pedagogika,* 60 (1). Pridobljeno: 10.5.2020 s http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IZEDNMO0/?query=%27keywords%3d%C5%A1olska+svetovalna+slu%C5%BEb

Pucelj, V. in Bevc Stankovič, V, (2007). Zadovoljstvo s šolo. V H. Jeriček, D. Lavtar, T. Pokrajac (ur,.), *Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija 2006* (str. 95-107). Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Rogers, C. R. (1942). *Counseling and psychotherapy: New concepts in practice*. Boston: Houghton Mifflin.

Segal, U. (2004). Child Welfare Programs and Services A Comparison of the USA and Japan. *International Social Work*. 47(3). Pridobljeno 1.5.2020 s https://www.researchgate.net/publication/258143213_Child_Welfare_Programs_and_Services_A_Comparison_of_the_USA_and_Japan

Streib-Brzič, U., Quadflieg C. (2011). *School is out?!* . Berlin: Humboldt-universitat zu Berlin.

Šugman Bohinc, Lea (2014). Kompetence diplomantk in diplomantov socialnega dela za delo v šolski svetovalni službi. *Šolsko svetovalno delo,* 18(3/4). Pridobljeno 30.7.2020 s http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-UVZ7E8NQ/?euapi=1&query=%27keywords%3d%c5%a1ugman+bohinc+2014%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25&fformattypeserial=article

Tomori, M, Stergar E., Pinter, B., Rus Makovec M., & Stikovič S. (1998). *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih*. Ljubljana: Psihiatrična klinika.

Vršnik, T. (2008). Šolska svetovalna služba v osnovnih šolah: vloga in delovne naloge posebnim poudarkom na delu z nadarjenimi učenci in dodatni strokovni pomoči. *Sodobna pedagogika,* 59(125), str. 82-98.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB5) (2007). Ur. L. RS 16/07.

Žerovnik, A. (1998). Družina – šola. *Državljanski forum za humano šolo*. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Center za posodabljanje procesa vzgoje in izobraževanja.

9 PRILOGE

9.1 VPRAŠALNIK

Okvirna vprašanja

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?
2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?
3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?
4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?
5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)
6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?
7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?
8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?
9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?
10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?
11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?
12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

9.2 INTERVJUJI

9.2.1 Intervju A

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

Zaposleni sva dve. (A1) *Jaz sem socialna delavka., kolegica, ki je 50 % svetovalna delavka pa je socialna pedagoginja*. (A2) In to je svetovalna služba, imamo pa tudi mobilno službo, ampak tisto ni svetovalna služba.

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Sem *koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci* (A3), *vodim karierno orientacijo* (A4), *delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami* (A5), *koordinacija dela z zunanjimi inštitucijami* (A6), *koordinacija in izvajanje preventivnih programov* (A7). To je večinoma to, *so pa tudi intervencije, ki se zgodijo sproti* (A8).

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Naloge so narejene po smernicah za svetovalno službo (A9), ki so za vse profile enake. (A10) Potem si pa profili v šoli razdelimo kdo s kom dela. *Glede na to, da je ona socialna pedagoginja, se ona več ukvarja z učenci z učnimi težavami* (A11), *vse ostalo je pa moje* (A12).
Ona je usmerjena bolj v iskanje rešitev znotraj učnih težav. (A13) Torej neko informiranje kam se lahko starši obrnejo, kam po pomoč, pomaga izpolniti obrazce*, medtem je meni lažje voditi svetovalne razgovore s starši in učenci.* (A14) *Malo bolj poglobljen svetovalni razgovor s starši in z učenci.* (A15)

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Zdaj v resnici smo mi zavezani za sodelovanje s celotno otrokovo družino. (A16) *Tudi v družinah, ki so razvezane, smo mi po zakonu dolžni sodelovati z obema staršema, pri stvareh, ki so za otrokovo vzgojo ali šolanje pomembne.* (A17) Je pa res, da se *največkrat zgodi, da ni odziv s strani obeh staršev enak* (A18) in *da je že znotraj družine malo porazdeljeno.* (A19) P*raviloma na mame pade ta šolski del. (A20) Potem ko se zelo zakomplicira, vstopijo tudi očetje.* (A21) *Takrat, ko so težave večje imajo občutek, da morajo sodelovati in hoditi na sestanke in sodelovati.* (A22) *Na začetku pa so po navadi samo mame.(A23). Se pa vabi tudi očete, oba starša. (A24)*

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Svetovalna služba prihaja v stik s starši na dva načina – tako da mi zaznamo težavo in mi vabimo starše (A25), drugi način pa je, da starši zaznajo težavo in se obrnejo name. (A26) To sta dva glavna načina. *Včasih tudi učitelj prosi za pomoč, ker nekako ne zna več razreševati težave z učencem in se potem še jaz vključim zraven. (A27)*
Če rečem približno bi lahko rekla, da je 1/3 pogovorov izvedena s celotno družino. (A28) *Pri 2/3 pa je na pogovorih zraven samo eden od staršev.* (A29) *Najpogosteje so to mame, se zgodi, da so tudi samo očetje brez mam vendar redkeje, zelo redko.* (A30) *Verjetno je to tudi povezano z okoljem, v katerem je šola.* (A31) *Da je nekako kulturno porazdeljeno, da mamam pripada skrb za otroka in šolo, (A32)* očetu pa služba in zunanji dejavniki. *Veliko družin je takih, v katerih so očetje po cel dan zaposleni), npr. gradbeni delavci. Že iz tega vidika je težko včasih sodelovati z vsemi člani. (A33).*

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Tudi znotraj obravnave težave ali znotraj komunikacije je razlika praviloma med obema staršema. *Starša imata vsak svoj pogled na težavo*. *Zelo redko se zgodi, da bosta oba starša na težavo na enak način pogledala.* (A34) *In to prispeva k večjemu naboru iskanja rešitev*, (A35) zagotovo, ker so druge perspektive.

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Ravno to, da ima vsak svoj pogled in je včasih težje delati na rešitvi, (A36) saj na težavo ne gledajo vsi enako.

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

Jaz osebno zelo zagovarjam stališče, da je otrok vključen. (A37) Mogoče samo v primerih ne, kjer je jedro težave postavljeno res znotraj družine. (A38) In je treba neki pogovor opraviti, ki ni tako zelo vezan na otrokovo šolanje. Npr. razveza staršev, težave z odvisnostjo v družini, nasilje v družini. (A39). Nek tak občutljiv pogovor, tukaj

otroka zraven ni. (A40) *Medtem ko pa gre za razreševanje šolske težave, je pa otrok vedno zraven. (A41) Tudi od prvega razreda naprej. (A42)*

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Ena je, ki smo že omenili *zaposlenost očetov (A43), pa kulturno okolje*, *kjer je potisnjeno v ženske roke opravljanje z družino in vse stvari, ki so vezane na otroke in šolanje otrok. S tem praviloma upravljajo v družinah matere. Njihova skrb je, da to pokrijejo.* (A44) *Potem pa, če so res velike težave, se vključi še oče. (A45)* Tako funkcionirajo, da on to razreši, ko mame ne zmorejo več. Ali pa niso prav ravnale ali pa so bile premehke, potem oče vstopi. Mislim, da je precej vezano s kulturo pri naših učencih. To je glede očetov. *Pri otrocih pa se res izključi samo, če je to neki pogovor, ki ni vezan na šolsko delo*, (A46) *nekajkrat se je zgodilo, da so starši prišli po informacije za pomoč, na pogovor za njih same – povezano z nasiljem, boleznijo …(*A47) *Imeli smo tudi primer očeta, ki je imel po smrti žene težave in je potem tudi hodil na pogovore in sva poskušala reševati. V takih primerih otroka ni zraven.* (A48)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Ja pogosto se pojavi, da *če sodeluje samo 1 starš, da je potem ta starš, ki sodeluje s šolo v neki koaliciji z otrokom. (A49)* In dostikrat je to mama. *In potem se očetu prikrivajo in filtrirajo stvari.* (A50) In potem oče ni niti obveščen. Nek filter se vzpostavi. Zdaj*, če pa otrok ve, da sta oba udeležena, obveščena, da oba podobno ravnata v podobnih situacijah, potem je to prednost*. (A51) *Ker če ne otrok lahko manipulira. Zato je dobro, če so vsi – otrok in oba starša. (A52)*

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Bolj ali manj je ves čas v mislih sama *osnova svetovanja v socialnem delu*. (A53) Torej od *udeleženosti v težavi in nato v rešitvi (A54), sistemski pogled na težavo, (A55) pristopi pri komunikaciji – pridruževanje, odpiranje stvari. (A56)*

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Jaz bi rekla 8. (A57) Čisto vsega človek nikoli ne ve in ne zna ker se sproti uči. Ampak sama *mislim, da je fakulteta dala dovolj znanja, s katerim sem imela dovolj poguma, da sem poskusila*. (A58) Potem pa je *proces in izkušnje, skozi katere se učiš.* (A59) Ampak neko osnovo, koncepte, da sem sploh upala, je fakulteta zagotovo dala. *Mogoče bi pa lahko fakulteta pripravila kakšna izobraževanja iz vidika, da stvari, ki smo jih že vedeli in imeli ozaveščene, se jih ponovno spomnimo.* (A60) Včasih kakšne drobne detajle pozabiš in je dobro, da te na to nekdo spomni, te nazaj ozavesti.

9.2.2 Intervju B

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

V ŠSS-ju sva zaposleni dve. (B1) *Kolegica je pedagog, sociolog kulture*, j*az sem pa socialna delavka* (B2). *Potem imamo pa še eno kolegico, ki je bila najprej mobilna, zdaj pa je že par let zaposlena. Ona je socialni pedagog ona izvaja DSP-je, otrok z odločbami, ni del SS vendar veliko sodelujemo.* (B3*) Imamo še mobilni surdologopedinjo in defektologinjo. To se spreminja, je odvisno od trenutnih potreb otrok.(B4)* Če bi imeli koga gibalno oviranega, bi imeli še koga dodatnega. Se spreminja od potreb.

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

No, če začnem recimo, kar zdaj počnem, je poklicna kariera. *Tukaj je veliko možnosti odvisno, koliko se angažiraš. Zdaj recimo delamo te intervjuje oz. individualno kam, kako z računalniško aplikacijo. Tukaj jaz se ne poslužujem da grem s celim razredom, ker potem jim nič ne dam. Jim dam samo informacijo, da lahko delajo potem sami. Če pa povabim tako po dva, ki imajo sorodne interese, se jim lahko posvetim.* (B5). *Potem bo vpis v srednje šole, (B6) in roditeljski sestanki za starše – to je ena taka velika akcija s temi prijavami.* (B7) *Pred leti sem delala tudi vpis v prvi razred, sedaj je to prevzela kolegica pedagoginja*. (B8) *Sem tudi koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci.* (B9) *Vodim tudi tabore.* (B10) *Potem imam tudi delavnice, kako se učiti – to je stalnica.* (B11) *To naredimo v drugi triadi. Potem pa so še raznorazne stiske, sprotni pogovori*. *Tukaj se pa ne deliva s kolegico pedagoginjo*.(B12) Učencev na naši šoli je več kot 300. *Pozabila sem še omeniti, da vodim tudi prostovoljce na šoli* (B13). *V zadnjih letih se je tudi nabralo kar nekaj birokracije pisanja poročil.* (B14) *Je tudi odvisno od tega kakšen tip si. Narediš seveda kar je nujno, je pa od tebe odvisno, kako imaš to urejeno. Jaz nisem ravno človek za birokracijo, sem bolj človek za akcijo. To je vse odvisno od človeka. (B15).*

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Ja, mogoče to, da moje močno področje je skupnostno. *Da ne delam toliko s posameznikom, ampak s skupinami.* (B16) *S posameznikom delam samo takrat, ko je neka problematika, pa še takrat delam vzporedno z razredom, starši*. (B17). *Nekaterim pa bolj leži individualno delo. (B18)*

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Da vključiš vse tiste, ki so otrokova socialna mreža.(B19) *Včasih je to tudi nona, ali kdo drugi*. (B20) *Jaz, če se en starš ne odzove poklicem tudi drugega, pokličem oba. Odvisno je tudi od tega ali sta razvezana ali sta skupaj. (*B21)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Ja, kadar imajo otroci res hude težave prihaja sigurno do sodelovanja s celo družino. (B22*) Veliko je tudi razvezanih družin, ampak v večini primerov se odzivata oba starša* (B23). *Oba se odzivata tudi, če ne živijo skupaj.*(B24) *Dostikrat se družine vključijo tudi pri poklicni karieri.* (B25) *Pri svetovalnih razgovorih povabimo včasih enega, včasih oba – odvisno od problematike*. *Ko se povabi oba, se velikokrat zgodi tudi da eden ne more*

in zato pride samo eden.(B26) *Predvsem pazimo, da sta oba prisotna, ko se gre za postopke usmerjanja. Tako lahko predelamo strahove, da jim pomagamo čez. (B27) Včasih se zgodi tudi, da se en strinja, drugi ne.* (B28)

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Slabost je npr. ko se tukaj kregajo, ko se ne strinjajo (B29). Pri težkih primerih se povezujemo tudi s CSD-jem. *Prednost pa je ta, da se izrečejo stvari,* (B30) *da se potem kreganje ne prenaša na otroka,* (B31) *da se tukaj predeluje.* (B32) *Če je samo eden, ne veš, kaj bo prenesel drugemu staršu.* (B33).

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

*Ravno kreganje med starši se mi zdi izziv.(*B35*) In časovno usklajevanje tudi.* (B36)

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

Ja, včasih se je pametno ločeno pogovarjati o isti zadevi, ker otrok drugače sprejema. (B37) *Včasih se odločimo, da se najprej pogovorimo s starši, nato z otrokom in na koncu skupaj*. (B38) *Odvisno je tudi od starosti otroka.* (B39). *Od tega kakšen primer je*. (B40)

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Ja, včasih je ovira starost, da ni otrok zraven, (B41) *kakšni težji primeri* (B42*), pri starših časovno, če ne morejo.* (B43) *Včasih se tudi starši ne odzovejo, nimajo interesa, zato ne moremo sodelovati.* (B44*) Včasih tudi otroci pridejo z nekim problemom in ne želijo, da so starši zraven. Vsaj ne na začetku, ko se bojijo, kako nekaj povedati staršem*. (B45) *Včasih tudi kakšen starš odide ali pa imajo pomembno vlogo stari starši, zato več sodeluješ z njimi.* (B46)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Otrok občuti, da je staršema mar. Otrok ve, sedaj vidi, da bosta prišla oba starša. (B47) To *povzroča neko varnost pri otroku, ko jim pokažejo, da jim je mar.* (B48) *Otroci napredujejo v skladu s svojimi sposobnostmi.* (B49)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

*Delovni odnos. (*B50). *Pa tudi vključenost*. (B51) *Smo zagovornik otroka*. (B52) *Definiranje problema in soustvarjanje rešitev.* (B53) *Včasih je treba sploh predstaviti problem staršem, ker ga včasih sploh ne vidijo, ga vidimo samo mi.* (B54) *Ko pa ne uspeš definirati problema, je pa težko zelo težko.* (B55)

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Jaz bi rekla 5.(B56) *Teoretično te že pripravijo, ampak potem ko ti prideš v morje, moreš plavati.* (B57) *Jaz sem začela v Ljubljani na veliki šoli, z raznolikimi problemi. 5 zato, ker smo imeli malo prakse, premalo* (B58). Zdaj ne vem, koliko jo imate vi. *Več prakse bi pripomoglo k boljši pripravljenosti.* (B59)

9.2.3 Intervju C

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

Midve sva dve, (C1) *kolegica je pedagoginja, ona je zaposlena kot cela svetovalna delavka, jaz sem socialna delavka sem pa polovično zaposlena v SS-ju, saj sem poleg tega še učiteljica državljanske vzgoje in etike ter vključevanje Romov. (C2)*

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Po smernicah svetovalnega dela je teh področij več (C3): oblika pomoči vzgojnih in preventivnih dejavnosti, (C4) *načrtovanje in evalvacije,* (C5) *pomoč učencem,* (C6) *strokovnim delavcem,* (C7) *vodstvu šole,(*C8) *staršem.* (C9) *Področij delovanja, na katerih delujem je po smernicah še več.* (C10). *Največ pa bi rekla, da se ukvarjam z učno, vedenjsko in socialno stisko.* (C11). *Je pa vezano tudi npr. na mesece – sedaj je moj fokus na karierni orientaciji, pri devetošolcih. Sedaj potekajo vse aktivnosti, vezane na nadaljnje šolanje.* (C12)

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Pravzaprav midve v osnovi delava obe vse. (C13) *Bistvena razlika je da ona dela z mlajšimi, jaz pa s starejšimi, ker glede na to, da jaz poučujem višje razrede, imam več neposrednega kontakta s starejšimi.*(C14) *Če pa pride do kakšnih hujših težav v družini, se pa tudi skupaj vključiva, da skupaj najdemo rešitev.* (C15) *Ona ima več pedagoških pristopov.* (C16)

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

V osnovi celotna otrokova družina, da bi v konceptu te pomoč otroku moral vključiti vse – to pomeni očeta, mamo, morebitne brate in sestre, morda celo širšo socialno mrežo. Na primer, da bi lahko stara mama pomagala, da bi njo tudi vključili. (C17)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Redko. (C18) *Sodelujem, ampak bi bilo, v kolikor bi jaz bila zaposlena kot cela socialna delavka, bi bilo lahko tega še več.* (C19) Tukaj je več težav. *Težje vključiš istočasno oba starša, glede na specifično okolje, kjer imamo veliko družin, ki prihajajo od drugod, kjer je mama zadolžena za otroke in oče cele dneve dela.* (C20*) Velikokrat je to nemogoče, ker oče dela od jutra do večera, zato se poslužuješ tistega, ki je na voljo.* (C21) *Izredno veliko imamo tudi eno roditeljskih družin.(*C21) *Imamo tudi predavanja strokovnjakov – tam prideta večkrat oba starša,* (C23) *tudi pri poklicni orientaciji.* (C24) *So pa tudi taki, ki niso pripravljeni na sodelovanje, ko starši negirajo težave. Težko uvidijo težave, da jim želimo pomagat.* (C25)

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Vsekakor so prednosti. *Zato ker spoznaš dinamiko družine, med vsemi temi razgovori.(*C26) *Veš, katero je tisto močno področje za katerega od staršev* (C27*). Če sodeluješ z obema se lažje dogovoriš za tisto enotnost, ki je potrebna pri vzgoji.* (C28) *Ko ti skupaj nekaj načrtuješ, je lažje tudi za otroka, priti do neke rešitve, do pomoči.* (C29)

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Kot sem že omenila, se je že časovno težje uskladiti z obema staršema, včasih je nemogoče, če en od staršev dela od jutra do večera.(C30) *Prav tako je mogoče včasih težje priti do skupne rešitve.* (C31)

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

Ko razrešujemo konflikte, so otroci vedno zraven. (C32) *Včasih naredimo tudi tako, da opravimo najprej razgovore posebej – samo z otrokom, samo s starši, nato pa z vsemi skupaj.* (C33).

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Morda neodzivnost nekaterih staršev, (C34) oz. da *imajo porazdeljeno, kateri od staršev je odgovoren za šolo in potem samo ta eden starš sodeluje z nami.*(C35) *Meni se seveda zdi prav, da sodelujeta oba, da je cela družina vendar mogoče že časovno pri starših to ni možno.* (C36)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Po navadi je boljši oz. hitrejši učinek na otroka. (C37) *Če otrok ve, da bodo starši seznanjeni je dobro, sploh če ve, da bosta izvedela oba starša, ne samo en.* (C38) *Če otrok ve, da je šola v sodelovalnem odnosu s starši, da ni prikrivanja je to definitivno pozitivno.* (C39)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Izvirni delovni načrt pomoči naj bi bil osnovni način, da nek odnos vzpostaviš, da si tudi razdeliš in opredeliš težave in naloge, ki jih bo vsak imel. (C40) *Pogovor je pa tista osnovna metoda, s katerim pri svojem delu lahko največ narediš – tisti odnos, ki ga imaš z otrokom in starši.* (C41) *Najprej seveda vzpostavimo delovni odnos,* (C42) *instrumentalna definicija problema.* (C43) To je način našega dela.

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Jaz bi dala 8. (C44) Mene je Gabi učila. Najprej sem delala višjo, nato visoko, nazadnje pa univerzitetno izobrazbo. Socialno delo z družino pri Gabi je bil zelo pomemben predmet. *Vendar so situacije, ko ne moreš celotne družine vključiti. Teorija je eno, praksa je drugo.* (C45) Ko si v praksi, odreagiraš tako kot misliš, da je najbolje. *Mogoče bi pomagalo to, da bi več govorili o tem, kako reagirati v praksi, v težkih primerih.* (C46) *Tistega konkretnega praktičnega dela manjka.* (C47)

9.2.4 Intervju D

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

V naši svetovalni službi smo zaposlene tri svetovalne delavke. (D1) *Profili so: psihologinja polni delovni čas, socialna delavka polni delovni čas in socialna pedagoginja polovico delovnega časa na mestu svetovalne delavke.* (D2) To je najožji del tima ŠSS. *Potem pa imamo zaposleno še eno specialno pedagoginjo in eno in pol socialne*

pedagoginje vendar oni dve neposredno učita in vodita pouk za otroke s posebnimi potrebami, hkrati pa sta to dva profila, ki sodita v naš ožji aktiv. (D3) *Mobilno imamo eno specialno pedagoginjo za enega otroka in imamo mobilno logopedinjo.* (D4)

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Če po smernicah pomislim, potem imam sama *vpis otrok v prvi razred in celotno koordinacijo in sodelovanje z vsemi institucijami in vse postopke, ki se tičejo vpisa otrok v šolo.* (D5) Kot socialna delavka pokrivam *področje socialne pomoči in podpore v najširšem pomenu besede; se pravi na področju neke materialne/finančne podpore, iskanja donatorjev, sodelovanje s projektom botrstva, obdarovanja otrok.* (D6) *Pa potem v najširšem smislu podpore otrokom in družinam, ko gre za podporo pri učni neuspešnosti.* (D7) *Nudim podporo v primeru zdravstvenih težav – tukaj gre za otroke, ki imajo težave na področju vedenja in čustvovanja.* (D8) *Moje delovne naloge so povezane z otroki s posebnimi potrebami – zlasti, ker gre za prvo triletje, ko se odkrivajo tovrstne težave in postopki, ki jih je treba izpeljati.* (D9) *Vodim oblikovanje oddelkov podaljšanega bivanja,* (D10) *skrbim za prenose podatkov med šolo in ministrstvom za šolstvo, republiškim izpitnim centrom,* (D11) *sem skrbnica centralnega registra udeležencev vzgoje in izobraževanja.* (D12)

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Moja specifična vloga, ki sem jo res tudi vnesla v ta šolski prostor, je v raziskovanju konkretnih rešitev za podporo otrokom na različnih področjih – ali učenje ali vedenje ali čustvovanja. (D13) *Torej konkretno iskanje rešitev znotraj možnega.* (D14) *Na primer prostovoljno delo pomoči starejših učencev mlajšim učencem,* (D15) *povezovanje s fakultetami in možnost prostovoljnega dela študentov,* (D16) *sodelovanje z društvi v lokalni skupnosti.* (D17) *Torej moja specifična vloga je v iskanju in reševanju možnega v sodelovanju, kolikor je to mogoče vseh udeleženih.* (D18)

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Meni je zares zelo pomembno, da pri otrokovih izzivih in težavah pridobim celotno družino. (D19) *To pomeni oba starša, res tudi sorojence, saj so pogosto vsi otroci naši učenci ali pa nekoč bodo.* (D20) *Res, ampak res stremim k sodelovanju obeh staršev tudi v primeru, da sta oba starša razvezana.* (D21*) Da si v resnici najprej izrečemo, kako na neko težavo gledamo vsak posebej, da slišimo drug drugega.* (D22) *In na način, da je otrok, kolikor je res mogoče del tega.* (D23) *So izjemne situacije, ko se pogovarjamo odrasli, ko so to akutne, ekstremne situacije – v primeru nasilja, ko so kakšne hude izgube, je potrebno najprej govoriti samo z odraslimi, nato pa hitro vključimo tudi otroke na ravni, ki jo otrok zmore.* (D24)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Jaz pogosto – zelo pogosto sodelujem s celotno otrokovo družino. (D25) *Bi rekla, da so primeri, kjer sodelujem samo z enim staršem prej izjema.* (D26) *So pa seveda izjemni primeri, ko ni možno sodelovanje s celotno družino vendar je to v manjšini.* (D27)

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Prednosti so zagotovo to, da je razvidnost težav in rešitev na ta način hitrejša in boljša. (D28*) Zelo velika prednost za otroka je, da vidi oba starša. Ni tako malokrat, da kakšna težava izzveni ali se ublaži že samo s prihodom obeh staršev na šolo. To je res pomembna prednost.* (D29) Kaj so slabosti – *edino slabost vidim v koordinaciji.* (D30) *Trenutno imamo zelo veliko takih družin, ki bi to potrebovale in vse naše družine niso deležne takega standarda kot bi si jaz želela. Ker preprosto znotraj takega normativa to preprosto ni mogoče.* (D31)

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Kot sem že omenila, tak način dela zahteva več časa, tako da to vidim kot izziv. (D32) *Hkrati pa na drugi strani to tudi prihrani čas – npr. samo z enim staršem bi se morda dobivali pol leta, če se dobivam s celo družino je pogosto potrebno manj časa.* (D33)

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

Da bi sodelovala izključno in samo s starši brez otroka, se kar ne morem spomniti. Otrok je vedno deležen neke obravnave z naše strani. (D34) *Samo posamezni svetovalni razgovori so kdaj potrebni, da se dobimo samo odrasli.* (D35)

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Sorojenci so prisotni, jih povezujem, delam tudi kdaj z brati in sestrami skupaj, vendar to še ni povsem pravilo. (D36) *Zdaj zaenkrat stremim k obema staršema ali k pomembnim drugim odraslim – npr. novi partnerji staršev.* (D37) *Medtem ko sorojenci včasih občasno, so vključeni, ne pa vedno – tukaj je še možnost za napredek.* (D38) *To je težje zaradi organizacije, drugič včasih je tudi pomembno, da je v središču otrok, ki se ga težava tiče.* (D39) *Raziskujem s starši, delamo na razvidnosti družinske dinamike.* (D40)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Kot sem že rekla se opazi hitrejše spremembe, je bolj učinkovito. (D41*) Jaz bi rekla, da je to pravzaprav edini možen način, da se tekom šolanja stvari pravzaprav stvari razrešijo.* (D42) *Jaz govorim o tem, da je to pomembno za celoten potek šolanja in imet enakovreden odnos do celotne otrokove družine in drugih pomembnih odraslih ljudi.* (D43) *Ne predstavljam si drugače – zdi se mi to najbolj prava oblika sodelovanja.* (D44)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Glede na to, da sem socialna delavka, jaz mimo svojega temeljnega teoretičnega znanja ne morem iti. *Konkreten delovni odnos je, bom rekla, bistvo mojega dela.* (D45) *Znotraj tega upoštevanje vseh konceptov* (D46) *– etika udeleženosti* (D47*), iskanje moči,* (D48) *vzpostavljanje in risanje izvirnih delovnih projektov pomoči,*(D49) *ki slonijo na definiciji problema in hkrati tudi na definiciji rešitev,* (D50) *raziskovanje možnega,* (D51) *proslavljanje vmesnih in končnih uspehov* (D52). *Torej ta temeljna teorija, ki jo dobiš na osnovnem izobraževanju te zaznamuje in spremlja – koliko jo obnavljaš in gradiš je pa odvisno* (D53). *Pri meni ste dobrodošli študenti – s pomočjo vas študentov preverjam, koliko sem znotraj konceptov, koliko se jih zavedam in koliko zdrsnem – zdravorazumsko ali*

zdrsnem v šolsko sistemskost. (D54) *Kot socialna delavka sem del sistema in se zavedam, da se v posameznih korakih prilagodim šolskemu sistemu.* (D55)

12. **Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?**

Jaz bi rekla 8. (D56) *Torej na fakulteti bi ob pomembnem teoretičnem znanju, ki se ga res zavedam in ne zmanjšujem pomembnosti in vrednosti, vendar ta del povezave s prakso malo manjka.(*D57) *Tako bom rekla, res teoretične osnove so močne, zadostne, tukaj si potem dolžan tudi sam to obnavljati in dopolnjevati – se stvari spreminjajo.* (D58) *Nekaj več neposredno praktičnega – če sva zelo konkretni igra vlog delovni odnos do onemoglosti na vajah, stopiti kot študent v vse vloge. Tukaj vidim možnost za napredek.* (D59) *Zdaj ko spremljam program, se je sicer napredovalo, zdaj imate študentje celo več možnosti kot včasih, ampak bom rekla, da glede na to, da se stvari tako naglo spreminjajo, bi rabili še več neposrednih izkušenj.* (D60)

9.2.5 Intervju E

1. **Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?**

Jaz sem socialna delavka in imamo še psihologinjo (E1)*– midve sva svetovalna služba.* (E2) *Potem imamo pa še izvajalke dodatne strokovne pomoči – socialne pedagoginje in pedagoginje.* (E3) *Imamo pa še mobilno specialno pedagoginjo in mobilno surdo-tiflo pedagoginjo za naglušno deklico.* (E4)

2. **Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?**

Vodim podatke za nacionalno preverjanje znanja, (E5) *pripravljam tudi zapisnike pri popravnih in predmetnih izpitih.* (E6) *Potem sodelujem z zdravstvenim domom, na področju zdravniških pregledov.* (E7) *Koordiniram različna predavanja in izobraževanja.* (E8) *Vodim celotno organizacijo vpisa otrok v šolo in sodelujem z vrtcem.* (E9) *Sem članica vseh strokovnih skupin za otroke s posebnimi potrebami.* (E10) *Koordiniram delo prostovoljcev na naši šoli.* (E11) *Vodim osebne mape za otroke s posebnimi potrebami.* (E12). *Dosti je administrativnega dela – čedalje več, ni bilo včasih tako.* (E13)

3. **Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?**

Mi socialni delavci gledamo širše na stvari. (E14) *Vključujemo okolje, v katerem otrok živi.* (E15) *Socialni delavec je tisti, ki v timu vedno opozarja na to, kako bi tega otroka dvignili, da najdeš tisto njegovo močno področje.* (E16)

4. **Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?**

Danes moramo za vsako stvar zaprositi starše za soglasje. (E17) *To pomeni, da mi vstopamo skozi različne dejavnost. Skozi dejavnosti sodelujemo, da bi pa drugače sodelovali je pa utvara.* (E18). *Imeli smo par pogovorov z družino, ampak, da bi bili učinki je treba dolgoročno sodelovanje in mi nismo terapevti, mi nimamo kompetenc za to.* (E19)

5. **Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)**

Zelo redko, samo skozi dejavnosti. (E20) *Včasih pogovori.* (E21) *Redko zato, ker so za vse stvari potrebna soglasja*. (E22)

6. **Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?**

Prednost je za otroka, če lahko sodelujemo s celotno družino, da je njemu potem lažje. (E23*) Slabost je to, da težko pride do sodelovanja s celo družino.* (E24)

7. **S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?**

Kot sem že rekla, soglasja so največji izziv. (E25)

8. **Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?**

Ja, mi običajno najprej sodelujemo s starši. (E26) *Če je ločena družina, najprej s tistim staršem, ki je skrbnik, nato pa obvestimo še drugega.* (E27) *Potem, če je primerno sodelujemo še z otrokom.* (E28)

9. **Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?**

Nekateri starši težko sprejmejo težave in tudi ne želijo sprejeti pomoči. (E29) *Nekateri starši so neodzivni.* (E30) *In povsod je potrebno soglasje*. (E31)

10. **Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?**

Vzpostavi se odprta komunikacija. Otrok ve, o čem smo govorili, kaj smo odprli in se tudi bolj zaveda oz. sprejema, širše gleda na stvari. (E32) *Bolj vemo en za drugega, kako in kaj.* (E33)

11. **Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?**

Skupinsko delo, (E34) *individualno delo,* (E35) *delo s skupnostjo.* (E36) *Pa seveda koncepti po G. Č. Vogrinčič – dogovor o sodelovanju,* (E37) *soustvarjanje rešitev – mi rešitve vedno soustvarjamo z otroki.* (E38)

12. **Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?**

Jaz bi dala 7, (E39) *zato ker mi smo dobili veliko znanja.* (E40) *Jaz sem šla potem še specializacijo Socialno delo z družino in to je bilo krasno. Dobili smo ogromno znanja.(*E41)

9.2.6 Intervju F

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

Glede na to, da smo velika šola imamo psihologinjo, pedagoginjo, dva socialna pedagoga, dve specialno-rehabilitacijski pedagoginji in še jaz, ki sem socialna delavka. (F1*) Torej nas je sedem, s tem da niso vsi 100 % zaposleni kot svetovalni delavec.* (F2)

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Pretežno imam reševanje socialno ekonomskih stisk, ki se pokažejo navadno ob plačilu stroškov za različnih šol v naravi, plavalnih tečajev in drugih stroškov. (F3) Imamo različne akcije zbiranja sredstev. *Vodim in koordiniram različne programe proti nasilju, osveščanje o nasilju, kako si pomagati.* (F4) *Vodim različne pogovore z učenci, sprotne, ko se kdo zaplete v kakšen pretep ali zmerjanje.* (F5) *Moje delo je morda nekoliko drugačno od ostalih socialnih delavk, ker imam kombinirano delovno mesto, saj sem poleg dela v SS-ju tudi podravnateljica.* (F6)

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Jaz bi poudarila pri mojem delu, da se ne ukvarjam toliko dolgoročno z vsakim problemom, ampak sem bolj kot intervencija, ampak to zgolj zato, ker sem v samo manjšem deležu svetovalna delavka. (F7)

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Kot razumem je to, da vključimo starše in otroke pri določeni situaciji, ko rešujemo kakšen problem (F8). *Mi imamo prakso, da vključujemo starše.* (F9) *Velikokrat je tako, da imamo najprej pogovor s starši in strokovnimi delavci, nato pa se vključi še otroka.* (F10) *Pomemben je pristop k celotni družini in pomembno je sodelovanje šola-starši.* (F11)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Če pogledam celotno svetovalno službo, ne samo sebe, sodelujemo pogosto s celotnimi družinami, ker drugače ni napredka brez sodelovanja z družino. (F12) *Težko je, ko so starši priseljenci in ne znajo slovenskega jezika – takrat je težje.* (F13) *V takih primerih smo se v preteklosti že večkrat dogovorili tudi s prevajalko, da je staršem lahko ona razložila, kar jim učiteljica ni mogla, oz. je niso razumeli.* (F14) Tako smo rešili ta problem, da smo razjasnili vse in so bili starši zelo zadovoljni.

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Kot prednost se mi zdi pomembno to, da starši sodelujejo po svojih najboljših močeh, pomembno je, da so starši prisotni, to otrok čuti. (F15) *Negativnega vidika pa se sploh ne spomnim, moje izkušnje so pozitivne.* (F16)

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Najbolj so jezikovne težave, ko se ne moremo sporazumeti. (F17) *Seveda pa je težko tudi, ko ne najdemo skupnega jezika in gledamo na težavo iz drugih zornih kotov. Proces, ki traja, da pride do nekega uvida, je potem dosti*

daljši.(F18) *Prav tako se mi zdi včasih izziv, da ne delaš po nekih paragrafih, da ne delaš birokratsko, ampak da se posvetiš vsakemu primeru posebej, se prilagodiš ljudem.* (F19)

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

To, da se odločimo ali bo otrok zraven ali ne, je odvisno od problema. *Včasih so nekateri problemi taki, da je dobro najprej govoriti samo s starši, nato pa še z vsemi skupaj.* (F20). *Včasih pa otroka sploh ne povabimo, ko gre za npr. vlaganje vlog za pomoč pri socialnih stiskah. To rešim samo s starši.* (F21)

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Mogoče čas,(F22) *pa tudi jaz ne vodim toliko kompleksnih problemov.* (F23) *Bolj kompleksne težave imajo po navadi ostali svetovalni delavci, saj sem jaz zaposlena kot svetovalna delavka v majhnem deležu.* (F24)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Ja, ogromen prispevek. (F25) *Včasih se zgodi, da tudi starši nimajo primernega pristopa do otrokovih težav in jim potem skušamo to osvetliti te težave in s sodelovanjem vseh skupaj pridemo do uvida, do katerega sami morda ne bi mogli priti.* (F26)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Jaz sem se zelo hitro po koncu študija začela vključevati v različna izobraževanja, ker sem videla, da mi manjkajo orodja pri delu z ljudmi. (F27) Najpomembnejše izobraževanje, in ki veliko uporabljam pri svojem delu je, bilo *izobraževanje iz teorije izbire – dvoletno izobraževanje.* (F28) *Prav tako so mi bile v veliko pomoč dela Jesperja Julla,* (F29) ki sem ga tudi povabila in se je odzval in imel predavanje v Izoli. *Prav tako sem opravila izobraževanje iz osnovne in družinske mediacije.* (F30*) Prav tako pa sem veliko delala na sebi in to se mi zdi zelo pomembno za vse, ki delamo z ljudmi.*(F31) *Pomembno se mi zdi, da ohraniš to občutljivost in da ne pozabiš, da je pred tabo človek.* (F32) *Včasih imajo otroci v svojem nahrbtniku poleg šolskih skrbi še veliko ostalih, življenjskih skrbi in se zato niti ne morejo posvetiti šolskim problemom.* (F33) *Pri delu mi zelo pomaga tudi supervizija*. (F34)

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Bi rekla mogoče 5. (F35) *Jaz mislim, da je naloga fakultete, da da dobro podlago, potem pa da veš, kje kaj manjka in se naprej izpopolnjuješ.* (F36) *Za višjo oceno pa manjka praksa in izkušnje.* (F37).

9.2.7 Intervju G

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

Zaposleni sva dve (G1) *– jaz, ki sem socialna delavka in sodelavka, ki je socialna pedagoginja.* (G2)

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Koordinacija in dogovarjanje za zdravniške preglede, (G3) *koordinacija dogodkov,* (G4) *urejam tudi spletno stran,* (G5) *sodelujem z učitelji na razrednih urah,* (G6) *včasih tudi samostojno speljem razredne ure,* (G7) *povezujem se z zunanjimi institucijami,* (G8) *tudi študente na praksi imam,* (G9) *vodim poklicno orientacijo.* (G10)

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

Ne bi rekla, da se dosti razlikuje. (G11).

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Že takoj pri vpisu starši sodelujejo. (G12) *Zmeraj upoštevamo to, da se najprej posvetimo učencu in našemu odnosu z učencem, če učitelj ne uspe rešiti sam z učencem potem, se povežejo z nami, s svetovalno službo, šele nato se potem povežemo s starši.* (G13)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Toliko s celotno družino ne, bolj kot samo s posameznimi člani družine. (G14) *Veste, mi imamo kar precej zvezane roke, kar se tiče dela z družino.* (G15) *Jaz kot socialni delavec sodelujem s celo družino, ko gre za kakšen projekt, ko sem vpeta, ko je kakšna akutna zadeva.* (G16) *Drugače da bi vstopala pogosto v celo družino pa ne.* (G17) *Na pogovorih z družino pa sem zraven, v kolikor me razredničarka zraven povabi.* (G18) *Ima kolegica več teh sodelovanj, imamo nekako tako porazdeljeno.* (G19) *Ko sta starša ločena, mi vedno vabimo oba, zdaj kakšna je odzivnost, je pa odvisno.* (G20)

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Ja, seveda, zelo je dobrodošlo, če se vključi cela družina – celo če se vključi že razširjena družina, oba starša z že novimi partnerji, saj so za otroka vsi pomembni. (G21)

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Včasih starši niso na isti strani, zato je potrebnega več časa, da se pride do uvida. (G22) *Včasih je časovno bolj zahtevno.* (G23) Vendarle smo vsi tukaj, da pomagamo otroku.

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

Odvisno od primera. (G24) *Včasih je prvo samo z otrokom ali samo s starši, nato pa z vsemi skupaj.* (G25) *Tudi načrte pomoči, ko se gre za učne težave delamo vsi skupaj.* (G26) *Nato se tudi skupaj preverja vse dogovore.* (G27) *Opažamo, da je vloga družine ključna in najpomembnejša, mi si želimo, da so starši naši partnerji, da iščemo skupaj z njimi pot.* (G28)

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Jaz mislim, da je časovno (G29) *in organizacijsko predvsem težje, da bi sodelovali vsi skupaj pogosteje.* (G30)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Zelo veliko. (G31) *Otroci rabijo videti, da lahko sodelujemo, da nam je mar, da imamo ta osebni dialog z družino.* (G32) *Da si vzamemo čas za pogovor in se zmenimo.* (G33)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Opolnomočenje, (G34) poleg tega pa še *krepitev moči*, (G35) *mediacija,* (G36*) instrumentalna definicija problema* (G37). *Učenje empatije, sočutja.* (G38)

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Po končanem faksu si pripravljen teoretično, vendar ne praktično, (G39) *zato bi rekla 6.* (G40*) Ko si začetnik, si izobražen, vendar ti manjka praktičnih izkušenj.* (G41) *Zato sedaj se čutim pripravljeno in kompetentno za delo z družino, takrat pa ne bi rekla, da sem bila pripravljena na vse.* (G42)

9.2.8 Intervju H

1. Koliko in kakšni profili so zaposleni v vaši svetovalni službi?

Sva dve svetovalni delavki (H1) *jaz, ki sem socialna delavka in še psihologinja* (H2). *Imamo na šoli še specialno-rehabilitacijske pedagoge – vendar niso v svetovalni službi – oni so samo izvajalci dodatne strokovne pomoči, smo pa skupaj v aktivu.* (H3) *Imamo tudi mobilno logopedinjo*. (H4)

2. Kakšne so vaše delovne naloge, ki jih imate kot šolska svetovalna delavka?

Z eno besedo – silno raznolike. (H5) *Mnogo žensk zaradi tega tudi izgoreva.* (H6*) Jaz sem tudi predsednica sekcije socialnih delavcev pri sindikatu in je to eden največjih problemov.* (H7) Delovne naloge so kot sem že omenila zelo raznolike*; subvencije* (H8), *sodelujem z Rdečim križem in Karitasom* (H9), *humanitarne akcije,* (H10) *sem tudi mentorica planinske skupine* (H11), *imamo tabore*, (H12) *vpis v prvi razred,* (H13) *vzgojne in interakcijske igre,* (H14) *vodenje podatkov centralne evidence*,(H15) *vodenje postopka izbire za izbirne predmete,* (H16) *organizacija in delo z nadarjenimi,* (H17) *reševanje konfliktov,* (H18); *vključevanje tujcev* (H19). *Veliko je tudi načrtovanja* (H20) in *nekaj malega tudi evalvacije* (H21). *Vodim tudi svetovalne razgovore z učenci* (H22), *organiziram tudi predavanja za starše.* (H23) *Sedaj pa se izobražujem tudi za terapije z malimi živalmi in imam morskega prašička, ki ga bom imela tukaj.* (H24)

3. Kako se vaša vloga socialne delavke razlikuje od ostalih profilov, ki so zaposleni v vaši šolski svetovalni službi (glede nalog, načina dela ipd.)?

*Psihologija ima čisto drugo področje kot jaz.(*H25) *Jaz se bolj fokusiram na odnose* (H26) *in tudi bolj sem vešča za svetovanje staršem – morda tudi zaradi kilometrine in ker sem sama starš.* (H27)

4. Kaj razumete pod pojmom sodelovanje šolske svetovalne službe z otrokovo družino?

Če želimo pomoč udejanjiti, morajo vsi sodelovati. Pogovor, da slišiš vsakega zase in da pride do enega načrta, v katero smer bomo šli in kako. (H28)

5. Če pomislite na vaše delo, ali pri svojem delu sodelujete z otrokovo družino? Če ja, na kakšne načine sodelujete in kako pogosto prihaja do sodelovanja? (Če sodelovanja ni, kaj so razlogi za to?)

Premalo. (H29) *Sodelujemo, ko je že zelo hudo.* (H30) *Ko pa delam, so rezultati takoj. (H31) Sodelujem pa po navadi tako, da jih jaz pokličem na pogovor, v tem primeru se vnaprej pripravim.* (H32)

6. Kaj so prednosti in kaj slabosti sodelovanja z otrokovo družino?

Prednost je zagotovo to, da se težava hitreje reši. (H33) *Slabosti ne more biti – naš skupni projekt je otrok. Če otroka pripeljemo varno po poti do odraslosti smo zmagali.* (H34) *Če je pa samo eden od staršev, da želi, drugi ne, delamo samo z enim staršem in otrokom – raje tako kot nič.* (H35)

7. S kakšnimi izzivi se srečujete pri sodelovanju z družino?

Neodzivnost, (H36) *obrambni mehanizmi in laži,* (H37) *izgovori – npr. nimam časa*. (H38)

8. Kaj vpliva na vašo odločitev o tem, ali boste sodelovali le s starši ali pa boste sodelovali z družino?

So stvari, ki se tičejo staršev, njihovih postopkov, so stvari, ki se tičejo otrok, in stvari, ki se tičejo obojih. (H39) *Po navadi, ko govorimo o vzgoji, kje bi bile možne napake in napredek, se pogovarjamo najprej samo s starši, nato pa pokličemo otroka, mu povemo, kaj smo se dogovorili, kaj je naloga staršev in kaj je naloga otroka.* (H40) *Če se tiče šolskega dela otroka, so vsi skupaj.* (H41).

9. Kaj menite, da vas ovira pri tem, da z družino ne sodelujete pogosteje?

Ne pridejo. (H42) *Ne čutijo potrebe ali pa morda ne zaupajo, imajo stigmo do tega.* (H43) *Mi jim gremo nasproti, vendar velikokrat ni odziva.* (H44)

10. Kakšen prispevek ima svetovalno delo z družino na delo z otrokom?

Fantastičen. (H45) *Starši so otrokovi bogovi. Če imamo dober dialog z družino, to premaga vse.* (H46)

11. Na katere socialno delovne koncepte se opirate pri delu z družino učenca? Katera druga znanja, koncepti ipd. so vam še v pomoč pri sodelovanju z družino učenca?

Vzpostavljanje delovnega odnosa, (H47) *instrumentalna definicija problema – zakaj smo tu.* (H48) *Soustvarjamo rešitve zelo pogosto*,(H49*) definicijo problema pa žal večkrat spustim.* (H50) *Jaz imam eno pripravo - list, zapisnik, ki mi pomaga med pogovorom, da zapisujem cilje, potek, načrt, preverjanje rezultatov. To mi je v veliko pomoč.* (H51)

12. Zanima me, kako so vas na Fakulteti za socialno delo pripravili na delo z družino v okviru ŠSS-ja. Kam bi se umestili na lestvici od 1 do 10, če 1 pomeni, da vas sploh niso dovolj pripravili, 10 pa, da so vas odlično pripravili? Prosim, če mi lahko vaš odgovor tudi obrazložite in poveste kaj bi potrebovali, da bi se počutili še bolj opremljene za delo z družino?

Bi rekla 7. (H52) *V bistvu so nas teoretično zelo pripravili za delo z družino, ko sem pa prišla sem, je bilo zelo malo dela z družino in sem bila zato zelo žalostna, ker nisem imela možnosti uporabiti dela z družino, kot so nas učili.* (H53) *Vendar nismo imeli prakse – jaz sem pogrešala prakso.* (H54) *Teorija je eno praksa drugo.* (H55) *Pogrešala sem tudi kakšne hospitacije.* (H56)

9.3 ODPRTO KODIRANJE

9.3.1 Odprto kodiranje intervjuja A

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
A1	*Zaposleni sva dve.*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
A2	*Jaz sem socialna delavka, kolegica, ki je 50 % svetovalna delavka pa je socialna pedagoginja.*	Socialna delavka in socialna pedagoginja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
A3	*Sem koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci*	Delo z nadarjenimi učenci	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A4	*vodim karierno orientacijo*	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A5	*delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami*	Delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A6	*koordinacija dela z zunanjimi inštitucijami*	Koordinacija sodelovanja z zunanjimi institucijami	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
A7	*koordinacija in izvajanje preventivnih programov*	Preventivna dejavnost	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A8	*so pa tudi intervencije, ki se zgodijo sproti*	Intervencije	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
A9	*Naloge so narejene po smernicah za svetovalno službo,*	Sledenje smernicam za delo ŠSS	Programske smernice	Področje dela ŠSS
A10	*ki so za vse profile enake.*	Pomen upoštevanja smernic za vse profile zaposlene v ŠSS	Programske smernice	Področje dela ŠSS
A11	*Glede na to, da je ona socialna pedagoginja, se ona več ukvarja z učenci z učnimi težavami,*	Več ukvarjanja z učenci, ki imajo učne težave	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
A12	*vse ostalo je pa moje.*	Prevzemanje drugih nalog	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
A13	*Ona je usmerjena bolj v iskanje*	Reševanje UT učencev	Razlike med profili	Področje dela ŠSS

	rešitev znotraj učnih težav.			
A14	*medtem je meni lažje voditi svetovalne razgovore s starši in učenci.*	Vodenje svetovalnih pogovorov	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
A15	*Malo bolj poglobljen svetovalni razgovor s starši in z učenci.*	Svetovalni pogovor	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
A16	*Zdaj v resnici smo mi zavezani za sodelovanje s celotno otrokovo družino.*	Zavezanost SD k sodelovanju z otrokovo družino	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A17	*Tudi v družinah, ki so razvezane, smo mi po zakonu dolžni sodelovat z obema staršema, pri stvareh, ki so za otrokovo vzgojo ali šolanje pomembne.*	Zakonska dolžnost sodelovanja z otrokovo družino	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A18	*Je pa res, da se največkrat zgodi, da ni odziv s strani obeh staršev enak*	Razlike v odzivu staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A19	*da je že znotraj družine malo porazdeljeno.*	Razdelitev vlog	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A20	*Praviloma na mame pade ta šolski del.*	Skrb mame za šolsko delo	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A21	*Potem ko se zelo zakomplicira, vstopijo tudi očetje.*	Sodelovanje očeta v primeru kompleksnejših težav	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A22	*Takrat, ko so težave večje, imajo občutek, da morajo sodelovati in hoditi na sestanke in sodelovati.*	Sodelovanje očeta v primeru kompleksnejših težav	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A23	*Na začetku pa so po navadi samo mame.*	Sodelovanje samo mame	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A24	*Se pa vabi tudi očete, oba starša.*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A25	*Svetovalna služba prihaja v stik s starši na dva načina – tako da mi zaznamo težavo in mi vabimo starše*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A26	*drugi način pa je, da starši zaznajo težavo in se obrnejo name.*	Starši se obrnejo po pomoč ŠSS	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

A27	*Včasih tudi učitelj prosi za pomoč, ker nekako ne zna več razreševati težave z učencem in se potem še jaz vključim zraven.*	Učitelj prosi za pomoč	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A28	*Če rečem približno bi lahko rekla, da je 1/3 pogovorov izvedena s celotno družino.*	1/3 pogovorov z družino	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A29	*Pri 2/3 pa je na pogovorih zraven samo eden od staršev.*	2/3 pogovorov samo z enim od staršev	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A30	*Najpogosteje so to mame, se zgodi, da so tudi samo očetje brez mam, vendar redkeje, zelo redko.*	Sodelovanje samo mame	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A31	*Verjetno je to tudi povezano z okoljem, v katerem je šola.*	Vpliv kulturnega okolja	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A32	*Da je nekako kulturno porazdeljeno, da mamam pripada skrb za otroka in šolo,*	Vpliv kulturnega okolja	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A33	*Veliko družin je takih, v katerih so očetje po cel dan zaposleni), npr. gradbeni delavci. Že iz tega vidika je težko včasih sodelovati z vsemi člani.*	Zaposlenost očetov	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A34	*Starša imata vsak svoj pogled na težavo. Zelo redko se zgodi, da bosta oba starša na težavo na enak način pogledala.*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A35	*In to prispeva k večjemu naboru iskanja rešitev,*	Večji nabor rešitev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A36	*Ravno to, da ima vsak svoj pogled in je včasih težje delati na rešitvi,*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A37	*Jaz osebno zelo zagovarjam stališče, da je otrok vključen.*	Prizadevanje za vključitev otroka v pogovor	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

A38	*Mogoče samo v primerih ne, kjer je jedro težave postavljeno res znotraj družine.*	Izjemni primeri kjer je otrok izključen	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A39	*In je treba nek pogovor opraviti, ki ni tako zelo vezan na otrokovo šolanje. Npr. razveza staršev, težave z odvisnostjo v družini, nasilje v družini.*	Pogovor , ki ni vezan na otrokovo šolanje	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A40	*Nek tak občutljiv pogovor, tukaj otroka zraven ni.*	Pogovor o občutljivih temah	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A41	*Medtem ko pa gre za razreševanje šolske težave, je pa otrok vedno zraven.*	Šolske težave	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A42	*Tudi od prvega razreda naprej.*	Vključevanje ne glede na starost otrok	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A43	*zaposlenost očetov*	Zaposlenost očetov	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A44	*pa kulturno okolje, kjer je potisnjeno v ženske roke opravljanje z družino in vse stvari, ki so vezane na otroke in šolanje otrok. S tem praviloma upravljajo v družinah matere. Njihova skrb je, da to pokrijejo.*	Kulturno okolje	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A45	*Potem pa, če so res velike težave, se vključi še oče.*	Sodelovanje očeta v primeru kompleksnejših težav	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A46	*Pri otrocih pa se res izključi samo, če je to nek pogovor, ki ni vezan na šolsko delo,*	Pogovor, ki ni vezan na otrokovo šolanje	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A47	*nekajkrat se je zgodilo, da so starši prišli po informacije za pomoč, na pogovor za njih same – povezano z nasiljem, boleznijo…*	Pogovor samo za starše	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A48	*Imeli smo tudi primer očeta, ki je*	Pogovor samo za starše	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	imel po smrti žene težave in je potem tudi hodil na pogovore in sva poskušala reševati. V takih primerih otroka ni zraven.			
A49	*da če sodeluje samo 1 starš, da je potem ta starš ki sodeluje s šolo v neki koaliciji z otrokom.*	Starš in otrok sta v koaliciji	Slabost nesodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A50	*In potem se očetu prikrivajo in filtrirajo stvari.*	Prikrivanje drug drugemu	Slabost nesodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A51	*če pa otrok ve, da sta oba udeležena, obveščena, da oba podobno ravnata v podobnih situacijah, potem je to prednost.*	Udeleženost in sodelovanje obeh staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A52	*Ker če ne otrok lahko manipulira. Zato je dobro če so vsi – otrok in oba starša.*	Prisotnost vseh v izogib manipulaciji	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
A53	*osnova svetovanja v socialnem delu.*	Svetovanje v socialnem delu	Delovni odnos	Prispevek SD
A54	*udeleženosti v težavi in nato v rešitvi*	Instrumentalna definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
A55	*sistemski pogled na težavo,*	Sistemski pogled na težavo	Delovni odnos	Prispevek SD
A56	*pristopi pri komunikaciji – pridruževanje, odpiranje stvari.*	Pridruževanje	Delovni odnos	Prispevek SD
A57	*Jaz bi rekla 8.*	8	Ocena	Kompetence socialnih delavk
A58	*Mislim, da je fakulteta dala dovolj znanja, s katerim sem imela dovolj poguma da sem poskusila.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
A59	*proces in izkušnje skozi katere se učiš.*	Izkušnje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
A60	*Mogoče bi pa lahko fakulteta pripravila kakšna izobraževanja iz vidika, da stvari, ki smo jih že vedeli in imeli ozaveščene se jih ponovno spomnimo.*	Organizacija izobraževanj	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.2 Odprto kodiranje intervjuja B

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
B1	*V ŠSS sva zaposleni dve.*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
B2	*Kolegica je pedagog - sociolog kulture, jaz sem pa socialna delavka*	Pedagog-sociolog kulture in socialna delavka	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
B3	*Potem imamo pa še eno kolegico, ki je bila najprej mobilna, zdaj pa je že par let zaposlena. Ona je socialni pedagog ona izvaja DSP-je, otrok z odločbami, ni del SS vendar veliko sodelujemo.*	Socialni pedagog	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
B4	*Imamo še mobilni surdologopedinjo in defektologinjo. To se spreminja, je odvisno od trenutnih potreb otrok.*	Surdologopedinja in defektologinja	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
B5	*No, če začnem recimo kar zdaj počnem, je poklicna kariera. Tukaj je veliko možnosti odvisno, koliko se angažiraš. Zdaj recimo delamo te intervjuje oz. individualno kam, kako z računalniško aplikacijo. Tukaj jaz se ne poslužujem, da grem s celim razredom, ker potem jim nič ne dam. Jim dam samo informacijo, da lahko delajo potem sami. Če pa povabim tako po dva, ki imajo sorodne interese, se jim lahko posvetim.*	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B6	*Potem bo vpis v srednje šole,*	Vpis v srednje šole	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B7	*roditeljski sestanki za starše – to je ena*	Roditeljski sestanki za starše	Delo z z starši	Področje dela ŠSS

	taka velika akcija s temi prijavami.			
B8	*Pred leti sem delala tudi vpis v prvi razred, sedaj je to prevzela kolegica pedagoginja.*	Vpis v prvi razred	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B9	*Sem tudi koordinatorka za delo z nadarjenimi učenci.*	Delo z nadarjenimi učenci	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B10	*Vodim tudi tabore.*	Tabori	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B11	*Potem imam tudi delavnice kako se učiti – to je stalnica.*	Delavnice učenja	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B12	*Potem pa so še raznorazne stiske, sprotni pogovori. Tukaj se pa ne deliva z kolegico pedagoginjo.*	Pogovori in reševanje stisk	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B13	*Pozabila sem še omeniti, da vodim tudi prostovoljce na šoli*	Vodenje prostovoljcev	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
B14	*V zadnjih letih se je tudi nabralo kar nekaj birokracije pisanja poročil. Je tudi odvisno od tega, kakšen tip si. Narediš seveda kar je nujno, je pa od tebe odvisno, kako imaš to urejeno. Jaz nisem ravno človek za birokracijo, sem bolj človek za akcijo. To je vse odvisno od človeka.*	Pisanje poročil	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
B15	*Ja mogoče to, da moje močno področje je skupnostno.*	Skupnostno delo kot močnejše področje	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
B16	*Da tudi ne delam toliko s posameznikom, ampak s skupinami.*	Več dela s skupinami	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
B17	*S posameznikom delam samo takrat, ko je neka problematika, pa še takrat delam vzporedno z razredom, starši.*	Redko delo s posameznikom	Razlike med profili	Področje dela ŠSS

B18	*Nekaterim pa bolj leži individualno delo*	Drugi imajo več individualnega dela	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
B19	*Da vključiš vse tiste, ki so otrokova socialna mreža.*	Vključevanje otrokove socialne mreže	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B20	*Včasih je to tudi nona, ali kdo drugi.*	Vključevanje drugih družinskih članov	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B21	*Jaz, če se en starš ne odzove poklicem tudi drugega, pokličem oba. Odvisno je tudi od tega, ali sta razvezana ali sta skupaj.*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B22	*Ja, kadar imajo otroci res hude težave prihaja sigurno do sodelovanja s celo družino.*	Hude težave otrok	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B23	*Veliko je tudi razvezanih družin, ampak v večini primerov se odzivata oba starša*	Odziv obeh staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B24	*Oba se odzivata tudi, če ne živijo skupaj.*	Odziv obeh staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B25	*Dostikrat se družine vključijo tudi pri poklicni karieri.*	Poklicna orientacija	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B26	*Pri svetovalnih razgovorih povabimo včasih enega, včasih oba – odvisno od problematike. Ko se povabi oba, se velikokrat zgodi tudi, da eden ne more in zato pride samo eden.*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B27	*Predvsem pazimo, da sta oba prisotna, ko se gre za postopke usmerjanja. Tako lahko predelamo strahove, da jim pomagamo čez.*	Postopki usmerjanja	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B28	*Včasih se zgodi tudi, da se en strinja, drugi ne.*	Razlike v odzivu staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B29	*Slabost je npr. ko se tukaj kregajo, ko se ne strinjajo*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

B30	*Prednost pa je ta, da se izrečejo stvari*	Izrečene stvari	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B31	*da se potem kreganje ne prenaša na otroka*	Kreganje se ne prenaša na otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B32	*da se tukaj predeluje.*	Predelovanje stvari	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B33	*Če je samo eden, ne veš, kaj bo prenesel drugemu staršu.*	Prikrivanje drug drugemu	Slabost nesodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B34	*Ravno kreganje med starši se mi zdi izziv.*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B35	*In časovno usklajevanje tudi*	Časovno usklajevanje	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B36	*Ja, včasih se je pametno ločeno pogovarjat o isti zadevi, ker otrok drugače sprejema.*	Drugačno sprejemanje otroka	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B37	*Včasih se odločimo, da se najprej pogovorimo s starši, nato z otrokom in na koncu skupaj.*	Pogovori posebej in nato skupaj	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B38	*Odvisno je tudi od starosti otroka.*	Starost otroka	Izključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B39	*Od tega kakšen primer je.*	Vrsta primera	Izključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B40	*Ja, včasih je ovira starost, da ni otrok zraven,*	Starost otroka	Izključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B41	*kakšni težji primeri*	Izjemni primeri kjer je otrok izključen	Izključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B42	*pri starših časovno, če ne morejo.*	Časovna stiska	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B43	*Včasih se tudi starši ne odzovejo, nimajo interesa, zato ne moremo sodelovati.*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B44	*Včasih tudi otroci pridejo z nekim problemom in ne želijo, da so starši zraven. Vsaj ne na začetku, ko se bojijo, kako nekaj povedati staršem.*	Želja otroka, da starš ne izve	Ločen pogovor	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B45	*Včasih tudi kakšen starš odide*	Odhod starša	Ločen pogovor	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B46	*ali pa imajo pomembno vlogo stari starši, zato več sodeluješ z njimi.*	Pomembna vloga starih staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

B47	*Otrok občuti, da je staršema mar. Otrok ve, sedaj vidi da bosta prišla oba starša.*	Otrok občuti skrb staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B48	*To povzroča neko varnost pri otroku, ko jim pokažejo, da jim je mar.*	Varnost otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B49	*Otroci napredujejo v skladu s svojimi sposobnostmi.*	Napredovanje otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
B50	*Delovni odnos.*	Delovni odnos	Delovni odnos	Prispevek SD
B51	*Pa tudi vključenost.*	Vključevanje	Delovni odnos	Prispevek SD
B52	*Smo zagovorniki otroka.*	Zagovorništvo	Delovni odnos	Prispevek SD
B53	*Definiranje problema in soustvarjanje rešitev.*	Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev	Delovni odnos	Prispevek SD
B54	*Včasih je treba sploh predstaviti problem staršem, ker ga včasih sploh ne vidijo, ga vidimo samo mi.*	Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev	Delovni odnos	Prispevek SD
B55	*Ko pa ne uspeš definirati problema, je pa težko zelo težko.*	Neuspela definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
B56	*Jaz bi rekla 5.*	5	Ocena	Kompetence socialnih delavk
B57	*Teoretično te že pripravijo, ampak potem ko ti prideš v morje moreš plavat.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
B58	*5 zato, ker smo imeli malo prakse, premalo.*	Pomanjkanje prakse	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
B59	*Več prakse bi pripomoglo k boljši pripravljenosti.*	Več prakse za boljšo pripravljenost	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.3 Odprto kodiranje intervjuja C

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
C1	*Midve sva dve,*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
C2	*kolegica je pedagoginja, ona je zaposlena kot cela svetovalna delavka, jaz sem socialna delavka sem pa polovično zaposlena v SS, saj sem poleg tega še učiteljica državljanske vzgoje in etike in vključevanje Romov.*	Pedagoginja in socialna delavka	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS

C3	*Po smernicah svetovalnega dela je teh področij več*	Več področij po smernicah	Programske smernice	Področje dela ŠSS
C4	*oblika pomoči vzgojnih in preventivnih dejavnosti,*	Preventivna dejavnost	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
C5	*načrtovanje in evalvacije,*	Načrtovanje in evalvacije	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
C6	*pomoč učencem,*	Pomoč učencem	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
C7	*strokovnim delavcem,*	Pomoč strokovnim delavcem	Delo z učitelji	Področje dela ŠSS
C8	*vodstvu šole,*	Pomoč vodstvu šole	Delo z vodstvom	Področje dela ŠSS
C9	*staršem.*	Pomoč staršem	Delo z starši	Področje dela ŠSS
C10	*Področij delovanja, na katerih delujem, je po smernicah še več.*	Več področij po smernicah	Programske smernice	Področje dela ŠSS
C11	*Največ pa bi rekla da se ukvarjam z učno, vedenjsko in socialno stisko.*	Pogovori in reševanje stisk	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
C12	*Je pa vezano tudi npr. na mesece – sedaj je moj fokus na karierni orientaciji, pri devetošolcih. Sedaj potekajo vse aktivnosti, vezane na nadaljnje šolanje.*	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
C13	*Pravzaprav midve v osnovi delava obe vse.*	Podobno delo obeh	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
C14	*Bistvena razlika je, da ona dela z mlajšimi, jaz pa s starejšimi, ker glede na to, da jaz poučujem višje razrede imam več neposrednega kontakta s starejšimi.*	Porazdelitev glede na starost učencev	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
C15	*Če pa pride do kakšnih hujših težav v družini, se pa tudi skupaj vključiva, da skupaj najdemo rešitev.*	Skupno vključevanje s sodelavko	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
C16	*Ona ima več pedagoških pristopov.*	Več pedagoških pristopov	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
C17	*V osnovi celotna otrokova družina, da bi v konceptu te pomoč otroku moral vključiti vse – to pomeni očeta mamo, morebitne brate in sestre morda celo širšo socialno mrežo. Na primer, da bi lahko stara mama pomagala, da bi njo tudi vključili.*	Otrokova družina skupaj z morebitno širšo socialno mrežo	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C18	*Redko.*	Malo sodelovanja	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C19	*Sodelujem, ampak bi bilo v kolikor bi jaz bila zaposlena kot cela socialna delavka bi bilo lahko tega še več.*	Sodelovanja bi lahko bilo več	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C20	*Težje vključiš istočasno oba starša, glede na specifično okolje, kjer imamo veliko družin, ki prihajajo od*	Razdelitev vlog	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	drugod, kjer je mama zadolžena za otroke in oče cele dneve dela.			
C21	*Velikokrat je to nemogoče, ker oče dela od jutra do večera, zato se poslužuješ tistega, ki je na voljo.*	Zaposlenost očetov	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C22	*Izredno veliko imamo tudi eno roditeljskih družin.*	Eno roditeljske družine	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C23	*Imamo tudi predavanja strokovnjakov – tam prideta večkrat oba starša,*	Odziv obeh staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C24	*tudi pri poklicni orientaciji.*	Odziv obeh staršev	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C25	*So pa tudi taki, ki niso pripravljeni na sodelovanje, ko starši negirajo težave. Težko uvidijo težave, da jim želimo pomagati.*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C26	*Zato ker spoznaš dinamiko družine, med vsemi temi razgovori.*	Poznavanje dinamike družine	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C27	*Veš, katero je tisto močno področje, za katerega od staršev*	Poznavanje močnih področij družinskih članov	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C28	*Če sodeluješ z obema, se lažje dogovoriš za tisto enotnost, ki je potrebna pri vzgoji.*	Enotnost	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C29	*Ko ti skupaj nekaj načrtuješ, je lažje tudi za otroka, priti do neke rešitve, do pomoči.*	Boljši učinek na otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C30	*Kot sem že omenila, se je že časovno težje uskladiti z obema staršema, včasih je nemogoče, če en od staršev dela od jutra do večera.*	Časovno usklajevanje	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C31	*Prav tako je mogoče včasih težje priti do skupne rešitve.*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C32	*Ko razrešujemo konflikte, so otroci vedno zraven.*	Razreševanje konfliktov	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C33	*Včasih naredimo tudi tako, da opravimo najprej razgovore posebej – samo z otrokom, samo s starši, nato pa z vsemi skupaj.*	Pogovori posebej in nato skupaj	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C34	*Morda neodzivnost nekaterih staršev,*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C35	*imajo porazdeljeno, kateri od staršev je odgovoren za šolo in potem samo ta eden starš sodeluje z nami.*	Porazdelitev nalog pri starših	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C36	*Meni se seveda zdi prav, da sodelujeta oba, da je cela družina vendar mogoče že časovno pri starših to ni možno.*	Časovna stiska	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C37	*Po navadi je boljši oz. hitrejši učinek na otroka.*	Boljši učinek na otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

C38	*Če otrok ve, da bodo starši seznanjeni je dobro, sploh če ve, da bosta izvedela oba starša ne samo en.*	Otrok občuti skrb staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C39	*Če otrok ve, da je šola v sodelovalnem odnosu s starši, da ni prikrivanja je to definitivno pozitivno.*	Ni prikrivanja	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
C40	*Izvirni delovni načrt pomoči naj bi bil osnovni način, da nek odnos vzpostaviš, da si tudi razdeliš in opredeliš težave in naloge, ki jih bo vsak imel.*	Izvirni delovni projekt pomoči	Delovni odnos	Prispevek SD
C41	*Pogovor je pa tista osnovna metoda, s katerim pri svojem delu lahko največ narediš – tisti odnos, ki ga imaš z otrokom in starši.*	Pogovor	Delovni odnos	Prispevek SD
C42	*Najprej seveda vzpostavimo delovni odnos,*	Vzpostavljanje delovnega odnosa	Delovni odnos	Prispevek SD
C43	*instrumentalna definicija problema.*	Instrumentalna definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
C44	*Jaz bi dala 8.*	8	Ocena	Kompetence socialnih delavk
C45	*Vendar so situacije, ko ne moreš celotne družine vključit. Teorija je eno, praksa je drugo.*	Razlika med teorijo in prakso	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
C46	*Mogoče bi pomagalo to, da bi več govorili o tem, kako reagirat v praksi, v težkih primerih.*	Več pogovora o tem kako reagirati v praksi	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
C47	*Tistega konkretnega praktičnega dela manjka.*	Pomanjkanje praktičnega dela	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.4 Odprto kodiranje intervjuja D

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
D1	*V naši svetovalni službi smo zaposlene tri svetovalne delavke.*	Tri zaposlene	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
D2	*Profili so: psihologinja polni delovni čas, socialna delavka polni delovni čas in socialna pedagoginja polovico delovnega časa na mestu svetovalne delavke.*	Psihologinja, socialna delavka in socialna pedagoginja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
D3	*Potem pa imamo zaposleno še eno specialno pedagoginjo in eno*	Specialna pedagoginja in socialna pedagoginja	Zaposleni izven ŠSS	Zaposleni izven ŠSS

	in pol socialne pedagoginje, vendar oni dve neposredno učita in vodita pouk za otroke s posebnimi potrebami, hkrati pa sta to dva profila, ki sodita v naš ožji aktiv.			
D4	*Mobilno imamo eno specialno pedagoginjo za enega otroka in imamo mobilno logopedinjo.*	Specialna pedagoginja in logopedinja	Zaposleni izven ŠSS	Zaposleni izven ŠSS
D5	*vpis otrok v prvi razred in celotno koordinacijo in sodelovanje z vsemi institucijami in vse postopke, ki se tičejo vpisa otrok v šolo.*	Vpis v prvi razred	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
D6	*področje socialne pomoči in podpore v najširšem pomenu besede; se pravi na področju neke materialne/finančne podpore, iskanja donatorjev, sodelovanje s projektom botrstva, obdarovanja otrok.*	Iskanje socialne pomoči in podpore za otroke	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
D7	*Pa potem v najširšem smislu podpore otrokom in družinam, ko gre za podporo pri učni neuspešnosti.*	Podpora pri učni neuspešnosti	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
D8	*Nudim podporo v primeru zdravstvenih težav - tukaj gre za otroke, ki imajo težave na področju vedenja in čustvovanja.*	Podpora na področju vedenja in čustvovanja	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
D9	*Moje delovne naloge so povezane z otroki s posebnimi potrebami – zlasti, ker gre za prvo triletje, ko se odkrivajo tovrstne težave in postopki ki jih je treba izpeljati.*	Delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
D10	*Vodim oblikovanje oddelkov*	Oblikovanje oddelkov	Delo z učenci	Področje dela ŠSS

	podaljšanega bivanja,			
D11	*skrbim za prenose podatkov med šolo in ministrstvom za šolstvo, republiškim izpitnim centrom,*	Prenos podatkov državnim institucijam	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
D12	*sem skrbnica centralnega registra udeležencev vzgoje in izobraževanja.*	Skrb za centralni register	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
D13	*Moja specifična vloga, ki sem jo res tudi vnesla v ta šolski prostor, je v raziskovanju konkretnih rešitev za podporo otrokom na različnih področjih – ali učenje ali vedenje ali čustvovanja.*	Raziskovanje konkretnih rešitev	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
D14	*Torej konkretno iskanje rešitev znotraj možnega.*	Iskanje rešitev znotraj možnega	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
D15	*Na primer prostovoljno delo, pomoči starejših, učencev mlajšim učencem,*	Vodenje prostovoljcev	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
D16	*povezovanje s fakultetami in možnost prostovoljnega dela študentov,*	Sodelovanje s fakultetami	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
D17	*sodelovanje z društvi v lokalni skupnosti.*	Sodelovanje z lokalno skupnostjo	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
D18	*Torej moja specifična vloga je v iskanju in reševanju možnega v sodelovanju, kolikor je to mogoče vseh udeleženih.*	Iskanje rešitev znotraj možnega	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
D19	*Meni je zares zelo pomembno, da pri otrokovih izzivih in težavah pridobim celotno družino.*	Pridobitev družine	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D20	*To pomeni oba starša, res tudi sorojence, saj so pogosto vsi otroci naši učenci ali pa nekoč bodo.*	Oba starša in sorojenci	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

D21	*Res, ampak res stremim k sodelovanju obeh staršev tudi v primeru, da sta oba starša razvezana.*	Sodelovanje obeh staršev tudi v primeru razveze	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D22	*Da si v resnici najprej izrečemo, kako na neko težavo gledamo vsak posebej, da slišimo drug drugega.*	Posluh drug za drugega	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D23	*In na način, da je otrok, kolikor je res mogoče del tega.*	Način, da je otrok del tega	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D24	*So izjemne situacije, ko se pogovarjamo odrasli, ko so to akutne, ekstremne situacije – v primeru nasilja, ko so kakšne hude izgube, je potrebno najprej govoriti samo z odraslimi, nato pa hitro vključimo tudi otroke na ravni, ki jo otrok zmore.*	Izjemni primeri kjer je otrok izključen	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D25	*Jaz pogosto - zelo pogosto sodelujem s celotno otrokovo družino.*	Pogosto sodelovanje	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D26	*Bi rekla, da so primeri, kjer sodelujem samo z enim staršem prej izjema.*	Sodelovanje z enim staršem je izjema	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D27	*So pa seveda izjemni primeri, ko ni možno sodelovanje s celotno družino vendar je to v manjšini.*	Malo primerov, ko ni možno sodelovanje s celo družino	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D28	*Prednosti so zagotovo to, da je razvidnost težav in rešitev na ta način hitrejša in boljša*	Razvidnost težav	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D29	*Zelo velika prednost za otroka je, da vidi oba starša. Ni tako malokrat, da kakšna težava izzveni ali se ublaži že samo s prihodom*	Težava izzveni z prihodom obeh staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	obeh staršev na šolo. To je res pomembna prednost.			
D30	*edino slabost vidim v koordinaciji.*	Časovno usklajevanje	Izziv sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D31	*Trenutno imamo zelo veliko takih družin, ki bi to potrebovale in vse naše družine niso deležne takega standarda, kot bi si jaz želela. Ker preprosto znotraj takega normativa to preprosto ni mogoče.*	Časovna stiska	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D32	*Kot sem že omenila, tak način dela zahteva več časa, tako da to vidim kot izziv.*	Časovno usklajevanje	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D33	*Hkrati pa na drugi strani to tudi prihrani čas – npr. samo z enim staršem bi se morda dobivali pol leta, če se dobivam s celo družino je pogosto potrebno manj časa.*	Hitri rezultati	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D34	*Da bi sodelovala izključno in samo s starši brez otroka, se kar ne morem spomnit. Otrok je vedno deležen neke obravnave z naše strani.*	Otrok je vedno deležen obravnave	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D35	*Samo posamezni svetovalni razgovori so kdaj potrebni, da se dobimo samo odrasli.*	Pogovor samo za starše	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D36	*Sorojenci so prisotni, jih povezujem, delam tudi kdaj z brati in sestrami skupaj, vendar to še ni povsem pravilo.*	Vključevanje drugih družinskih članov	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D37	*Zdaj zaenkrat stremim k obema staršema ali k pomembnim drugim odraslim – npr.*	Sodelovanje obeh staršev in pomembnih drugih	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	novi partnerji staršev.			
D38	*Medtem ko sorojenci včasih občasno so vključeni, ne pa vedno – tukaj je še možnost za napredek.*	Možnost za napredek pri vključevanju sorojencev	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D39	*To je težje zaradi organizacije, drugič včasih je tudi pomembno, da je v središču otrok, ki se ga težava tiče.*	Organizacija	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D40	*Raziskujem s starši, delamo na razvidnosti družinske dinamike.*	Poznavanje dinamike družine	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D41	*Kot sem že rekla se opazi hitrejše spremembe, je bolj učinkovito.*	Hitrejše spremembe	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D42	*Jaz bi rekla, da je to pravzaprav edini možen način, da se tekom šolanja stvari pravzaprav stvari razrešijo.*	Edini možen način	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D43	*Jaz govorim o tem, da je to pomembno za celoten potek šolanja in imet enakovreden odnos do celotne otrokove družine in drugih pomembnih odraslih ljudi.*	Pomemben prispevek k šolanju otroka	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D44	*Ne predstavljam si drugače – zdi se mi to najbolj prava oblika sodelovanja.*	Najbolj prava oblika sodelovanja	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
D45	*Konkreten delovni odnos je, bom rekla, bistvo mojega dela.*	Vzpostavljanje delovnega odnosa	Delovni odnos	Prispevek SD
D46	*Znotraj tega upoštevanje vseh konceptov*	Upoštevanje konceptov	Delovni odnos	Prispevek SD
D47	*etika udeleženosti*	Etika udeleženosti	Delovni odnos	Prispevek SD
D48	*iskanje moči,*	Iskanje moči	Delovni odnos	Prispevek SD
D49	*vzpostavljanje in risanje izvirnih delovnih projektov pomoči,*	Izvirni delovni projekt pomoči	Delovni odnos	Prispevek SD
D50	*ki slonijo na definiciji problema in hkrati tudi na definiciji rešitev,*	Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev	Delovni odnos	Prispevek SD

D51	*raziskovanje možnega,*	Raziskovanje možnega	Delovni odnos	Prispevek SD
D52	*proslavljanje vmesnih in končnih uspehov*	Proslavljanje uspehov	Delovni odnos	Prispevek SD
D53	*Torej ta temeljna teorija, ki jo dobiš na osnovnem izobraževanju, te zaznamuje in spremlja – koliko jo obnavljaš in gradiš je pa odvisno.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Prispevek SD
D54	*Pri meni ste dobrodošli študenti – s pomočjo vas študentov preverjam, koliko sem znotraj konceptov, koliko se jih zavedam in koliko zdrsnem – zdravorazumsko ali zdrsnem v šolsko sistemskost.*	Pomoč študentov	Prispevek FSD	Prispevek SD
D55	*Kot socialna delavka sem del sistema in se zavedam da se v posameznih korakih prilagodim šolskemu sistemu.*	Prilagajanje šolskemu sistemu		Prispevek SD
D56	*Jaz bi rekla 8.*	8	Ocena	Kompetence socialnih delavk
D57	*Torej na fakulteti bi ob pomembnem teoretičnem znanju, ki se ga res zavedam in ne zmanjšujem pomembnosti in vrednosti, vendar ta del povezave s prakso malo manjka.*	Razlika med teorijo in prakso	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
D58	*Tako bom rekla, res teoretične osnove so močne, zadostne, tukaj si potem dolžan tudi sam to obnavljati in dopolnjevati – se stvari spreminjajo.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
D59	*Nekaj več neposredno praktičnega – če sva zelo konkretni igra vlog delovni odnos do onemoglosti na*	Pomankanje praktičnega dela	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

	vajah, stopiti kot študent v vse vloge. Tukaj vidim možnost za napredek.			
D60	*Zdaj ko spremljam program, se je sicer napredovalo, zdaj imate študentje celo več možnosti kot včasih, ampak bom rekla, da glede na to da se stvari tako naglo spreminjajo, bi rabili še več neposrednih izkušenj.*	Pomankanje izkušenj	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.5 Odprto kodiranje intervjuja E

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
E1	*Jaz sem socialna delavka in imamo še psihologinjo*	Socialna delavka in psihologinja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
E2	*midve sva svetovalna služba.*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
E3	*Potem imamo pa še izvajalke dodatne strokovne pomoči – socialne pedagoginje in pedagoginje.*	Pedagoginje in socialne pedagoginje	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
E4	*Imamo pa še mobilno specialno pedagoginjo in mobilno surdo-tiflo pedagoginjo za naglušno deklico.*	Specialna pedagoginja in surdo-tiflo pedagoginja	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
E5	*Vodim podatke za nacionalno preverjanje znanja,*	Vodenje podatkov	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
E6	*pripravljam tudi zapisnike pri popravnih in predmetnih izpitih.*	Pisanje poročil	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
E7	*Potem sodelujem z zdravstvenim domom, na področju zdravniških pregledov.*	Sodelovanje z zdravstvenim domom	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
E8	*Koordiniram različna predavanja in izobraževanja.*	Koordinacija predavanj in izobraževanj	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
E9	*Vodim celotno organizacijo vpisa*	Vpis v prvi razred	Delo z učenci	Področje dela ŠSS

	otrok v šolo in sodelujem z vrtcem.			
E10	*Sem članica vseh strokovnih skupin za otroke s posebnimi potrebami.*	Delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
E11	*Koordiniram delo prostovoljcev na naši šoli.*	Koordinacija prostovoljcev	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
E12	*Vodim osebne mape za otroke s posebnimi potrebami.*	Vodenje podatkov	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
E13	*Dosti je administrativnega dela – čedalje več, ni bilo včasih tako.*	Administrativna dela	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
E14	*Mi socialni delavci gledamo širše na stvari.*	Širši pogled na stvari	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
E15	*Vključujemo okolje, v katerem otrok živi.*	Vključevanje okolja	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
E16	*Socialni delavec je tisti, ki v timu vedno opozarja na to kako bi tega otroka dvignili, da najdeš tisto njegovo močno področje.*	Socialni delavec išče močno področje otroka	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
E17	*Danes moramo za vsako stvar zaprositi starše za soglasje.*	Soglasje staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E18	*To pomeni, da mi vstopamo skozi različne dejavnost. Skozi dejavnosti sodelujemo, da bi pa drugače sodelovali je pa utvara.*	Sodelovanje skozi dejavnosti	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E19	*Imeli smo par pogovorov z družino, ampak da bi bili učinki je treba dolgoročno sodelovanje in mi nismo terapevti, mi nimamo kompetenc za to.*	Pomankanje kompetenc	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E20	*Zelo redko, samo skozi dejavnosti*	Malo sodelovanja	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E21	*Včasih pogovori.*	Pogovor	Vzpostavljanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E22	*Redko zato, ker so za vse stvari potrebna soglasja.*	Soglasje staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

E23	*Prednost je za otroka, če lahko sodelujemo s celotno družino, da je njemu potem lažje.*	Lažje je otroku	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E24	*Slabost je to, da težko pride do sodelovanja s celo družino.*	Časovno usklajevanje	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E25	*Kot sem že rekla, soglasja so največji izziv.*	Soglasja	Izziv sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E26	*Ja mi običajno najprej sodelujemo z starši.*	Pogovor najprej s starši	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E27	*Če je ločena družina najprej s tistim staršem, ki je skrbnik, nato pa obvestimo še drugega.*	Pogovor s staršem, ki je skrbnik	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E28	*Potem, če je primerno sodelujemo še z otrokom.*	Vključitev otroka, če je primerno	Vključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E29	*Nekateri starši težko sprejmejo težave in tudi ne želijo sprejeti pomoči.*	Ne sprejemanje pomoči	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E30	*Nekateri starši so neodzivni.*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E31	*In povsod je potrebno soglasje*	Soglasje staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E32	*Vzpostavi se odprta komunikacija. Otrok ve, o čem smo govorili, kaj smo odprli in se tudi bolj zaveda oz. sprejema, širše gleda na stvari.*	Odprta komunikacija	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E33	*Bolj vemo en za drugega, kako in kaj.*	Razvidnost težav	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
E34	*Skupinsko delo,*	Skupinsko delo	Metoda socialnega dela	Prispevek SD
E35	*individualno delo,*	Individualno delo	Metoda socialnega dela	Prispevek SD
E36	*delo s skupnostjo.*	Delo s skupnostjo	Metoda socialnega dela	Prispevek SD
E37	*Pa seveda koncepti po G. Č. Vogrinčič – dogovor o sodelovanju,*	Dogovor o sodelovanju	Delovni odnos	Prispevek SD
E38	*soustvarjanje rešitev – mi rešitve vedno*	Soustvarjanje rešitev	Delovni odnos	Prispevek SD

	soustvarjamo z otroki.			
E39	*Jaz bi dala 7,*	7	Ocena	Kompetence socialnih delavk
E40	*zato ker mi smo dobili veliko znanja.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
E41	*Jaz sem šla potem še specializacijo Socialno delo z družino in to je bilo krasno. Dobili smo ogromno znanja.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.6 Odprto kodiranje intervjuja F

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
F1	*Glede na to, da smo velika šola imamo psihologinjo, pedagoginjo, dva socialna pedagoga, dve specialno-rehabilitacijski pedagoginji in še jaz, ki sem socialna delavka.*	Psihologinja, pedagoginja, dva socialna pedagoga, dve specialno rehabilitacijski pedagoginji in socialna delavka.	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
F2	*Torej nas je sedem, s tem da niso vsi 100 % zaposleni kot svetovalni delavec.*	Sedem zaposlenih	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
F3	*Pretežno imam reševanje socialno ekonomskih stisk, ki se pokažejo navadno ob plačilu stroškov za različnih šol v naravi, plavalnih tečajev in drugih stroškov.*	Reševanje socialno ekonomskih stisk pri plačilu stroškov	Delo z starši	Področje dela ŠSS
F4	*Vodim in koordiniram različne programe proti nasilju, osveščanje o nasilju, kako si pomagati.*	Koordinacija predavanj in izobraževanj	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
F5	*Vodim različne pogovore z učenci, sprotne, ko se kdo zaplete v kakšen pretep ali zmerjanje.*	Pogovori in reševanje stisk	Delo z učenci	Področje dela ŠSS

F6	*Moje delo je morda nekoliko drugačno od ostalih socialnih delavk, ker imam kombinirano delovno mesto, saj sem poleg dela v SS-ju tudi podravnateljica.*	Drugačno delo zaradi kombiniranega delovnega mesta	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
F7	*Jaz bi poudarila pri mojem delu, da se ne ukvarjam toliko dolgoročno z vsakim problemom, ampak sem bolj kot intervencija, ampak to zgolj zato, ker sem v samo manjšem deležu svetovalna delavka.*	Kratkoročno ukvarjanje s problemi	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
F8	*Kot razumem je to, da vključimo starše in otroke pri določeni situaciji, ko rešujemo kakšen problem*	Vključevanje staršev in otrok pri reševanju problemov	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F9	*Mi imamo prakso, da vključujemo starše.*	Praksa je vključevanje staršev	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F10	*Velikokrat je tako, da imamo najprej pogovor s starši in strokovnimi delavci, nato pa se vključi še otroka.*	Pogovor najprej s starši	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F11	*Pomemben je pristop k celotni družini in pomembno je sodelovanje šola-starši.*	Pomemben je pristop k družini	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F12	*Če pogledam celotno svetovalno službo, ne samo sebe, sodelujemo pogosto s celotnimi družinami, ker drugače ni napredka brez sodelovanja z družino.*	Pogosto sodelovaje	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F13	*Težko je, ko so starši priseljenci in ne znajo slovenskega jezika – takrat je težje.*	Jezikovne težave	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F14	*V takih primerih smo se v preteklosti že večkrat dogovorili tudi s*	Dogovor za sodelovanje s prevajalko	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	prevajalko, da je staršem lahko ona razložila, kar jim učiteljica ni mogla, oz. je niso razumeli.			
F15	*Kot prednost se mi zdi pomembno to, da starši sodelujejo po svojih najboljših močeh, pomembno je, da so starši prisotni, to otrok čuti.*	Otrok občuti skrb staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F16	*Negativnega vidika pa se sploh ne spomnim, moje izkušnje so pozitivne.*	Ni negativnega vidika	Slabosti sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F17	*Najbolj so jezikovne težave, ko se ne moremo sporazumeti.*	Jezikovne težave	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F18	*Seveda pa je težko tudi, ko ne najdemo skupnega jezika in gledamo na težavo iz drugih zornih kotov. Proces, ki traja da pride do nekega uvida je potem dosti daljši.*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F19	*Prav tako se mi zdi včasih izziv, da ne delaš po nekih paragrafih, da ne delaš birokratsko, ampak da se posvetiš vsakemu primeru posebej, se prilagodiš ljudem.*	Izogibanje birokratskemu načinu dela	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F20	*Včasih so nekateri problemi taki, da je dobro najprej govoriti samo s starši, nato pa še z vsemi skupaj.*	Pogovori posebej in nato skupaj	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F21	*Včasih pa otroka sploh ne povabimo ko gre za npr. vlaganje vlog za pomoč pri socialnih stiskah. To rešim samo z starši.*	Vlaganje vlog pri socialnih stiskah	Izključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F22	*Mogoče čas,*	Časovna stiska	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F23	*pa tudi jaz ne vodim toliko*	Vodenje manj kompleksnih problemov	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	kompleksnih problemov.			
F24	*Bolj kompleksne težave imajo po navadi ostali svetovalni delavci, saj sem jaz zaposlena kot svetovalna delavka v majhnem deležu.*	Ostali vodijo kompleksnejše probleme	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F25	*Ja, ogromen prispevek.*	Ogromen prispevek	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F26	*Včasih se zgodi, da tudi starši nimajo primernega pristopa do otrokovih težav in jim potem skušamo to osvetliti te težave in s sodelovanjem vseh skupaj pridemo do uvida, do katerega sami morda ne bi mogli priti.*	Pomoč staršem do uvida	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
F27	*Jaz sem se zelo hitro po koncu študija začela vključevati v različna izobraževanja, ker sem videla da mi manjkajo orodja pri delu z ljudmi.*	Vključevanje v različna izobraževanja	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F28	*izobraževanje iz teorije izbire – dvoletno izobraževanje.*	Izobraževanje iz teorije izbire	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F29	*Prav tako so mi bile v veliko pomoč dela Jesperja Julla,*	Dela Jesperja Julla	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F30	*Prav tako sem opravila izobraževanje iz osnovne in družinske mediacije.*	Izobraževanje osnovne in družinske mediacije	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F31	*Prav tako pa sem veliko delala na sebi in to se mi zdi zelo pomembno za vse, ki delamo z ljudmi.*	Delo na sebi	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F32	*Pomembno se mi zdi, da ohraniš to občutljivost in da ne pozabiš, da je pred tabo človek.*	Ohranjanje občutljivosti	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk

F33	*Včasih imajo otroci v svojem nahrbtniku poleg šolskih skrbi še veliko ostalih, življenjskih skrbi in se zato niti ne morejo posvetiti šolskim problemom.*	Zavedanje otrokovih osebnih problemov	Druga znanja in izobraževanja	Kompetence socialnih delavk
F34	*Pri delu mi zelo pomaga tudi supervizija*	Supervizija	Metoda socialnega dela	Prispevek SD
F35	*Bi rekla mogoče 5.*	5	Ocena	Kompetence socialnih delavk
F36	*Jaz mislim, da je naloga fakultete, da da dobro podlago, potem pa da veš, kje kaj manjka in se naprej izpopolnjuješ.*	Naloga fakultete je dobra podlaga	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
F37	*Za višjo oceno pa manjka praksa in izkušnje.*	Pomankanje Izkušenj	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.7 Odprto kodiranje intervjuja G

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
G1	*Zaposleni sva dve*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
G2	*– jaz, ki sem socialna delavka in sodelavka, ki je socialna pedagoginja.*	Socialna delavka in socialna pedagoginja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
G3	*Koordinacija in dogovarjanje za zdravniške preglede,*	Sodelovanje z zdravstvenim domom	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
G4	*koordinacija dogodkov,*	Koordinacija dogodkov	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
G5	*urejam tudi spletno stran,*	Urejanje spletne strani	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
G6	*sodelujem z učitelji na razrednih urah,*	Sodelovanje z učitelji	Delo z učitelji	Področje dela ŠSS
G7	*včasih tudi samostojno speljem razredne ure,*	Vodenje razrednih ur	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
G8	*povezujem se z zunanjimi inštitucijami,*	Koordinacija sodelovanja z zunanjimi institucijami	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
G9	*tudi študente na praksi imam,*	Sodelovanje s fakultetami in študenti	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS

G10	*vodim poklicno orientacijo.*	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
G11	*Ne bi rekla, da se dosti razlikuje.*	Podobno delo obeh	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
G12	*Že takoj pri vpisu starši sodelujejo.*	Sodelovanje pri vpisu	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G13	*Zmeraj upoštevamo to, da se najprej posvetimo učencu in našemu odnosu z učencem, če učitelj ne uspe rešiti sam z učencem potem se povežejo z nami, s svetovalno službo, šele nato se potem povežemo s starši.*	Posvečanje najprej učencu šele nato povezovanje s starši	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G14	*Toliko s celotno družino ne, bolj kot samo s posameznimi člani družine.*	Malo sodelovanja	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G15	*Veste, mi imamo kar precej zvezane roke, kar se tiče dela z družino.*	Zvezane roke za delo z družino	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G16	*Jaz kot socialni delavec sodelujem s celo družino, ko gre za kakšen projekt, ko sem vpeta, ko je kakšna akutna zadeva.*	Sodelovanje pri težkih primerih	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G17	*Drugače, da bi vstopala pogosto v celo družino pa ne.*	Malo sodelovanja	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G18	*Na pogovorih z družino pa sem zraven v kolikor me razredničarka zraven povabi.*	Učitelj prosi za pomoč	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G19	*Ima kolegica več teh sodelovanj, imamo nekako tako porazdeljeno.*	Več sodelovanj s celo družino ima sodelavka	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
G20	*Ko sta starša ločena, mi vedno vabimo oba, zdaj kakšna je odzivnost je pa odvisno.*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G21	*Ja, seveda, zelo je dobrodošlo, če se vključi cela družina – celo če se vključi že razširjena družina, oba starša z že novimi partnerji, saj so za otroka vsi pomembni.*	Pomembnost razširjene družine za otroka	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

G22	*Včasih starši niso na isti strani, zato je potrebnega več časa da se pride do uvida.*	Razlike v pogledih staršev na težavo	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G23	*Včasih je časovno bolj zahtevno.*	Časovno usklajevanje	Izzivi sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G24	*Odvisno od primera.*	Odvisno od primera	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G25	*Včasih je prvo samo z otrokom ali samo s starši, nato pa z vsemi skupaj.*	Pogovor posebej in nato skupaj	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G26	*Tudi načrte pomoči, ko se gre za učne težave delamo vsi skupaj.*	Šolske težave	Vključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G27	*Nato se tudi skupaj preverja vse dogovore.*	Preverjanje dogovorov	Vključenost otroka	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G28	*Opažamo, da je vloga družine ključna in najpomembnejša, mi si želimo, da so starši naši partnerji, da iščemo skupaj z njimi pot.*	Partnerstvo z družino, ki je ključna in najpomembnejša	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G29	*Jaz mislim, da je časovno*	Časovna stiska	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G30	*in organizacijsko predvsem težje, da bi sodelovali vsi skupaj pogosteje.*	Organizacijska zahtevnost	Ovire za sodelovnaje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G31	*Zelo veliko*	Ogromen prispevek	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G32	*Otroci rabijo videti, da lahko sodelujemo, da nam je mar, da imamo ta osebni dialog z družino.*	Otrok občuti skrb staršev	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G33	*Da si vzamemo čas za pogovor in se zmenimo.*	Dogovarjanje	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
G34	*Opolnomočenje*	Opolnomočenje	Delovni odnos	Prispevek SD
G35	*krepitev moči*	Krepitev moči	Delovni odnos	Prispevek SD
G36	*mediacija,*	Mediacija	Metoda socialnega dela	Prispevek SD
G37	*instrumentalna definicija problema*	Instrumentalna definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
G38	*Učenje empatije, sočutja.*	Empatija in sočutje	Delovni odnos	Prispevek SD
G39	*Po končanem faksu si pripravljen teoretično, vendar ne praktično,*	Razlika med teorijo in prakso	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
G40	*zato bi rekla 6.*	6	Ocena	Kompetence socialnih delavk

G41	*Ko si začetnik, si izobražen, vendar ti manka praktičnih izkušenj.*	Pomankanje praktičnega dela	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
G42	*Zato sedaj se čutim pripravljeno in kompetentno za delo z družino, takrat pa ne bi rekla, da sem bila pripravljena na vse.*	Pomankanje izkušenj	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.3.8 Odprto kodiranje intervjuja H

Št. Izjave	*Izjava*	Pojem	Kategorija	Tema
H1	*Sva dve svetovalni delavki*	Dve zaposleni	Število zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
H2	*jaz, ki sem socialna delavka in še psihologinja*	Socialna delavka in psihologinja	Profili zaposlenih	Zaposleni v ŠSS
H3	*Imamo na šoli še specialno-rehabilitacijske pedagoge – vendar niso v svetovalni službi – oni samo izvajalci dodatne strokovne pomoči, smo pa skupaj v aktivu.*	Specialno rehabilitacijski pedagogi	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
H4	*Imamo tudi mobilno logopedinjo*	Logopedinja	Profili zaposlenih	Zaposleni izven ŠSS
H5	*Z eno besedo – silno raznolike.*	Raznolike naloge	Programske smernice	Področje dela ŠSS
H6	*Mnogo žensk zaradi tega tudi izgoreva.*	Izgorevanje svetovalnih delavk		Področje dela ŠSS
H7	*Jaz sem tudi predsednica sekcije socialnih delavcev pri sindikatu in je to eden največjih problemov.*	Problem izgorevanja svetovalnih delavk		Področje dela ŠSS
H8	*Subvencije*	Subvencije	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
H9	*sodelujem z Rdečim križem in Karitasom*	Sodelovanje z Rdečim Križem in Karitasom	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
H10	*humanitarne akcije,*	Humanitarne akcije	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Področje dela ŠSS
H11	*sem tudi mentorica planinske skupine*	Mentorstvo planinske skupine	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H12	*imamo tabore*	Tabori	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H13	*vpis v prvi razred,*	Vpis v prvi razred	Delo z učenci	Področje dela ŠSS

H14	*vzgojne in interakcijske igre,*	Vzgojne in interakcijske igre	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H15	*vodenje podatkov centralne evidence*	Vodenje podatkov	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
H16	*vodenje postopka izbire za izbirne predmete,*	Vodenje postopka za izbirne predmete	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
H17	*organizacija in delo z nadarjenimi,*	Delo z nadarjenimi učenci	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H18	*reševanje konfliktov,*	Reševanje konfliktov	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H19	*vključevanje tujcev*	Vključevanje tujcev	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H20	*Veliko je tudi načrtovanja*	Načrtovanje in evalvacije	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
H21	*nekaj malega tudi evalvacije*	Načrtovanje in evalvacije	Birokratska dela	Področje dela ŠSS
H22	*Vodim tudi svetovalne razgovore z učenci*	Pogovori in reševanje stisk	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H23	*organiziram tudi predavanja za starše.*	Predavanja za starše	Delo z starši	Področje dela ŠSS
H24	*Sedaj pa se izobražujem tudi za terapije z malimi živalmi in imam morskega prašička, ki ga bom imela tukaj.*	Terapija z malimi živalmi	Delo z učenci	Področje dela ŠSS
H25	*Psihologija ima čisto drugo področje kot jaz.*	Psihologinja pokriva drugo področje	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
H26	*Jaz se bolj fokusiram na odnose*	Večji fokus na odnosih	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
H27	*in tudi bolj sem vešča svetovanja staršem – morda tudi zaradi kilometrine in ker sem sama starš.*	Vodenje svetovalnih pogovorov	Razlike med profili	Področje dela ŠSS
H28	*Če želimo pomoč udejanjiti, morajo vsi sodelovati. Pogovor, da slišiš vsakega zase in da pride do enega načrta. v katero smer bomo šli in kako.*	Pomoč pri kateri sodelujejo vsi	Razumevanje sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H29	*Premalo.*	Malo sodelovanja	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H30	*Sodelujemo, ko je že zelo hudo.*	Sodelovanje pri težkih primerih	Pogostost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H31	*Ko pa delam, so rezultati takoj*	Hitri rezultati	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H32	*Sodelujem pa po navadi tako, da jih jaz pokličem na*	Povabilo staršev na pogovor	Vzpostavljanje stika	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

	pogovor, v tem primeru se vnaprej pripravim.			
H33	*Prednost je zagotovo to, da se težava hitreje reši.*	Hitri rezultati	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H34	*Slabosti ne more biti – naš skupni projekt je otrok. Če otroka pripeljemo varno po poti do odraslosti smo zmagali.*	Slabosti ni	Slabosti sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H35	*Če je pa samo eden od staršev, da želi, drugi ne, delamo samo z enim staršem in otrokom – raje tako kot nič.*	Samo en od staršev želi sodelovanje	Odziv staršev	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H36	*Neodzivnost,*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H37	*obrambni mehanizmi in laži,*	Obrambni mehanizem, laži	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H38	*izgovori – npr. nimam časa*	Izgovori	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H39	*So stvari, ki se tičejo staršev, njihovih postopkov, so stvari, ki se tičejo otrok, in stvari ki se tičejo obojih.*	Izbira skupnih pogovorov glede na temo pogovora	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H40	*Po navadi, ko govorimo o vzgoji, kje bi bile možne napake in napredek, se pogovarjamo najprej samo z starši, nato pa pokličemo otroka, mu povemo, kaj smo se dogovorili, kaj je naloga staršev in kaj je naloga otroka.*	Pogovori posebej in nato skupaj	Ločeni pogovori	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H41	*Če se tiče šolskega dela otroka, so vsi skupaj.*	Šolske težave	Vključenost otrok	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H42	*Ne pridejo.*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H43	*Ne čutijo potrebe ali pa morda ne zaupajo imajo stigmo do tega.*	Nezaupanje staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H44	*Mi jim gremo nasproti, vendar velikokrat ni odziva.*	Neodzivnost staršev	Ovire za sodelovanje	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

H45	*Fantastičen.*	Fantastičen rezultat	Prednosti sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H46	*Starši so otrokovi bogovi. Če imamo dober dialog z družino, to premaga vse.*	Dober dialog z družino vse premaga	Prednost sodelovanja	Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino
H47	*Vzpostavljanje delovnega odnosa*	Vzpostavljanje delovnega odnosa	Delovni odnos	Prispevek SD
H48	*instrumentalna definicija problema – zakaj smo tu.*	Instrumentalna definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
H49	*Soustvarjamo rešitve zelo pogosto*	Soustvarjanje rešitev	Delovni odnos	Prispevek SD
H50	*definicijo problema pa žal večkrat spustim.*	Neuspela definicija problema	Delovni odnos	Prispevek SD
H51	*Jaz imam eno pripravo - list, zapisnik, ki mi pomaga med pogovorom, da zapisujem cilje, potek, načrt, preverjanje rezultatov. To mi je v veliko pomoč.*	Priprava na listu s cilji potekom in načrtom		Prispevek SD
H52	*Bi rekla 7.*	7	Ocena	Kompetence socialnih delavk
H53	*V bistvu so nas teoretično zelo pripravili za delo z družino, ko sem pa prišla sem, je bilo zelo malo dela z družino in sem bila zato zelo žalostna, ker nisem imela možnosti uporabiti dela z družino, kot so nas učili.*	Dobro teoretično znanje	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
H54	*Vendar nismo imeli prakse – jaz sem pogrešala prakso.*	Pomankanje praktičnega dela	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
H55	*Teorija je eno, praksa drugo.*	Razlika med teorijo in prakso	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk
H56	*Pogrešala sem tudi kakšne hospitacije*	Hospitacije	Prispevek FSD	Kompetence socialnih delavk

9.4 OSNO KODIRANJE

Zaposleni v ŠSS

- Število zaposlenih
    - Dve zaposleni (A1, B1, C1, E2, G1, H1)
    - Tri zaposlene (D1)

- Sedem zaposlenih (F2)

- Profili zaposlenih
  - Socialna delavka in socialna pedagoginja (A2, G2)
  - Pedagog-sociolog kulture in socialna delavka (B2)
  - Pedagoginja in socialna delavka (C2)
  - Psihologinja, socialna delavka in socialna pedagoginja (D2)
  - Socialna delavka in psihologinja (E1, H2)
  - Psihologinja, pedagoginja, dva socialna pedagoga, dve specialno rehabilitacijski pedagoginji in socialna delavka. (F1)

Zaposleni Izven ŠSS

- Profili zaposlenih
  - Socialni pedagog (B3)
  - Surdologopedinja in defektologinja (B4)
  - Specialna pedagoginja in socialna pedagoginja (D3)
  - Specialna pedagoginja in logopedinja (D4)
  - Pedagoginje in socialne pedagoginje (E3)
  - Specialna pedagoginja in surdo-tiflo pedagoginja (E4)
  - Specialno rehabilitacijski pedagogi (H3)
  - Logopedinja (H4)

Področje dela ŠSS

- Programske smernice
  - Sledenje smernicam za delo ŠSS (A9)
  - Pomen upoštevanja smernic za vse profile zaposlene v ŠSS (A10)
  - Več področij po smernicah (C3, C10)
  - Raznolike naloge (H5)

- Delo z učenci
  - Delo z nadarjenimi učenci (A3, B9, H17)
  - Poklicna orientacija (A4, B5, C12, C24, G10)
  - Delo z učenci s posebnimi potrebami in učnimi težavami (A5, D9, E10)
  - Preventivna dejavnost (A7, C4)
  - Intervencije (A8)
  - Vpis v srednje šole (B6)
  - Vpis v prvi razred (B8, D5, E9, H13)
  - Tabori (B10, H12)
  - Delavnice učenja (B11)

    - Pogovori in reševanje stisk B12, C11, F5, H22
    - Vodenje prostovoljcev B13, D15
    - Pomoč učencem C6
    - Podpora pri učni neuspešnosti (D7)
    - Podpora na področju vedenja in čustvovanja (D8)
    - Oblikovanje oddelkov (D10)
    - Mentorstvo planinske skupine (H11)
    - Vzgojne in interakcijske igre (H14)
    - Reševanje konfliktov (C32, H18)
    - Vključevanje tujcev (H19)
    - Terapija z malimi živalmi (H24)
    - Vodenje razrednih ur (G7)

- Sodelovanje z zunanjimi institucijami
    - Koordinacija sodelovanja z zunanjimi institucijami (A6, G8)
    - Prenos podatkov državnim institucijam (D11)
    - Sodelovanje z zdravstvenim domom (E7, G3)
    - Koordinacija predavanj in izobraževanj (E8, F4)
    - Koordinacija prostovoljcev (E11)
    - Sodelovanje z Rdečim križem in Karitasom (H9)
    - Humanitarne akcije (H10)
    - Sodelovanje s fakultetami in študenti (D16, G9)
    - Sodelovanje z lokalno skupnostjo (D17)
    - Koordinacija dogodkov (G4)

- Delo z učitelji
    - Pomoč strokovnim delavcem (C7)
    - Sodelovanje z učitelji (G6)

- Delo z vodstvom
    - Pomoč vodstvu šole (C8)

- Delo s starši
    - Roditeljski sestanki za starše (B7)
    - Pomoč staršem (C9)
    - Predavanja za starše (H23)
    - Reševanje socialno ekonomskih stisk pri plačilu stroškov (F3)

- Birokratska dela

- Pisanje poročil (B14, E6)
- Načrtovanje in evalvacije (C5, H20, H21)
- Skrb za centralni register (D12)
- Vodenje podatkov (E5, E12, H15)
- Subvencije (H8)
- Vodenje postopka za izbirne predmete (H16)
- Urejanje spletne strani (G5)

- Razlike med profili
    - Več ukvarjanja z učenci, ki imajo učne težave (A11)
    - Prevzemanje drugih nalog (A12)
    - Reševanje UT učencev (A13)
    - Vodenje svetovalnih pogovorov (H27)
    - Svetovalni pogovor (A15)
    - Skupnostno delo kot močnejše področje (B15)
    - Več dela s skupinami (B16)
    - Redko delo s posameznikom (B17)
    - Drugi imajo več individualnega dela (B18)
    - Podobno delo obeh (C13, G11)
    - Porazdelitev glede na starost učencev (C14)
    - Skupno vključevanje s sodelavko (C15)
    - Več pedagoških pristopov (C16)
    - Raziskovanje konkretnih rešitev (D13)
    - Iskanje rešitev znotraj možnega (D14, D18)
    - Širši pogled na stvari (E14)
    - Socialni delavec išče močno področje otroka (E16)
    - Psihologinja pokriva drugo področje (H25)
    - Večji fokus na odnosih (H26)
    - Drugačno delo zaradi kombiniranega delovnega mesta (F6)
    - Kratkoročno ukvarjanje s problemi (F7)

Sodelovanje ŠSS z otrokovo družino

- Razumevanje sodelovanja
    - Zavezanost SD k sodelovanju z otrokovo družino (A16)
    - Zakonska dolžnost sodelovanja z otrokovo družino (A17)
    - Vključevanje otrokove socialne mreže (B19)
    - Vključevanje drugih družinskih članov (B20, D36)
    - Otrokova družina skupaj z morebitno širšo socialno mrežo (C17)

    - Pomoč pri kateri sodelujejo vsi (H28)
    - Pridobitev družine (D19)
    - Oba starša in sorojenci (D20)
    - Sodelovanje obeh staršev tudi v primeru razveze (D21)
    - Posluh drug za drugega (D22)
    - Sodelovanje obeh staršev in pomembnih drugih (D37)
    - Možnost za napredek pri vključevanju sorojencev (D38)
    - Edini možen način (D42)
    - Pomemben prispevek k šolanju otroka (D43)
    - Ne predstavljam si drugače – zdi se mi to najbolj prava oblika sodelovanja. (D44)
    - Posvečanje najprej učencu šele nato povezovanje s starši (G13)
    - Vključevanje staršev in otrok pri reševanju problemov (F8)
    - Praksa je vključevanje staršev (F9)
    - Pomemben je pristop k družini (F11)
    - Partnerstvo z družino, ki je ključna in najpomembnejša (G28)

- Vzpostavljanje stika
    - Starši se obrnejo po pomoč ŠSS (A26)
    - Povabilo staršev na pogovor (A24, A25, B21, B26, G20, H32)
    - Učitelj prosi za pomoč (A27, G18)
    - Hude težave otrok (B22)
    - Poklicna orientacija (B25)
    - Postopki usmerjanja (B27)
    - Sodelovanje skozi dejavnosti (E18)
    - Sodelovanje pri vpisu (G12)

- Odziv staršev
    - Razlike v odzivu staršev (A18, B28)
    - Razdelitev vlog (A19)
    - Skrb mame za šolsko delo (A20)
    - Sodelovanje očeta v primeru kompleksnejših težav (A21, A22, A45)
    - Sodelovanje samo mame (A23, A30)
    - Vpliv kulturnega okolja (A31, A32)
    - Odziv obeh staršev (B23, B24, C23, C24)
    - Eno roditeljske družine (C22)
    - Samo en od staršev želi sodelovanje (H35)

- Pogostost sodelovanja
    - 1/3 pogovorov z družino (A28)

- 2/3 pogovorov samo z enim od staršev (A29)
- Malo sodelovanja (C18, E20, H29, G14, G17)
- Sodelovanja bi lahko bilo več (C19)
- Pogosto sodelovanje (D25, F12)
- Sodelovanje z enim staršem je izjema (D26)
- Malo primerov, ko ni možno sodelovanje s celo družino (D27)
- Sodelovanje pri težkih primerih (G16, H30)

- Izzivi sodelovanja
  - Razlike v pogledih staršev na težavo (A34, A36, B29, B34, C31, F18, G22)
  - Časovno usklajevanje (B35, C30, D30, D32, E24, G23)
  - Organizacija (D39)
  - Soglasja (E25)
  - Jezikovne težave (F13, F17)
  - Dogovor s prevajalko (F14)
  - Izogibanje birokratskemu načinu dela (F19)

- Prednost sodelovanja
  - Večji nabor rešitev (A35)
  - Udeleženost in sodelovanje obeh staršev (A51)
  - Prisotnost vseh v izogib manipulaciji (A52)
  - Izrečene stvari (B30)
  - Kreganje se ne prenaša na otroka (B31)
  - Predelovanje stvari (B32)
  - Otrok občuti skrb staršev (B47, C38, F15, G32)
  - Varnost otroka (B48)
  - Napredovanje otroka (B49)
  - Poznavanje dinamike družine (C26, D40)
  - Pomembna vloga starih staršev (B46)
  - Poznavanje močnih področij družinskih članov (C27)
  - Enotnost (C28)
  - Boljši učinek na otroka (C29, C37)
  - Ni prikrivanja (C39)
  - Razvidnost težav (D28, E33)
  - Težava izzveni z prihodom obeh staršev (D29)
  - Hitri rezultati (H31, H33, D33)
  - Lažje je otroku (E23)
  - Odprta komunikacija (E32)
  - Pomoč staršem do uvida (F26)

    - Pomembnost razširjene družine za otroka (G21)
    - Dogovarjanje (G32)
    - Fantastičen rezultat (H45)
    - Dober dialog z družino premaga vse (H46)
    - Ogromen prispevek (F25, G31)

- Ločeni pogovori
    - Drugačno sprejemanje otroka (B36)
    - Pogovori posebej in nato skupaj (B37, C33, F20, H40)
    - Želja otroka da starš ne izve (B44)
    - Odhod starša (B45)
    - Pogovor s staršem, ki je skrbnik (E27)
    - Pogovor najprej s starši (E26, F10)
    - Odvisno od primera (G24)
    - Izbira skupnih pogovorov glede na temo pogovora (H39)

- Vključenost otrok
    - Prizadevanje za vključitev otroka v pogovor (A37)
    - Šolske težave (A41, G26, H41)
    - Vključevanje ne glede na starost otrok (A42)
    - Razreševanje konfliktov (C32)
    - Otrok je vedno deležen obravnave (D34)
    - Način, da je otrok del tega (D23)
    - Vključitev otroka, če je primerno (E28)
    - Preverjanje dogovorov (G27)

- Izključenost otrok
    - Izjemni primeri, kjer je otrok izključen (A38, B41, D24)
    - Pogovor, ki ni vezan na otrokovo šolanje (A39, A46)
    - Pogovor o občutljivih temah (A40)
    - Pogovor samo za starše (A47, A48, D35)
    - Starost otroka (B38, B40)
    - Vrsta primera (B39)
    - Vlaganje vlog pri socialnih stiskah (F21)

- Ovire za sodelovanje
    - Zaposlenost očetov (A33, A43, C21)
    - Kulturno okolje (A44)
    - Časovna stiska (B42, C36, D31, F22, G29)

- Neodzivnost staršev (B43, C25, C34, E30, H36, H42, H44)
- Porazdelitev nalog pri starših (C35)
- Soglasje staršev (E17, E22, E31)
- Pomankanje kompetenc (E19)
- Ne sprejemanje pomoči (E29)
- Vodenje manj kompleksnih problemov (F23)
- Ostali vodijo kompleksnejše probleme (F24)
- Obrambni mehanizem, laži (H37)
- Izgovori (H38)
- Nezaupanje staršev (H43)
- Organizacijska zahtevnost (G30)

- Slabost nesodelovanja
    - Starš in otrok sta v koaliciji (A49)
    - Prikrivanje drug drugemu (A50, B33)

- Slabosti sodelovanja
    - Ni negativnega vidika (F16)
    - Slabosti ni (H34)

Prispevek SD

- Delovni odnos
    - Svetovanje v socialnem delu (A53)
    - Instrumentalna definicija problema (A54, B54, C43, G34, H48)
    - Soustvarjanje rešitev (B53, E38, H49)
    - Sistemski pogled na težavo (A55)
    - Pridruževanje (A56)
    - Vključevanje (B51)
    - Zagovorništvo (B52)
    - Neuspela definicija problema (B55, H50)
    - Vzpostavljanje delovnega odnosa (C42, D45, H47)
    - Pogovor (C41)
    - Izvirni delovni projekt pomoči (C40, D49)
    - Upoštevanje konceptov (D46)
    - Etika udeleženosti (D47)
    - Iskanje moči (D48)
    - Raziskovanje možnega (D51)
    - Proslavljanje uspehov (D52)
    - Dogovor o sodelovanju (E37)

    - Opolnomočenje (G34)
    - Krepitev moči (G35)
    - Empatija in sočutje (G38)

- Metoda socialnega dela
    - Skupinsko delo (E34)
    - Individualno delo (E35)
    - Delo s skupnostjo (E36)
    - Mediacija (G36)
    - Supervizija (F34)

Kompetence socialnih delavk

- Ocena
    - 8 (A57, C44, D56)
    - 5 (B56, F35)
    - 7 (E39, H52)
    - 6 (G40)

- Prispevek FSD
    - Dobro teoretično znanje (A58, B57, D53, E40, D58, E41, H53)
    - Organizacija izobraževanj (A60)
    - Razlika med teorijo in prakso (C45, D57, G39, H55)
    - Več pogovora o tem kako reagirati v praksi (C46)
    - Pomanjkanje praktičnega dela (C47, D59)
    - Pomankanje izkušenj (F37, G42, D60)
    - Hospitacije (H56)
    - Pomoč študentov (D54)
    - Naloga fakultete je dobra podlaga (F36)

- Druga znanja in izobraževanja
    - Izobraževanje iz teorije izbire (F28)
    - Dela Jesperja Julla (F29)
    - Izobraževanje osnovne in družinske mediacije (F30)
    - Delo na sebi (F31)
    - Ohranjanje občutljivosti (F32)
    - Zavedanje otrokovih osebnih problemov (F33)